EPIcenter

Glasilo Posoškega razvojnega centra | letnik VI. št. 1, januar 2005 | BOVEC, KOBARID, TOLMIN | ISSN 1581-6087

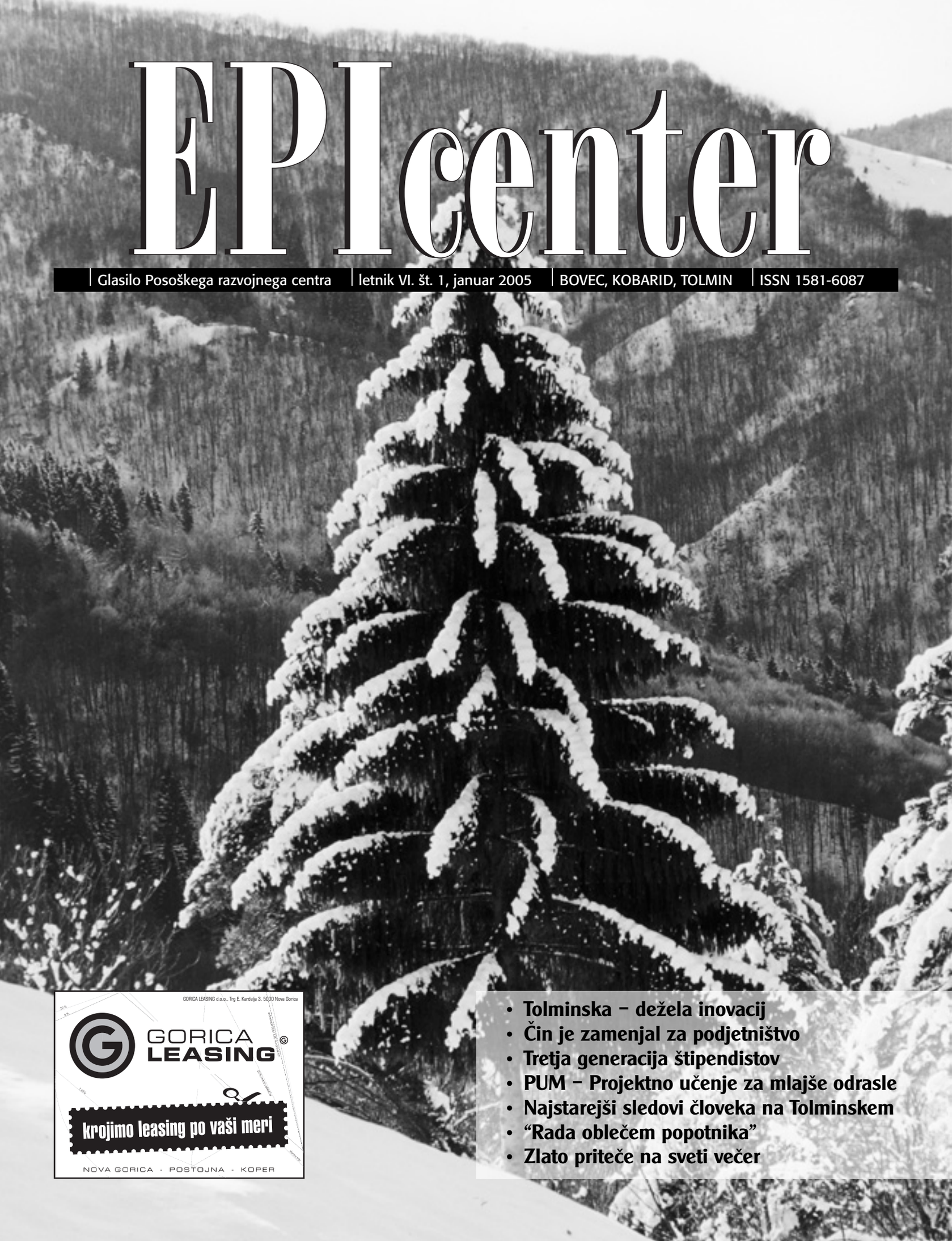

GORICA LEASING d.o.o., Trg E. Kardelja 3, 5000 Nova Gorica
GORICA LEASING
krojimo leasing po vaši meri
NOVA GORICA - POSTOJNA - KOPER

- **Tolminska – dežela inovacij**
- **Čin je zamenjal za podjetništvo**
- **Tretja generacija štipendistov**
- **PUM – Projektno učenje za mlajše odrasle**
- **Najstarejši sledovi človeka na Tolminskem**
- **“Rada oblečem popotnika”**
- **Zlato priteče na sveti večer**

EPIcenter

Izdal in založil:
Posoški razvojni center
Trg svobode 4, 5222 Kobarid

Naslov:
Uredništvo EPIcentra
Padlih borcev 1b, 5220 Tolmin

Telefon:
05/ 38-41-510 (glavna urednica)
05/ 38-41-502 (pomočnica urednice)
05/ 38-41-500 (Posoški razvojni center)

Faks:
05/ 38-41-504

E-pošta:
epicenter@pososki-rc.si

Spletne strani:
www.pososki-rc.si

Glavna in odgovorna urednica:
Tatjana Šalej Faletič

Pomočnica glavne urednice:
Mateja Kutin

Oglasno trženje:
05/ 38-41-500 (Erika Zuza)
Cenik oglasov in naročilnico najdete na spletnih straneh.

Lektoriranje:
mag. Nataša Komac, Nevenka Janež

Fotografija na naslovnici:
Foto Červ

Ilustracija:
Marko Podjavoršek

Oblikovanje in tehnična priprava:
Gaya Bratina-Jereb Cerkno

Tisk:
Present d.o.o. Ljubljana

Naklada:
7.100 izvodov

Vire navajamo po ISO standardu.

Glasilo je brezplačno in namenjeno vsem gospodinjstvom Zgornjega Posočja.
Letnik VI, št. 1, januar 2005

Iz vsebine

4
PRC ima novega direktorja
8
Tretja generacija štipendistov
10
Rezervirano za PUM-ovce
12
Iz občinskih uprav
21
Mezolitsko najdišče na planini Pretovč
23
60 let od smrti Ivana Laharnarja
28
Pol stoletja Lovske družine Smast

Moj zadnji uvodnik

Urednica mi je pred časom ukazala: "Napišite uvodnik!". In to z glasom, ki ne dovoljuje izmikanj. Hitro sem opustil vse šibke poskuse, da se nalogi izognem. Dosti laže namreč pišem o kakšni bolj konkretni stvari. Vem, kaj je vsebina, in pač to napišem. Z uvodnikom ali kolumno, kot bi jo tudi lahko imenovali, pa je nekoliko drugače. Že res, da sem v preteklih štirih letih napisal kar nekaj uvodnikov, to mi je pač narekovalo direktorsko mesto, vsakokrat pa mi je ta naloga nemalo zagrenila kar lepo število dni. Že sama tema mi navadno povzroča preglavice. Najprej tuhtaš, o čem bi sploh pisal, da bi pritegnil čim več bralcev in hkrati sporočil kaj pametnega. Nenadoma se ne zdi nič dovolj tehtno in zanimivo. Dnevi pa tečejo in vedno bolj si v stiski, še posebej ko te začne urednica počasi (a vztrajno) priganjati. Peče me vest, ker bo zaradi mene ***EPIcenter*** zamujal. In ko sem že čisto obupan in ko bi moral biti uvodnik že dan poprej oddan, se zberem, sedem in naenkrat je na papirju. Muk sem rešen. Zdaj pridem na vrsto jaz – za priganjanje namreč! Komaj čakam, da bom glasilo prelistal ... Tudi tokrat ni nič drugače. Kvečjemu huje – to je namreč moj zadnji uvodnik! Zato bi moral biti najboljši, a želje so eno, rezultat pa ...

Res, samo še nekaj dni me loči od trenutka, ko bom predal posle novemu direktorju in zapustil ***Posoški razvojni center*** (PRC). Oddahnil si bom, ker ne bo več treba pisati uvodnikov, no, pa če sem iskren, tudi od česa drugega ... Po drugi strani pa me prevevajo nostalgični občutki. Pred štirimi leti, ko sem nastopil to delovno mesto, sem bil edini redno zaposleni. Nato se je začelo delo kopičiti. Zaposliti je bilo treba še koga. In danes, ko se poslavljam, je število zaposlenih (seveda v različnih oblikah zaposlitve) naraslo na 14! Ravno toliko, da te kot direktorja pred izplačilom plače ali regresa marsikdaj krepko boli glava. A k sreči se je še vedno izšlo! Poleg tega je pri delu, kakršnega opravljamo s sodelavci na PRC-ju, težko pridobiti priznanje. Rezultati fizičnega dela so namreč takoj vidni in zato velikokrat deležni številnih pohval, kar daje nov zalet. Rezultati našega dela pa kapljajo zelo počasi. Včasih mora preteči vrsto let, da sploh kdo zazna kakšno spremembo. Že zaradi tega sem bil še toliko bolj vesel novice, ki je prišla kot darilo z neba – od petih slovenskih zlatih priznanj za inovacije leta 2004 sta kar dve priromali v Tolmin: ena za družbo ***AET Tolmin, d. o. o.,*** in druga za družbo ***GOAP – SISTEMI, d. o. o.***.

Kdo bo rekel, kaj pa ima to sploh opraviti s PRC-jem. Verjeli ali ne, ima: posredno in neposredno. Pri AET-ju sem bil dolgo vrsto let zaposlen kot direktor in že takrat smo z mladimi sodelavci začeli radikalno podpirati izobraževanje, štipendiranje, razvoj, kreativnost, odprtost ... Oblikovali smo vrednote, ki so se počasi prenesle na ves kolektiv. K sreči so moji nasledniki ubrali enako pot in je zlato priznanje za inovacijo leta kot najslajša smetana na vrhu torte. Pri GOAP SISTEMIH je del vloge odigral tudi PRC. Kolikor je bilo v naši moči, smo jim pomagali (predvsem pri pridobivanju novih prostorov in opreme). Hkrati so nam služili za zgled, ki smo ga s pridom izkoristili ter z njim vzpodbujali druga podjetja. S prejetim zlatim priznanjem so to pomoč še kako upravičili. Obema dobitnikoma veljajo iskrene čestitke v mojem imenu in v imenu vseh sodelavcev PRC-ja!

In če se še za trenutek pomudim pri omenjeni nagradi. Samo pomislite, kaj pomeni, da dve petini slovenskih zlatih priznanj pride v Tolmin! Nikamor drugam na Primorsko, samo v Tolmin! Vem pa še nekaj; da so v Posočju še drugi podjetniki in inovativne skupine, ki so sposobni takih podvigov. To je tisto pravo, kar lahko poveča dodano vrednost slovenskim izdelkom in storitvam ter nas približa razvitim državam. Naučiti se bomo morali, da je treba povsod in vedno spodbujati ter pomagati tistim, ki so s svojim znanjem in kreativnostjo sposobni stopiti korak naprej. Vedeti pa moramo še nekaj. Ceniti je treba vsako delo, a v današnjem svetu so pač tisti, ki uporabljajo zgolj in samo roke, praktično obsoje-

Utrinki

TOLMINSKA – DEŽELA INOVACIJ

Ljubljana, Tolmin – Na ***Gospodarski zbornici Slovenije*** so v začetku decembra podelili zlata priznanja petim najboljšim inovacijam minulega leta v Sloveniji. Na letošnji razpis je 326 inovatorjev prijavilo 147 inovacij. V finalni izbor se jih je uvrstilo 38, med katerimi je komisija glede na inovativnost, tržno vrednost, ekološke vidike in racionalnost izbrala pet najboljših. Med njimi so bili tudi inovatorji dveh posoških družb: ***AET Tolmin*** in ***GOAP SISTEMI***.

Hidriina družba AET Tolmin je dobila zlato priznanje za integralni zaganjalnik generator z ojačevalnikom navora, plod razvojno-raziskovalnega dela domačih strokovnjakov mag. **Petra Uršiča**, idejnega očeta inovacije, mag. **Primoža Bajca** in strokovnjaka ljubljanske Fakultete za elektrotehniko dr. **Damijana Miljavca**. Kot je na uvodni predstavitvi na slavnostnem sprejemu povedal vodja projekta **Aleš Bizjak**, bo nagrajeni izdelek, prvi tovrstni produkt v Sloveniji na področju motociklov, okrepil prodornost blagovne znamke AET na svetovnih tržiščih ter pomembno poudaril uspešnost Hidriine divizije dvokoles.

Direktor **Miro Črv**, **Tomaž Kragelj** in mag. **Drago Rijavec** iz GOAP SISTEMOV so prejeli priznanje za projekt *Razvoj nove generacije krmilnikov za upravljanje zračenja*

ni na propad. Kar ozrimo se po Sloveniji, kjer prav zdaj umirajo velika, v preteklosti uveljavljena podjetja, ki so zamudila čas, ko bi z dajanjem prednosti znanju, razvoju in inovacijam, še lahko vplivala na svojo usodo.

In zdaj nazaj k Posoškemu razvojnemu centru. Njegov cilj ni, da bi sam razvijal inovativne izdelke tako kot naši nagrajenci. Predstavlja pa pomembno razvojno infrastrukturo, ki mora takim podjetjem, razvojnim skupinam in inovativnim posameznikom stati ob strani. Nenehno mora spodbujati, informirati in organizirati izobraževanja, usposabljanja ter si prizadevati pridobiti čim več sredstev za podporo takim in podobnim projektom. Tako kot so naši inovatorji najboljši na Primorskem, mora tudi PRC postati najboljša podporna razvojno usmerjena institucija. Ob tem naj povem, da PRC prav ta mesec prevzema nosilno vlogo v Goriški statistični regiji.

In kaj naj rečem za slovo oziroma, bolje, za prihodnost? Le tako naprej, inovatorji, in z njimi celotno Posočje!

Lucijan Rejec, direktor Posoškega razvojnega centra

PRC v novi, nosilni vlogi

Leta 2000 so župani dvanajstih občin v Goriški statistični regiji na srečanju v Kanalu sprejeli dogovor o oblikovanju ***Severnoprimorske mrežne regionalne razvojne agencije*** (Severnoprimorska MRRA), ki opravlja regionalne razvojne naloge za območje Goriške statistične regije. Vanjo so vključene štiri razvojne agencije: ***Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o.*** (ICRA) iz Idrije, ***Posoški razvojni center*** (PRC) iz Kobarida, ***Razvojna agencija ROD*** iz Ajdovščine in ***RRA severne Primorske*** iz Nove Gorice.

Na omenjenem srečanju so župani med drugim sprejeli tudi sklep, da se nosilstvo Severnoprimorske MRRA vsaki dve leti prenese na drugo razvojno agencijo. Tako je v prvem mandatnem obdobju (od 15. decembra 2000 do 15. decembra 2002) vlogo nosilne agencije prevzela ICRA, v drugem mandatnem obdobju je to vlogo odigrala goriška agencija RRA severne Primorske d.o.o. Sredi decembra 2004 pa se je na 11. seji skupščine Severnoprimorske MRRA nosilstvo preneslo v Zgornje Posočje in sicer na PRC.

Slednji bo poleg svojega rednega dela odslej skrbel tudi za naloge Severnoprimorske MRRA. Gre za:

- pripravo, sprejemanje (monitoring), poročanje in nadzor nad izvajanjem *Regionalnega razvojnega programa* (RRP);
- strokovne naloge pri usklajevanju RRP z državnimi dokumenti razvojnega načrtovanja;
- izvajanje RRP;
- usklajevanje dela lokalnih razvojnih organizacij in enot nacionalnih ter regionalnih javnih institucij, ki sodelujejo pri pripravi ter izvajanju RRP;
- informiranje in svetovanje ter pomoč pri pripravi regionalnih projektov in prijavi projektov na razpise za dodeljevanje regionalnih spodbud;
- sodelovanje pri pripravi državnih dokumentov razvojnega načrtovanja in organiziranje ter koordinacija drugih nalog s področja regionalne strukturne politike;
- splošne, informativne, svetovalne in pospeševalne naloge pri spodbujanju razvoja regije;
- promocija regije in investicij v regiji;
- tehnična, strokovna in administrativna podpora delovanju regionalnega razvojnega sveta;
- sodelovanje pri pripravi *Strategije regionalnega razvoja Slovenije* in *Državnega razvojnega programa*;
- administrativne, strokovne ter tehnične naloge pri pripravi in izvedbi skupnih razvojnih projektov iz regionalnih razvojnih programov;
- izvajanje razpisov za projekte iz izvedbenega načrta RRP in
- organiziranje ter koordinacija drugih nalog s področja regionalne politike.

Več o sami organizacijski strukturi izvajanja RRP za statistično Goriško regijo ter o novi celostni podobi Severnoprimorske MRRA pa v eni izmed naslednjih številk.

Tatjana Šalej Faletič

Posoški razvojni center

Severnoprimorska mrežna regionalna razvojna agencija

Utrinki

in klimatizacije na turističnih potniških ladjah. Po proučitvi obstoječih sistemov so razvili in proizvedli uporabniku ter upravljalcu sistema prijazno strojno in programsko opremo za kakovostno regulacijo temperature ter pretoka zraka v prostoru. Oprema je varčna z energijo in omogoča varnostne režime delovanja. Po besedah direktorja pomeni priznanje spodbudo za delo v prihodnje in potrditev prave usmerjenosti podjetja.

Občina Tolmin je skupaj s ***Posoškim razvojnim centrom*** v četrtek, 16. decembra, nagrajencem priredila slavnostni sprejem, kjer so inovatorji podrobneje predstavili svoje novosti. Direktor PRC-ja **Lucijan Rejec** je zbranim predlagal, da bi Tolminska lahko postala dežela inovacij. Direktor AET Tolmin **Živko Kavs** ga je dopolnil, da pri tem ne gre zanemariti turizma kot pomembnega segmenta te dežele. Lahko torej Tolmin postane dežela inovacij in žive vode? Nikoli se ne ve. V tujini poznamo kar nekaj primerov dobrih praks s področja podjetništva in turizma – vse skupaj pa se je začelo z "noro idejo".

***SKUPINI INOVATORJEV NA SLAVNOSTNEM SPREJEMU**, ki sta ga zlatim nagrajencem pripravila **Občina Tolmin** in **PRC**.*

O inovacijah in nagrajenih podjetjih bomo pisali v eni naslednjih številk ***EPIcentra***.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

Čine zamenjal za podjetništvo

26. decembra se je iztekel mandat dosedanjemu direktorju Posoškega razvojnega centra (PRC) Lucijanu Rejcu. Po štirih letih vodenja nas zapušča in odhaja v zasluženi pokoj (pa ne mislite, da bo samo počival; ostaja mu Ribiška družina Tolmin in še marsikaj drugega). Na njegovo mesto prihaja mag. Roman Medved, doslej vodja lokalnega podjetniškega centra na PRC-ju.

Romana smo v teh treh letih, odkar je zaposlen na PRC-ju, imeli priložnost dodobra spoznati kot sodelavca (zato ga bom v nadaljevanju tudi tikala). Preden bo zasedel direktorski stolček, smo pobrskali po njegovi preteklosti in ga povprašali, kdo je mag. Roman Medved v zasebnem življenju.

Vemo, da si se pred leti priženil na Slap ob Idrijci. Ne vemo pa, kje si pravzaprav odraščal ...

Rojen sem bil na Šentviški planoti, na Ponikvah. Do desetega leta, ko sem v domačem kraju obiskoval nižje razrede osnovne šole (OŠ), sem živel doma. Potem pa je bilo treba stvari spraviti v culo in oditi v dolino. OŠ sem končal v Tolminu, kjer sem bival v dijaškem domu. Šolanje sem nadaljeval na ***Vojaški gimnaziji Franca Rozmana Staneta*** v Ljubljani.

Kaj te je pripeljalo do odločitve za vojaško gimnazijo?

Če sedaj razmišljam, lahko rečem, da ne vem. V bistvu je to zelo težka odločitev sredi najstniških let. Ko sem obiskoval šesti oziroma sedmi razredu OŠ, sem razmišljal o učiteljskem poklicu. Potem sem slučajno prišel do informacij o vojaški gimna-

S PROSLAVE OB ODHODU ZADNJEGA VOJAKA JLA IZ SLOVENIJE. Foto: arhiv mag. Romana Medveda

Vavčersko svetovanje

Podjetniška svetovalna podpora malim in srednjim podjetjem ter potencialnim podjetnikom.

Subvencionirane storitve programa:
• svetovanje (finančno, investicijsko, tržno, pravno, informacijske tehnologije, invencije, internacionalizacija ...), • izdelava poslovnih in investicijskih načrtov, • usposabljanja, • animacijske delavnice, • informiranje.

Za vsa vprašanja lahko pokličete **Vesno Kozar** na telefon: ***05/ 38-41-503*** ali ***031-381-692***, e-pošta: ***vesna.kozar@pososki-rc.si***, spletne strani: ***www. pososki-rc.si***. Lahko nas tudi obiščete v prostorih ***Posoškega razvojnega centra*** na ulici Padlih borcev 1/b v Tolminu (prostori Upravne enote Tolmin), vsak delovni dan med 9.00 in 15.00 uro. ■

Utrinki

SREDI MEDITERANSKEGA ZELENJA

Sophia Antipolis (Francija, Azurna obala) – V okviru projekta *Ustrezen kadrovski potencial – pot v inovativno regijo*, za katerega je ***Regionalna razvojna agencija*** (RRA) ***severne Primorske*** na razpisu pridobila evropska sredstva, smo se predstavniki partnerskih agencij (***Idrijsko-Cerkljanske razvojne agencije***, ***Posoškega razvojnega centra***, ***Razvojne agencije Rod*** in RRA severne Primorske) ter drugih partnerskih institucij sredi novembra odpravili na študijski ogled tehnološkega parka Sophia Antipolis na Azurni obali v neposredni bližini Nice oziroma Antibesa. Kot je povedala naša vodička **Madeleine Eriksson**, je bilo pred 35-imi leti na tem mestu le zaraščeno gričevnato območje v zaledju milijonskega mesta. Pa se je "našel" **Pierre Laffitte**, domačin, ki je takrat živel v Parizu, in skušal uresničiti svojo (za tiste čase precej nenavadno) vizionarsko zamisel: severno od mesta Antibes zgraditi mednarodno mesto modrosti, znanosti in tehnologije. To naj bi bilo mesto, kjer bi ekonomski razvoj spoštoval naravo in kakovost življenja, kjer bi bila tehnologija in ekologija simbola trajnostnega razvoja. Čeprav ga je takrat marsikdo imel za norega, mu je uspelo. Na enem mestu je zbral paleto ljudi različnih poklicev: od mesarja do matematika. Nastala je ***Fundacija Sophia Antipolis***, ki je razvila tehnološki park v pravem pomenu besede.

Vijugaste poti in krožišča Sophie Antipolisa so nas vodile med številnimi arhitekturno zanimivimi stavbami, kjer se dnevno rojevajo nove in nove ideje. Obdaja jih 1500 hektarjev zelenja. Parki, polni mediteranskega rastja, so večinoma javni. Tehnološki park ni le prijazno okolje za delo, ampak tudi za bivanje – na 150 hektarjih živi okoli 3500 družin. Ljudje prihajajo z različnih delov sveta (kar 68 različnih narodnosti). V Sophii Antipolis je prek

ziji. Vpisal sem se in bil sprejet.

So jo takrat promovirali?

V bistvu je bila gimnazija ustanovljena leta 1970. Bili smo tretja generacija. Prvi dve leti še nismo imeli svojih prostorov, le dijaški dom. Eni smo predavanja poslušali na ***Gimnaziji Moste***, drugi na ***Poljanski gimnaziji***. V tretjem letniku smo dobili lastne prostore.

Dejansko smo šele v gimnaziji spoznali, kaj vse vključuje vojaški poklic. Prej nisem imel stika z orožjem, niti me ni nikoli posebno zanimalo. Tudi pozneje mi je o moji vojaški karieri marsikdo rekel, da nisem tipičen vojak. Zanimala me je zgodovina. Že konec osnovne šole sem začel prebirati knjige o obeh svetovnih vojnah. Še bolj me je tema pritegnila v gimnaziji, ko sem prebral vse, kar sem našel o drugi svetovni vojni. Zanimala me je organizacija in delo z ljudmi. Slednje mi je bilo blizu že takrat, ko sem razmišljal o učiteljskem poklicu. V vojski je stvar podobna; dobiš vojake in jih moraš nekaj naučiti. Po eni strani gre za značilen učiteljski poklic.

To velja predvsem za obdobje miru.

Da. Po gimnaziji sem želel postati pilot, a so bile zahteve zelo stroge. Izločili so me že na zdravniškem pregledu. Ker tu nisem uspel, sem šel v Beograd na ***Akademijo za kopensko vojsko***, kjer sem izbral smer zračna obramba. Po treh letih v Beogradu sem imel končno specializacijo v ***Šolskem centru Zadar***. Leta 1981 sem zaključil šolanje in ostal v Zadru, kjer sem učil v šoli za rezervne oficirje.

So ti starši kdaj branili vojaški poklic?

Ne. Odločitev je bila moja. Sam sem se vse pozanimal in zmenil. Ko sem se v petek vrnil iz dijaškega doma domov, sem mami prinesel pogodbo za podpisat. Niso me omejevali in mislim, da je tako tudi prav. Če se narobe odločiš, potem lahko kriviš le samega sebe in ne drugih.

Ti je bilo kdaj žal?

Ko gledam nazaj, lahko rečem, da ne. So sicer bili težki trenutki. Vržen si nekam, v nek drug svet in marsikdaj je težko. Tudi ko smo prvič prišli v Beograd. Bilo nas je sedem. Zmenili smo se, da gremo skupaj, z vlakom. Prvi stiki s takratnim glavnim mestom niso bili prijetni. Že cirilica je bila za nas precej tuja. Približno smo vedeli, kje je akademija. Ko smo prišli v center in čakali na avtobus, je bilo kar težko. Od daleč smo gledali napise na avtobusih; bomo prebrali ali ne? Pa nismo uspeli. Ko je šel avtobus že mimo, smo ugotovili, da je bil pravi.

Poleg tega je bila akademija relativno zahtevna. Včasih te spustijo dobesedno na tla. Vojaško življenje, ki ga prikazujejo ameriški filmi, lahko do neke mere primerjamo z vojaško akademijo v nekdanji Jugoslaviji. Vendar je bil pri nas režim bolj človeški. To moraš vzeti kot del šole in del tega, da se moraš nekaj naučiti. Če pogledam sebe, lahko rečem, da sem se v tistih štirih letih veliko naučil, ne le stroke, ampak tudi tega, da sem po končani akademiji bil sposoben stopiti pred 20 ali 50 ljudi in jih peljati naprej. Na podiplomskem študiju ekonomije so nam predavali marsikaj, kar smo poslušali na akademiji v prvem in drugem letniku. Gre za podobne zadeve, izpeljane iz istega vira.

ROMAN JE PO KONČANI VOJAŠKI GIMNAZIJI ODŠEL NA VOJAŠKO AKADEMIJO V BEOGRAD. *Slika je s prvega taborjenja.* ***Foto: arhiv mag. Romana Medveda***

Poročil si se leta 1986, ko si bil še v Zadru.

Žena je prišla živet k meni in tam sva ostala še štiri leta. Takratno obdobje je že zaznamovala kriza. Službo je bilo težko najti, plače pa so bile tudi v vojski relativno nizke. Začela sva razmišljati o spremembah, o tem, da me zanima še kaj drugega, ne le vojaška kariera. Postopno sva pripravljala teren. V Tolminu sem navezal stike s poveljnikom Teritorialne obrambe (TO) **Marjanom Bricem**, s katerim sva se zmenila, da pridem k njim. Ker so se stvari takrat že zaostrovale, me iz vojske niso izpustili. Leto in pol sem se z ***Jugoslovansko ljudsko armado*** prepiral ter se tožil vse do vrhovnega vojaškega sodišča. Šele spomladi leta 1990 so mi dali proste roke. Junija istega leta sem prišel na takratno občinsko ***Civilno zaščito*** v Tolminu, oktobra pa na TO. Tu sem kot namestnik poveljnika dočakal in preživel osamosvojitveno vojno.

Tik pred izbruhom vojne za Slovenijo, ko je bila vojska že v stanju pripravljenosti na najhujše, je v vašo družino prijokala hčerka Jasmina. Kljub veselju vam verjetno ni bilo lahko?

Priprave na vojno so se začele že jeseni leta 1990, maja 1991 pa sem odšel od doma. Z vojaki TO sem bil večinoma na Kobariškem, Drežniškem in Bovškem. Ni bilo prijetno, a delo je moralo biti opravljeno. 12. maja se je rodila Jasmina. Le kdaj pa kdaj sem ju lahko obiskal. Domov sem se vrnil nekaj mesecev kasneje.

Kako je bilo v samostojni Sloveniji?

Do leta 1996 sem ostal v Tolminu. Usposabljali smo rezerviste, organizirali vojaške vaje ...

Imam tako filozofijo, da po nekaj letih dela, ko

Utrinki

1200 podjetij ustvarilo skoraj 30.000 delovnih mest. Kar 70 odstotkov podjetij posluje z manj kot 10-imi zaposlenimi.

Park poleg možnosti za zaposlitev in bivanje omogoča številne druge dejavnosti: možnosti za študij (univerze), možnosti za razvoj novih inovativno-tehnoloških podjetij (podjetniški inkubator), celodnevno varstvo (vrtci), šport in rekreacijo (40 teniških igrišč, pet golf igrišč ter drugi športni objekti), sprostitev in druženje (številni bari, restavracije z bazeni, prostori za skupne zajtrke in kosila …), ostalo podporno okolje (pošte, banke …) in lepo število hotelov, ki so na račun seminarjev ter kongresov polni vse leto.

Po končanem obisku se je marsikdo vprašal, kako bi model prenesel k nam. Morda se bo tudi pri nas našel kdo s "čudno" vizijo, ki bo čez 35 let porodila 30.000 novih delovnih mest. Morda pa, nekoč …

SLOVENSKI RAZVOJNIKI PRED RIMSKO ARENO V ARLESU. Foto: Tatjana Šalej Faletič

dosežem neko raven, začnem razmišljati o drugi zadevi. Ko se je TO preoblikovala v ***Slovensko vojsko*** (SV), so se pokazale nove možnosti. Leta 1996 sem se za šest mesecev vključil v generalštabni program v ***Centru vojaških šol*** v Poljčah na Gorenjskem. Bil sem pred izbiro: ostati v Posočju, kjer ni bilo možnosti za napredovanje, ali pa oditi drugam. Odločil sem se, da grem. Izbiral sem med Postojno, Ljubljano in Kranjem. Odločil sem se za ***Poveljstvo vojaškega letalstva in zračne obrambe za Slovenijo*** v Kranju.

Torej si se vrnil na svoje področje.

To so stvari, ki me strokovno zanimajo. Delo z ljudmi in tehnika me zanimata. Štiri leta sem bil načelnik štaba v poveljstvu. Ukvarjal sem se s koordinacijo, kadrovsko službo, obveščevalno varnostno službo, načrtovanjem usposabljanja, logistiko, zvezami ...

Leta 2000 sem vpisal magisterij. Ko sem leta 1996 odhajal iz Tolmina, sem si rekel: *"Grem s ciljem, da se čez nekaj let vrnem na neko drugo področje."* Že takrat sem iskal in razmišljal, kam in kako naprej. Imel sem dosti izkušenj na področju organizacije, usposabljanja ... Na ***Ekonomski fakulteti*** sem našel smer podjetništvo, ki mi je na nek način najbližja. Poleg tega se žena ukvarja z računovodstvom in sem zadeve poznal tudi po tej strani. Hkrati pa sem lahko uporabil znanje, ki sem ga pridobil v zadnjih 20-ih letih. Podjetništvo ni bilo nekaj popolnoma novega.

Obetal se ti je tudi *West Point*.

West Point je vojaška akademija. Ko sem delal v Kranju, je SV začela načrtno usposabljati častnike na višjih dolžnostih v tujini: v Angliji, Franciji ali ZDA. Moj osebni čin je podpolkovnik, delal pa sem na polkovniški dolžnosti. Nekaj mesecev sem bil tudi na ***Generalštabu***. Če bi hotel ostati v vojski, bi moral oditi za eno leto na šolanje v tujino.

Konec leta 2001 si prišel na PRC za vodjo lokalnega podjetniškega centra.

Na podiplomskem študiju smo delali razne seminarske naloge na temo podpornega okolja za podjetnike. Ugotovil sem, da take institucije že obstajajo. Priznam, da prej sploh nisem vedel za PRC. Delal sem v drugem okolju in tega nisem spremljal. Potem sem stopil v stik z različnimi razvojnimi agencijami. Mag. **Rosana Ščančar**, ki sem jo poznal že dolgo, mi je predstavila delo na PRC-ju. Kasneje smo se z mag. **Žarkom Mlekužem**, ki je takrat delal za PRC, dogovarjali, da bi naredil seminarsko nalogo na temo razvojnega programa za Posočje. Pa se profesor ni strinjal in je stvar padla v vodo.

V SVOJEM PROSTEM ČASU**, ki ga je zadnja leta bolj malo, Roman rad prebere kakšno dobro knjigo. Že 23 let je član knjižnega kluba, žena pa še dve leti več. Domača knjižnica šteje okrog 1000 knjig. Ampak pred leti smo opazili še en zanimiv konjiček, ki se ga je lotil na pikniku s sodelavci.* **Foto: Tatjana Šalej Faletič

Svoje zanimanje za vrnitev v Posočje sem predstavil tudi direktorju Lucijanu Rejcu. Čez nekaj mesecev me je poklical in mi ponudil prosto delovno mesto. Takoj sem sprejel. Potem so stvari hitro stekle. S SV smo se v dveh tednih vse zmenili in decembra sem bil že na PRC-ju. Leta 2001 sem se tako drugič vrnil v Posočje.

Ga boš ponovno zapustil, ko mine mandat?

Dileme ostati ali oditi ni več. Ko sem bil v Kranju, sem se spraševal, ali naj doma vse pustim in zaživim tam ali pa pustim vse tam in se vrnem domov. Vsakodnevna vožnja je bila obremenjujoča. Nekaj časa gre, dolgoročno pa ne. Ko sem se pred tremi leti vrnil v Posočje, sem se odločil, da ostanem. Ne vidim pa se, da bom v isti pisarni sedel še naslednjih 15 ali 20 let in delal enake stvari. Čas bo pokazal, kako se bodo stvari odvijale. Ne zapiram si vrat, misleč, da je stvar zabetonirana. Vrata se odpirajo, vendar moraš sam narediti prvi korak.

Pred teboj je naloga postati uspešen in dober direktor.

Precej časa sem razmišljal, ali naj kandidiram za direktorja ali ne. Preskok je velik. Do sedaj sem vedno pokrival strokovno področje. Biti direktor je tudi funkcija navzven, ne gre za čisto stroko. To je eden glavnih pomislekov pri odločanju za kandidaturo. A ko prideš v življenju do neke točke, moraš pogledati čez, jo preseči.

Verjetno ti je žal za delo, ki ga boš moral prepustiti drugemu.

Vsekakor. V teh treh letih sem spoznal, da je delo pestro in ustvarjalno; imaš opravka z različnimi stvarmi in ljudmi. Vsepovsod so okvirji, v katere se moraš strpati, ampak vseeno si dovolj svoboden. Vse je odvisno od tebe: kolikor si naložiš, toliko imaš, kolikor želiš delati, toliko rezultatov imaš na koncu. Delo je zanimivo in mi je pisano na kožo.

Kaj si si zadal za naslednja štiri leta, ko bo PRC dihal pod tvojo taktirko?

Ne pričakujte revolucionarnih sprememb. Če bi to naredil, bi nasprotoval stvarem, ki sem jih doslej opravljal. Dovolj časa sem tu, da če bi res mislil, da mora biti kakšna stvar popolnoma drugačna, bi jo že poskušal spremeniti. Kar je postavljeno, je treba peljati naprej. So pa stvari, ki jih lahko naredimo bolje. Marsikaj lahko razširimo in postavimo trdnejše temelje za prihodnost. Obnašati se bomo morali tako, da bomo zaslužili, kar porabimo. To je osnova in brez tega ne bo šlo. Od nas je odvisno, kje bomo služili in kako se bomo predstavljali navzven.

Vem, kakšen je občutek, ko človek nekaj naredi in je za opravljeno delo nagrajen. Zame je najpomembnejše zadovoljstvo, ki je rezultat opravljenega dela. Ko nekaj delaš, ni na prvem mestu denar – ne delaš samo in zgolj za denar. Bistveno je, da si s tistim, kar delaš, zadovoljen. Denar pride kot posledica, ko narediš nekaj dobrega ter si zadovoljen sam in tisti, za katerega delaš.

Marsikdo preveč pričakuje od PRC-ja. Ker vem, kakšno je stanje ter s kakšnimi težavami se srečujemo, so včasih pričakovanja prevelika. Marsikdo reče: *"Ste razvojni center, morate za to poskrbeti."* V okviru naših možnosti lahko poskrbimo za določene stvari. Ne moremo pa rešiti vsega. Dejstvo je, da v desetih letih ne moremo Posočja pripeljati ne vem kam.

S sedanjo ekipo PRC-ja sem zadovoljen, tako z odnosi med zaposlenimi kot z ekipo. Pokazali ste pripravljenost za delo in mislim, da stvari lahko peljemo naprej. Se je pa treba prilagajati, posameznik skupini in tudi tisti, ki pridejo od zunaj. Le tako bomo lahko stvari peljali naprej.

V prihodnje se bomo morali bolj povezati z občinami in vzpostaviti tesnejše sodelovanje. Prevzeli smo tudi nosilnost ***Mrežne razvojne agencije***, kar bo za nas velik in zahteven zalogaj, če jo bomo hoteli dobro izpeljati. Ni pa odvisno samo od nas. Mi lahko stvari dobro postavimo in vodimo, treba pa bo pridobiti soglasja vseh akterjev v regiji.

Pogovor pripravila: Mateja Kutin

Utrinki

Razvojniki smo tako zaključili uradni del ekskurzije ter v lastni režiji program nadaljevali proti zahodu, v osrčje Provanse. O tem se bomo razpisali kdaj drugič. Za pokušino naj povemo le: da smo v Aix-en-Provence naredili pravi prometni zamašek ter se z avtobusom vozili po *peš coni*; zmrzovali ob rimski areni v Arlesu; po Camarquesu srečevali *divje* konje in bike ter v objektive *lovili* jate plamencev oziroma flamingov; obiskali romsko vasico Saintes-Maries-de-la-Mer ter njihovo zavetnico Saro; si ogledali Aigues-Mortes, od koder sta krenila dva križarska pohoda; v Cannesu iskali roke slavnih; se vrnili v Nico, kjer smo obšli vse luksuzne hotele in se končno zatekli v *pub* sredi mesta, kjer smo se pozibavali ob ritmih reggae glasbe; se v mestecu Éze odišavili v znani francoski parfumeriji; v Monacu zmotili maratonce ter se v tamkajšnjem muzeju čudili barvitemu življu morskega sveta. Ob vsem tem ne smemo pozabiti rdečega ferarija, ki nas je prehitel kar dvakrat – dokaz hranimo na nekoliko zamegljeni fotografiji, saj je "rdeča puščica" mimo nas švignila s takšno hitrostjo, da smo ujeli le še del njenega odbijača.

Mateja Kutin

Nova delovna mesta v poslovno-inovacijskih conah

***Regijska razvojna agencija* (RRA) *severne Primorske* je na razpisu "Project Preparation Facility II Grant Scheme" v okviru programa Phare, pridobila sredstva za realizacijo projekta *Ustrezen kadrovski potencial – pot v inovativno regijo.* S pomočjo evropskih sredstev bo tako uresničila zastavljene cilje v strategiji razvoja regionalnega inovacijskega sistema.**

Kot kaže analiza trga dela, je v Goriški statistični regiji stopnja brezposelnosti v primerjavi z ostalimi slovenskimi regijami podpovprečna. Podobno je z izobrazbeno strukturo. Zaradi neustreznih znanj iskalcev zaposlitve glede na potrebe delodajalcev prihaja na trgu dela do strukturnega neskladja. Med brezposelnimi so tudi visoko izobraženi kadri. Težave se kažejo še v tem, da mladi izobraženci pogosto odhajajo na delo v druge regije oziroma tujino.

Premajhna povezanost povzroča pomanjkanje kadrov

Med institucijami podpornega okolja in gospodarstvom je premajhna povezanost. Posledice se kažejo v nezadostni prilagojenosti šolskih programov in v pomanjkanju programov dodatnega usposabljanja, ki bi bili bolj prilagojeni potrebam gospodarstva. V regiji se sicer veča ponudba programov dodatnega izobraževanja in ponudba srednješolskih programov je relativno razvejana, primanjkuje pa višješolskih in visokošolskih programov s tehničnega področja.

Partnerstvo

Kot partnerji v projektu sodelujejo razvojne agencije z Goriške (***Razvojna agencija ROD***, ***Posoški razvojni center*** in ***Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija***), Notranjskokraške (***Regijska razvojna agencija Notranjskokraške regije***) in Obalnokraške statistične regije (***Regionalni razvojni center Koper***). V projektu sodelujejo še ***Gospodarska zbornica*** iz Nove Gorice in Postojne, ***Primorski tehnološki park*** ter nekatere srednješolske, višješolske in visokošolske izobraževalne institucije v omenjenih regijah. Kot tuji partner pa ***Slovensko deželno gospodarsko združenje*** iz Trsta. Program IN-PRIME za leto 2004, v katerega spada tudi predlagani projekt, podpirajo lokalne skupnosti iz vseh treh regij.

SOPHIA ANTIPOLIS *je tehnološki park v pravem pomenu besede. Sredi mediteranskega (za naše razmere že eksotičnega) rastlinja so zrasle številne arhitekturno zanimive stavbe, kjer se rojevajo ter uresničujejo nove in nove ideje, znanje, podjetniški produkti ...*

PACA EAST INCUBATOR *– Podjetniški inkubator ima svoje prostore znotraj ene izmed univerz tehnološkega parka.*

Cilji projekta

Na RRA severne Primorske so si zadali nalogo, da bodo skupaj s partnerji:

- identificirali kadrovski inovacijski potencial regije in nosilce izobraževalnih ter raziskovalnih programov na prioritetnih tehnoloških področjih;
- ugotovili potrebe podjetij po razvojno raziskovalnem kadru in znanjih, ki so potrebna za razvoj novih izdelkov in storitev;
- opredelili izhodišča za pripravo novih projektov v omenjenih regijah.

Rezultati analize bodo osnova za razvoj novih virov zaposlovanja z ustvarjanjem zahtevnejših delovnih mest v poslovnoinovacijskih conah, kar bo prispevalo k višji dodani vrednosti na zaposlenega v regiji.

V času trajanja projekta bodo ugotovili: • koliko je v regiji razpoložljivega kadra za podporo inoviranju in s katerimi znanji razpolaga, • kateri raziskovalni in izobraževalni programi obstajajo glede na potrebe podjetij, • kakšne so potrebe podjetij po razvojnoraziskovalnem kadru in • katera znanja potrebujejo za razvoj novih izdelkov oziroma storitev.

Načrtovati ukrepe za razvoj

Na podlagi dobljenih rezultatov bo mogoče načrtovati ukrepe za nadaljnji razvoj kadra, ki deluje na področju razvoja novih izdelkov in storitev ter ukrepe za razvoj podpornega okolja za potrebe inovativnih podjetij v regiji.

Projekt se bo zaključil 30. junija 2005. Ugotovitve, ki bodo z realizacijo pridobljene, bodo osnova za pripravo novih projektov na razpise ***Evropskih strukturnih skladov***.

Za dodatne informacije lahko pokličete:
- mag. **Darijana Krpana**, vodjo projekta, RRA (tel.: 05/ 33-06-685; e-pošta: darijan.krpan@rra-sp.si) ali
- mag. **Almiro Pirih** (tel.: 05/ 33-11-520, 05/ 38-41-513; e-pošta: almira.pirih@pososki-rc.si).

Povzetek projekta pripravila: Mateja Kutin
Foto: T. Š. F.

Tretja generacija štipendistov

V okviru *Programa spodbujanja razvoja v Posočju za obdobje 2002–2006* (*Soča 2006*) je med različnimi dejavnostmi na področju razvoja kadrov najbolj poznano štipendiranje mladih, ki bodo v izobraževalnem procesu pridobili najmanj VII. stopnjo izobrazbe. Letos so študentom že tretje leto zapored podelili štipendije.

Posoški razvojni center (PRC) je že tretje študijsko leto zapored na osnovi *Pravilnika o štipendiranju* (Ur. l. RS št. 85/02) objavil razpis za štipendiranje kadrov, ki bodo v procesu izobraževanja pridobili najmanj VII. stopnjo izobrazbe. Skladno z omenjenim pravilnikom PRC podeljuje dve vrsti štipendij: kombinirane štipendije skupaj s podjetji iz Zgornjega Posočja in samostojne štipendije. Pri izbiri štipendistov se upoštevajo merila, opredeljena v razpisni dokumentaciji. Med njimi so najpomembnejša tista, ki opredeljujejo deficitarnost poklicev, torej poklice, po katerih posoško gospodarstvo najbolj povprašuje.

Pogled nazaj

Prvih 30 štipendij je bilo podeljenih v študijskem letu 2002/03, med njimi 18 samostojnih in 12 kombiniranih štipendij. Večina je bila dodeljena za dodiplomski (26), štiri štipendije pa za podiplomski študij. Največ izbranih štipendistov se je v tem študijskem letu izobraževalo na ***Fakulteti za elektrotehniko*** (v Ljubljani ali Mariboru), sledile so ***Fakulteta za računalništvo in informatiko***, ***Ekonomska fakulteta*** ter ***Fakulteta za strojništvo***. Posamezni štipendisti so študirali tudi na drugih fakultetah.

Na lanskoletni javni razpis je prispelo 116 vlog. Strokovna komisija je na novo izbrala 39 štipendistov, nadaljevalo pa se je s štipendiranjem 19 štipendistov, ki so bili izbrani na javnem razpisu leta 2002. Za lansko študijsko leto je bilo skupaj podeljenih 58 štipendij: 33 samostojnih in 25 kombiniranih. Večina štipendistov

Informacije o štipendijah dobite na telefonski številki 05/ 38-41-500. Vprašanja lahko pošljete na elektronska naslova *almira.pirih@pososki-rc.si* ali *patricija.rejec@pososki-rc.si.*

Utrinki

ČETRTA DIJAŠKA INFOBOMBA

Tolmin – Še pred prvimi informativnimi dnevi na slovenskih fakultetah smo člani ***Kluba tolminskih študentov*** (KTŠ) v sodelovanju s šolsko psihologinjo **Barbaro Gruntar** na Gimnaziji Tolmin ponovno organizirali in izvedli *Dijaško infobombo* (DIB). Prireditev, ki skuša bodoče študente kar najbolje pripraviti na študij in študentski vsakdanjik nasploh, je bila letos že četrta po vrsti.

Tako kot vsako leto je bila DIB tudi letos razdeljena na dva dela. V prvem bi morali dijaki najprej poslušati predavanje **Tineta Svoljška** iz Študentske organizacije Slovenije o tako imenovani bolonjski reformi sistema visokega šolstva, vendar smo ga bili zaradi obveznosti predavatelja prisiljeni prestaviti. **Sanja Leban** in **Jan Klavora** iz Študentske svetovalnice Študentske organizacije Univerze v Ljubljani sta dijakom odgovorila na njihova vprašanja v zvezi s študijem in študentskim življenjem v prestolnici, nato pa so poslušali tudi gosta iz Študentske organizacije Univerze na Primorskem (ŠOUP). Tamkajšnja sekretarka za mednarodno sodelovanje in turizem **Ana Tominc** je dijakom predstavila možnost študija v tujini oziroma Erazmusove izmenjave študentov in jih opozorila na težave, s katerimi se lahko ob tem soočijo. Sekretar za izobraževanje na ŠOUP-u **Matej Vatovec** je v zadnjem delu predavanja skušal tolminske dijake pritegniti na vedno bolj prepoznavno ***Univerzo na Primorskem***.

V drugem delu je skoraj 50 študentov zainteresiranim dijakom predstavilo svoje študijske programe in smeri. Največ dijakov se je še vedno zanimalo za študij na ***Univerzi v Ljubljani***, in sicer na ***Fakulteti za družbene vede***, ***Pravni fakulteti***, ***Fakulteti za arhitekturo***, privlači jih študij grafičnega oblikovanja na ***Akademiji za likovno umetnost***, študij računalništva, strojništva, gradbeništva, elektrotehnike, fizioterapije, socialnega dela, tudi medicine. Manj zanimanja je še vedno za naravoslovje, vseeno pa z veseljem opažamo naraščajoče zanimanje za deficitarne poklice s področja tehnike.

Letošnjo prireditev smo pripravili izven šolskega urnika (petek popoldne) in je bila odprta tudi za dijake iz Posočja, ki obiskujejo druge srednje šole. Žal so se je v veliki večini udeležili samo dijaki višjih letnikov tolminske gimnazije, bilo pa jih je okoli 140. Organizatorja **Nejc Trušnovec** in **Špela Kranjc** sva z odzivom tako dijakov kot študentov ter s prireditvijo v celoti zadovoljna, na Klubu pa smo odločeni, da DIB tudi v naslednjem letu ne bo izostala.

Špela Kranjc, KTŠ

MLADI, KREATIVNI IN INFORMACIJSKO-TEHNOLOŠKO OPREMLJENI

Tolmin – Tolminska mladina je v petek, 5. novembra, dobila prenovljene prostore za preživljanje prostega časa v nekdanjem zakloniščU v središču mesta. ***Mladinski center*** (MC) ***Mink*** (Mladi in kreativni) je s simboličnim podiranjem stiropornega zidu pred vhodom s papirnatim letalcem in močnim pokom petarde odprl predsednik Zveze tolminskih mladinskih društev (ZTMD) **Janez Leban**. Županu občine Tolmin **Ernestu Kemperletu** je bilo dejanje všeč, zadovoljna pa je bila tudi predsednica Kluba tolminskih študentov (KTŠ) **Maša Klavora**: *"Odprtje Minka se mi je zdela udarna in skrivnostna."* Leban nam je pozneje zaupal, da ga je udeležba na slavnosti presenetila in da bi se *"na govor bolje pripravil"*, če bi takšen obisk pričakoval. Odprtju so sledili govori Lebana, župana Kemperleta, predstavnika Urada za mladino **Zorka Škvorja** in koncert tolminskih skupin ***Tolminski madrigalisti***, ***Mederje***, ***Rodoljubac*** … Ime MC Mink je po besedah predsednika ZTMD-ja rezultat skupinskega dela, všeč pa je tudi Maši Klavora, saj *"fraza* mladi in kreativni *izraža pozitiven odnos"*. Prenovljene prostore so si ogledali tudi tolminski podžupan **Uroš Brežan**, svetovalec za družbene dejavnosti na Občini Tolmin **Rafael Šuligoj** ter štirje od 22 povabljenih občinskih svetnikov.

ZTMD je za MC zaprosil že leta 1993, do prostorov pa so prišli šele leta 2002, ko so z ***Občino Tolmin*** podpisali najemno pogodbo za kletne prostore na Gregorčičevi ulici 2 v Tolminu. Pogajanja z Občino so bila dolgotrajna, saj je ta želela financirati zgolj popravilo in najem prostorov, ne pa tudi mladinske dejavnosti. **Domen Jeriha**, eden od

(53) je bila vpisana na dodiplomski, pet pa na podiplomski študij. Največ štipendistov je študiralo na Fakulteti za elektrotehniko (v Ljubljani ali Mariboru) in Fakulteti za strojništvo, sledile so Fakulteta za računalništvo in informatiko, Ekonomska fakulteta ter ***Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo***. Posamezni štipendisti so študirali tudi na drugih fakultetah.

Uspešnost štipendistov

V študijskem letu 2002/03 je bila uspešnost štipendistov dobre tri četrtine (76,7 odstotkov). Dva študenta sta diplomirala na Fakulteti za elektrotehniko. Dva podiplomska študenta, vpisana v drugi letnik študija, sta opravila vse zahtevane obveznosti (po *Pravilniku o štipendiranju* tako nista več upravičena do prejemanja štipendije), med ostalimi 26 študenti pa se jih je v naslednji letnik vpisalo 19. Slednji so prejemali štipedijo tudi v preteklem študijskem letu. Sedmim je štipendija mirovala.

Izmed 58 štipendistov v študijskem letu 2003/04 jih je 36 napredovalo v višji letnik, pet podpilomskih študentov pa je opravilo vse zahtevane obveznosti po *Pravilniku o štipendiranju*. Njihova uspešnost tako znaša 70,7 odstotka. 16 štipendistov je ponovno vpisanih v isti letnik, eden pa se je prepisal na drug študij. Štirje izmed sedmih štipendistov, ki jim je štipendija v preteklem študijskem letu mirovala, so napredovali v višji letnik in so tako ponovno upravičeni do prejemanja štipendije.

Prvič vračali štipendijo

Za letošnje študijsko leto je bil 17-tim štipendistom izdan sklep o mirovanju štipendije. S štirimi štipendisti je bila zaradi spremembe smeri študija brez soglasja štipenditorja ali zaradi prekinitve študija prekinjena pogodba o štipendiranju in teče postopek dogovarjanja o vračilu štipendije.

Letošnji štipendisti

Na javni razpis za štipendije v študijskem letu 2004/05 je v predpisanem roku prispelo 68 vlog. Na novo je bilo izbranih 32 štipendistov, nadaljuje pa se tudi s štipendiranjem 13 štipendistov, ki so bili izbrani na *javnem razpisu* leta 2002, in 21 štipendistov, izbranih na *javnem razpisu* leta 2003. V letošnjem študijskem letu štipendijo prejema 66 štipendistov; izmed teh je 40 samostojnih, 26 pa kombiniranih štipendij. Tudi tokrat je večina štipendij dodeljenih za dodiplomski (64), dve pa za podiplomski študij.

Največ štipendistov se izobražuje na Fakulteti za elektrotehniko (v Ljubljani ali Mariboru), sledijo Fakulteta za strojništvo, Fakulteta za računalništvo in informatiko ter Ekonomska fakulteta. Posamezni štipendisti študirajo na drugih fakultetah.

Višina sredstev

Namenska sredstva za štipendije v okviru *Programa spodbujanja razvoja v Posočju 2002–2006 (SOČA 2006)* so prvo leto znašala 11 mio SIT, v lanskem letu je bilo v ta namen na razpolago 23 mio SIT, letošnje leto pa so se sredstva povzpela na 29 mio SIT.

Za tekoče študijsko leto bomo začeli z izplačevanjem štipendij v decembru (za oktober in november), nato pa mesečno do konca študijskega leta.

Štipendije do leta 2013

Sprememba *Zakona o popotresni obnovi Posočja* iz letošnjega avgusta vključuje tudi razvojna sredstva do leta 2013. To pomeni, da bo štipendiranje kadrov (na osnovi sprejetja razvojnega programa za obdobje 2007–2013) možno tudi po letu 2006, po izteku sedaj veljavnega razvojnega programa. Podaljšanje štipendiranja v naslednje desetletje odpira pomembne možnosti mladim, ki bodo lahko pridobili štipendije, podjetjem pri zagotavljanju ustreznega kadra in celotnemu območju, saj bo več mladih izobražencev lahko ostalo doma ter tako prispevalo k razvoju Posočja.

Aktivnosti v dveh smereh

Po izboru letošnjih štipendistov nadaljujemo z dejavnostmi. Za štipendiste, ki ne prejemajo kombiniranih štipendij, iščemo podjetja (soštipenditorje). Naš cilj je, da štipenditorje čim prej "vežemo" na konkretno podjetje in jim tako zagotovimo, da bodo po uspešno končanem šolanju zaposleni v Zgornjem Posočju. Pričeli bomo tudi s pripravami na podeljevanje štipendij v študijskem letu 2005/06. V začetku prihodnjega leta bomo pozvali podjetja, da opredelijo potrebe po kadrovskih štipendijah in jih objavijo v okviru *Skupnega razpisa kadrovskih štipendij*.

Patricija Rejec, Posoški razvojni center

Utrinki

UTRINEK Z ODPRTJA MINKA. Foto: T. Š. F.

aktivno sodelujočih pri obnovi, je povedal, da so sredstva za obnovo zadnji dve leti dobivali iz občinskega proračuna, vendar bi denar rabili tudi za izvajanje dejavnosti. Župan nam je pozneje potrdil, da je Občina vsako leto MC-ju namenila 10 milijonov SIT in da je denar dobro vložen. Meni, da bo *"v prihodnje treba delo pravilno organizirati, ZTMD pa bo imel možnost uspešnega delovanja"*. Izvedeli smo, da se je občinsko stališče do financiranja mladinske dejavnosti medtem spremenilo in je župan izjavil, da bo *"Občina del denarja za delovanje MC-ja gotovo zagotovila, ni pa še znano, v kakšni obliki"*. Leban meni, da je Občina stališče o financiranju mladinske dejavnosti spremenila le zato, ker *"je bilo javnosti treba nekaj reči"* in o njeni resničnosti dvomi. Pristavil je, da je obljubo slišalo dovolj ljudi in da bodo župana *"držali za besedo"*. Sicer pa bodo poleg Občine MC denarno podprli še ***Ministrstvo RS za kulturo*** (MK) in ***Evropski sklad za regionalni razvoj*** (ESRR) ***– Direktorat za kulturo in izobraževanje***. Ob tem predsednik ZTMD-ja dodaja, da obnova MC-ja še ni zaključena, vendar jo bodo zagotovo dokončali do konca leta 2004, saj jih k temu zavezujejo razpisi za sredstva z MK-ja in ESRR-ja. Težave z elektriko, vlago in prezračevanjem so po njegovih besedah rešili, čaka pa jih še ureditev dodatnih prostorov. Jeriha je pojasnil, da je treba dokončati multimedijski center, pisarno, studio in prostor za montažo. Omenil je, da je pri obnovi aktivno delovala le *"peščica ljudi – naštel bi jih lahko na prste ene roke"*. Največje zasluge za ustanovitev MC-ja pripisuje Janezu Lebanu, Urošu Brežanu, Mihi Kozorogu in nenazadnje tudi sebi. Župan je z delom mladih zadovoljen in pravi, da je *"klub boljši kot bi pričakovali zaradi neprimernih prostorov"* ter da k dobremu vzdušju pripomorejo tudi notranje poslikave.

Načrtovani multimedijski center bo poleg kibernetične kavarne v ***Knjižnici Cirila Kosmača*** in ***LTO Sotočje*** tretja javno dostopna točka v Tolminu. Opremljen bo z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, ki bo nudila dostop do spletnih strani in spodbujala kreativnost. V njem bo mogoča tudi filmska montaža. Multimedijski center bo vodil **Andrej Zega**, financirali pa ga bodo Občina Tolmin, MK in ESRR. Naložba bo vredna okoli devet milijonov SIT. Cilji projekta so:

• spodbujanje usposabljanja in delovanja kadrov, ki združujejo ustvarjalnost, tehnologijo in vodenje, • pospeševanje učinkovitosti ustvarjanja in prenosa znanja v produkte, storitve in procese, • omogočanje hitrega, širokopasovnega internetnega povezovanja za raziskovalna, izobraževalna, kulturna in poslovna okolja ter • vzpostavitev multimedijskih centrov po vseh regijah v Sloveniji.

Udeleženci prireditve so bili z novo tolminsko pridobitvijo zadovoljni. Pravijo, da bodo v MC pogosto zahajali, če bo potekalo dovolj dejavnosti. Verjamejo, da bo Mink v Tolminu zaživel, z njimi pa se strinja tudi tolminski župan: *"Če so bili mladi sposobni urediti center Mink, bodo sposobni doseči, da bo deloval tako, kot pričakujemo."*

Vika Perinčič

PUM – Projektno učenje za mlajše odrasle

***Projektno učenje za mlajše odrasle* (PUM) je izobraževalni program namenjen mladim od 15 do 25 let, ki so iz različnih razlogov opustili šolanje in tako ostali brez kakršne koli izobrazbe, na trgu dela pa zaradi pomanjkljivih izkušenj spadajo med težje zaposljive.**

Prekinitev šolanja največkrat predstavlja stres tako za mladostnika kot njegovo družino. Prehoda iz varnega sveta, ki ga organizirajo starši, k avtonomnosti in odgovorni odraslosti si ne moremo več zamisliti kot preprosto prevzemanje vnaprej določenih tradicionalnih vlog. Mladi se upirajo prevzemanju nepreverjenih norm in želijo sooblikovati nove moralne zakone. Današnje družbeno stanje omogoča veliko alternativ; mladi še nikoli niso imeli toliko možnosti za samopotrditev, hkrati pa še nikoli niso bili izpostavljeni tako velikim tveganjem – posebej v primeru "nepravilnih" odločitev. In ko se enkrat odločiš "nepravilno", je za novo pot velikokrat potrebna pomoč.

Mladi osipniki in družbena izločenost

Spremenjeni kulturni dejavniki, ki opredeljujejo obdobje odraščanja ter zaznamujejo značilnosti oseb med 15. in 25. letom, imajo za posledico bistveno manjše možnosti mladih za zaposlovanje ter omejen vpis v celotnem šolskem sistemu. V Sloveniji je vsako leto vsaj 30 odstotkov oseb v

TEMELJNO USPOSABLJANJE ZA MENTORJE PUM-a**, v katerega so vključene tudi* **Brigita Bratina**, **Patricija Rejec**, **Jana Skočir** *(vse s PRC-ja) in* **Maša Klavora,** *je decembra potekalo tudi v Tolminu.* ***Foto: Mateja Kutin

JAZ SEM PUMOVEC

Vsakič, ko nam nekdo postavi vprašanje, kdo so pravzaprav ti PUM-ovci, ki jih bomo po novem "imeli" v Tolminu, je najtežje najti primeren odgovor. Med ljudmi že krožijo različne predstave in nekateri so jim prilepili kar nekaj etiket. Najbrž nobena ni prava. Vsakdo ima namreč svojo zgodbo, eno in edinstveno. Zato ne bomo več posploševali. Najbolje bo, da preberete zgodbi dveh PUMovk iz* PUM-a TIN Ljubljana *…

Po brco za naprej

"Že od nekdaj sem šolo jemala bolj na easy. Tolk, da je šlo čez; dvojke, kakšna trojka … Nikol si nisem pustila, da bi mi kdo govoril, kaj in kako naj počnem. Velik sem špricala, prihajala pijana in zadeta v šolo. Šlo je do drugega letnika. Tega sem ponavljala, tud popravcev se mi ni dal it delat. Pa naprej. Tretji, četrti letnik – O.K. V drugi polovici četrtega letnika … pa se mi enostavno ni dalo več naprej. Nisem se razumela s sošolci, ne s prfoksi in še najmanj z razrednikom – moj svet. Zanimale so me druge stvari, katerim sem se kasneje čist posvetila (organiziranje in obiskovanje koncertov, pomoč v klubu, kuhanje hrane brezdomcem, urejanje skvota in sobe v njem, živeti v skupnosti, potovanja po Evropi …). S tem se mi še danes ne zdi nič narobe, ampak šole pa pač nisem končala. Dve leti sem počela vse & nič. Letos so me na Zavodu za zaposlovanje seznanili s programom Projektnega učenja za mlade – na kratko PUM in sem si rekla, da grem pogledat, kako to zgleda. Že prej sem poznala folk, ki je hodil sem, in so bili ful zadovoljni. Ne vem zakaj, ampak prej sama nisem pomislila na to, da bi prišla. Zdaj sem stara 21 let in v PUM-u sem tri mesece. V tem času smo skupaj s fotoskupino postavili dve fotografski razstavi, učim se, brcam naprej – počasi, ampak vsaj. V kratkem mislim končat izpite za četrti letnik in opravit maturo. Kasneje imam interes tudi študirati. Dobila sem malo več samozavesti za naprej. Vem, da bo šlo. Bila sem že čist prepričana, da itak nikamor ne bom prilezla. Pa saj gre. Kakor pravim – počas, ampak vsaj. Tko da, če ne veš kam sam s sabo, če si nesrečen ali srečen, če se ti v lajfu kej zalomi, pridi po brco za naprej."

Ko presenetiš samega sebe

"Stara sem 19 let. Obiskovala sem srednjo ekonomsko šolo. S šolo sem prenehala zaradi 'špricanja', kar pa glede na okoliščine sploh ni bilo težko. S prijateljico ponavadi sploh nisva prišli do šole, rajši sva šli na kavo in gledat po trgovinah, ki jih v Ljubljani ni malo. Prvo leto, ko sem se izpisala iz šole, sem kar malo 'bluzila'… Naslednji dve leti sem nekako poskušala spet redno hodit v šolo, vendar ni šlo. Vmes sem si iskala razna priložnostna dela, delala pa sem bolj malo. Nakopala sem si tudi zdravstveni problem, ki ga še vedno rešujem.

PUM mi je svetoval neki socialni

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO, ZNANOST IN ŠPORT

omenjenem starostnem obdobju, ki ne dokončajo osnovne šole, ne nadaljujejo šolanja po osnovni šoli ali izpadejo iz sistema nadaljevalnega šolanja. *"Mladi v takem položaju doživijo vrsto protislovij; ostanejo brezposelni in brez možnosti za zaposlitev, ne morejo dokončati šolanja. Tisti, ki ostanejo brez šolskega in delovnega statusa, so izpostavljeni povečanim učinkom socialne osamelosti z obremenitvijo socialnega sistema, potencialnemu naraščanju splošnega pesimizma in posledično povečani kriminaliteti ter drugim oblikam socialno odklonskega vedenja."*[1] Poleg tega nimajo trdnega prepričanja o lastnih sposobnostih, odvisni so od denarne podpore staršev oziroma skrbnikov, po polnoletnosti nimajo urejenega zavarovanja in drugih temeljnih socialnovarstvenih pogojev ter imajo negativno samopodobo in nejasno vizijo ...

Namen programa PUM

Namen programa PUM je motivirati mlade, da se ponovno vključijo v prekinjeno izobraževanje in si tako pridobijo poklicno ali strokovno izobrazbo. Hkrati pa jih želimo usposobiti za večjo konkurenčnost na trgu delovne sile. V času obiskovanja omenjenega programa se mladi seznanijo z raznovrstnimi poklici ter odkrivajo svoje interese in talente. Udeleženci razvijajo delovne navade ter se navajajo na samostojno delo in učenje. Vsak udeleženec ima svoj osebni list in osebni izobraževalni načrt, po katerem z mentorjem preverja, kako se uresničujejo predvideni cilji.

Potek dela ali kako navdušiti mlade?

Dnevne dejavnosti se začenjajo v jutranjem ali dopoldanskem času. Temeljno izhodišče pri oblikovanju vsebin izobraževanja je načelo usklajevanja med individualno izbiro udeležencev in predlogi mentorjev. Vsebine vodijo k spodbujanju učenja, s katerim naj bi mladi zapolnili vrzeli v znanju in pridobili nova znanja na ravni stopnje šolanja, ki jo posameznik skuša nadaljevati. Učenje v programu nima le kompenzacijske vloge, temveč je usmerjeno tudi h konkretnim poklicnim in izobraževalnim ciljem. Poteka na različne načine, kot so: *izbirno projektno delo* (splošnoizobraževalni cilji in cilji socialnokulturnega delovanja), *produkcijsko projektno delo* (cilji za oblikovanje poklicne identitete in splošnoizobraževalni cilji), *individualni učni projekti* (splošnoizobraževalni cilji, ki so kombinirani s posebnimi individualnimi učnimi cilji udeležencev) ter *interesne dejavnosti* (vse skupine ciljev, odvisno od izbrane vsebine).

Mentorji in ne učitelji

Program PUM vodijo mentorji in ne učitelji. Že ime samo pove, da imajo mentorji svetovalno in povezovalno vlogo ter niso edini nosilci znanja oziroma tisti, ki o vsem odločajo. Prav zaradi povsem drugačne vloge, kot jo imajo učitelji v formalnem izobraževanju, se morajo mentorji za svojo vlogo posebej usposobiti.

Cilji programa

S programom si prizadevamo za: • pridobivanje funkcionalnega znanja (splošna izobraženost, razgledanost, prožnost mišljenja ...) in funkcionalnih spretnosti, • pridobivanje pozitivnih izkušenj učenja, • pripravo za nadaljevanje opuščenega šolanja (pomoč pri učenju, opravljanju popravnih izpitov, vpisnih postopkov) ter izdelavo poklicne ali zaposlitvene strategije.

Brezplačen obisk

PUM traja eno šolsko leto. Mladi se lahko vanj vključijo kadar koli med šolskim letom, prav tako pa lahko iz njega kadar koli izstopijo. Če se za program odločijo, ga obiskujejo brezplačno, kot brezposelni pa so deležni tudi ugodnosti, ki jim iz tega statusa pripadajo.

Že delujoči PUM-i

PUM poteka v različnih krajih po Sloveniji: v Ljubljani, Slovenj Gradcu, Murski Soboti, Celju, Radovljici, Kopru in Mariboru. V začetku leta 2005 bodo pričeli delovati še v Tolminu, Novem mestu, Škofji Loki in (po kratki prekinitvi) še v Ajdovščini.

PUM je javno veljavni BREZPLAČNI program za mlade, ki so opustili šolanje. V program se lahko vpišejo mladi, ki: • so stari od 15 do 25 let, • nimajo statusa učenca, dijaka ali študenta, • niso v delovnem razmerju oziroma nimajo statusa iz delovnega razmerja ter • si niso uspeli pridobiti poklicne izobrazbe.

Posoški razvojni center je na javnem razpisu ***Ministrstva za šolstvo, znanost in šport*** (MŠZŠ) v drugi polovici leta 2004 uspel s prijavo programa PUM, ki ga bo pričel izvajati v začetku leta 2005. S tem smo za mlade v Posočju pridobili nove vsebine, ki jim bodo omogočile nadaljevanje šolanja in večjo zaposljivost. Gre za dolgoročen program, ki ga financira tako ***Evropska unija*** skozi Evropski socialni sklad kot MŠZŠ. Zato tak program zagotavlja tudi nova delovna mesta v Posočju.

Uspešnost programa

Dosedanje spremljanje izvajanja programa PUM potrjuje njegovo uspešnost. *"Podatki o položaju udeležencev eno ali več let po dokončanju programa kažejo, da sta približno dve tretjini dosegli cilje, ki jih predvideva program PUM; 40,6 odstotka jih je vključenih v kako obliko izobraževanja, 23,7 odstotkov pa zaposlenih za določen ali nedoločen čas. Nadaljevanje šolanja ali zaposlitev lahko ocenimo kot znamenje, da so udeleženci našli ali odbrali svojo poklicno pot, sprejeli določeno odločitev in sledijo svojim ciljem."*[2]

Besedilo in foto: Patricija Rejec, PRC

Vir: [12]

- Projektno učenje za mlajše odrasle. (2000). Ljubljana. Str. 29.
- Evalvacija socialnointegracijske vloge programa Projektno učenje za mlajše odrasle. (2003). Znanstveni inštitut FF. Ljubljana.

delavec in odločila sem se, da bom poskusila. Že takoj na začetku mi je bilo všeč. Tukaj ti res ne more biti dolgčas. Edino, če si sam tako ustvariš. Pomagajo ti pri šoli, sigurno najdeš zaupnika; če ne v mentorju, najdeš kakega Pumovca, ki ti je prijatelj – zaupnik. Skratka, ni ti hudega: ustvarjaš, rišeš (vsepovsod, kjer se le da: svila, kozarci, papir ...), projekt: video, foto, performans ... Lahko pa narediš veliko tudi na sebi; mogoče odkriješ skrite talente. Seveda, vedno ni rožnato. So pravila, ki se jih moraš držati. Toda če prideš in se potrudiš, zagotovo uspeš. Verjemi, samega sebe presenetiš."

***Več zgodb si lahko preberete na spletni strani* www.tin-ljubljana.si.**

V PUM-u NI KLASIČNIH ŠOLSKIH METOD. *Udeleženci in mentorji skupaj izberejo teme projektov, učne vire, metode, postopke ...*
Foto: Patricija Rejec

Občina Bovec

Bo kdo odgovarjal?

Bovški svetniki so se 26. novembra zbrali na redni seji, kjer so obravnavali problematiko popotresne obnove po velikonočnem potresu izpred šestih let in po letošnjem julijskem potresu. Žolčna razprava je tekla med svetniki in **Stanislavom Begušem**, vodjo Državne tehnične pisarne (DTP), ki se je edini odzval povabilu (mag. **Janez Kopač** in predsednik KS Čezsoča **Etvin Berginc** sta se opravičila).

Julijski potres je dokazal pomanjkljivosti popotresne obnove po velikonočnem potresu, na kar so prizadeti vseskozi opozarjali. Kot je povedal svetnik **Siniša Germovšek**, *"je smola, da je 12. julij prišel 15 let prezgodaj."* Svetniki in prizadeti zahtevajo odgovore: *"Ne gremo se lova na čarovnice, ampak želimo zgolj opozoriti na nepravilnosti! Z namenom, da se v prihodnje ne bi ponavljale."* Najhuje je, da ljudje ne vedo, kaj se z obnovo dogaja. Obtožujejo DTP, ki je imela obnovo v svojih rokah. Menijo, da so bile napake in pomanjkljivosti prevelike, da bi vse skupaj pomedli pod preprogo. Svetniki so se strinjali, da je treba ustanoviti delovno telo, ki bo pripravilo predloge ukrepov za spremembe, da bi se odpravile napake popotresne sanacije po letu 1998.

POSLEDICE JULIJSKEGA POTRESA *– Zadnji potres je razkril pomanjkljivosti obnove po velikonočnem potresu. Prebivalci se bojijo, da se bodo napake ponavljale.*

Bovčane boli, da se DTP izgovarja: *"Saj nikogar ni ubilo!"* Dejstvo je, kot je povedal Beguš, da je DTP v obdobju po potresu opravila veliko dela. Kdor dela, tudi greši. *"Seveda je prihajalo do napak, zato pa že tri leta izvajamo sistem reklamacij in ukrepov za odpravo napak,"* je še dodal. Popoln nadzor ni možen, drugače bi morali imeti na vsakem objektu ves čas nadzornike. Marsikaj, kar v prejšnjem potresu ni bilo dovoljeno, je sedaj dopustno, pojasnjuje vodja DTP.

Svetniki so ogorčeni nad dejstvom, da država v javnosti govori le o petih objektih, ki naj bi bili slabo obnovljeni. Dejansko stanje je drugačno. Ker občinski svet ne soglaša z ugotovitvijo ***Ministrstva za okolje, prostor in energijo***, ki je v poročilu navedlo, da je prišlo do napak le pri obnovi omenjenih petih objektov, je sprejel sklep, v katerem zahteva, da se ugotovi realno stanje.

Oškodovancem je velik trn v peti tudi neenakost pri dodeljevanju pomoči. Svetniki so sprejeli sklep, da se takoj prouči možnost spremembe načina dodeljevanja donatorskih hiš, čeprav je župan **Danijel Krivec** zbrane opomnil, da se s tem ruši sistem donacij. Donatorske hiše so bile namreč dodeljene po ključu – prednostno so jih namenjali družinam s šolajočimi se otroki in socialno ogroženim upravičencem.

Beguš je zbrane opozoril, da bi si morali prizadevati, da bi ***Vlada RS*** sprejela sklep za proučitev možnosti za preventivno sanacijo: *"Zavedati se moramo, da niti načini gradnje niti materiali, ki so pri nas uveljavljeni, niso potresno varni. Predvsem so problematični starejši objekti."* Zbrane je opomnil, da ne gre pozabiti na veliko število ljudi, ki so priskočili na pomoč, sedaj pa se dobesedno *tolče* po njih, čeprav nihče ni mislil slabo. Ob tem je dodal, da bo DTP do konca leta 2004 izvršila okrog 200 ogledov za pripravo projektnih nalog in projektne dokumentacije, saj naj bi se popotresna obnova predvidoma zaključila do leta 2006.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

Oživitev bovškega kulturnega središča

Zaradi julijskega potresa v Posočju je moral začasno zapreti svoja vrata tudi ***Kulturni dom Bovec.*** S prireditvijo *Krasna si bistra hči planin*, posvečeno 160. obletnici rojstva **Simona Gregorčiča**, je v soboto, 4. decembra, kulturni dom ponovno odprl svoja vrata. Prireditev je potekala v obnovljeni veliki dvorani. Na njej sta sodelovala ***mešani pevski zbor Drežnica*** in domači ***moški zbor Golobar***. Njun nastop je z zanimivim recitalom Soči povezala bovška ***dramska skupina BC***. Obiskovalce je nagovoril podžupan in predsednik bovškega Kulturnega društva Golobar, **Robert Trampuž**. V svojem nagovoru je izrazil željo, da bi bil kulturni dom tudi v prihodnje deležen takega obiska, kot ga je imel pred julijskim potresom. S svojo zasedenostjo (približno 270 dni na leto) je poprej veljal za glavno kulturno

Asta
ročni sitotisk
Nudimo tisk na različne podlage in materiale
(rokovnike, koledarje, majice, kemične svinčnike, obeske, vžigalnike ...).
DECEMBRSKA AKCIJA:
5 % popust ob naročilu v skupni vrednosti nad 50.000 SIT.
Asta - ročni sitotisk
Logaršče 39, 5216 Most na Soči
tel.: 05/ 38-06-674
GSM: 041-747-621
e-pošta: nuhicj@siol.net

Utrinki

MIKLAVŽEVA DELAVNICA ZA OTROKE

Bovec – Na soboto pred prihodom sv. Miklavža so člani ***Sekcije Mladih Turističnega društva*** (TD) ***Bovec*** organizirali miklavževo delavnico, ki že tretje leto zapored privablja številne otroke in njihove starše. Tako je tudi letos več kot 50 obiskovalcev dobesedno napolnilo malo dvorano kulturnega doma in zapolnilo vseh sedem miz, kjer so potekale različne aktivnosti. Otroci so skupaj s starši in ob pomoči mladih članic sekcije • izrezovali snežinke in snežene može, • izdelovali novoletne okraske iz slame, volne, papirja, • s pomočjo žigov, narejenih iz krompirja, potiskali papir za zavijanje daril • barvali storže ... Kot je povedala mentorica **Nataša Bartol**, so mladi turistični nadebudneži že ne-

središče na Bovškem. V njem so se skozi vse leto vrstile razne delavnice, koncerti, dramske predstave, seminarji in druge kulturne prireditve. V primeru slabega vremena je bil rezervna lokacija za prireditve, ki so se odvijale na prostem oziroma v trdnjavi Kluže. V kulturnem domu so se predvajale tudi kinopredstave, kar pa zaenkrat zaradi uničenega platna in ozvočenja še ni mogoče. Obnova je povezana z velikimi finančnimi stroški, zato je vprašljivo, kdaj si bomo lahko Bovčani ponovno ogledali kinopredstavo. Vsekakor vas vljudno vabimo, da se udeležite katere izmed prireditev, ki jih pripravljamo v predin ponovoletnem času!

Odprtje prenovljene knjižnice

Pod streho bovškega kulturnega doma ima svoje prostore tudi ***Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin***, ki jo redno obiskuje okoli 900 občanov. Ti si na leto izposodijo približno 30.000 knjig in drugega gradiva, zato si lahko predstavljamo, da je bilo povpraševanje po ponovnem odprtju knjižnice res veliko. Čeprav stavba ni bila huje poškodovana, so na določenih delih stropne konstrukcije v knjižnici in v veliki dvorani nastale poškodbe, ki jih je bilo treba zaradi varnosti obiskovalcev temeljito popraviti. Denar za obnovo knjižnice je v celoti prispeval ***novogoriški HIT***. Knjižničarke so neprostovoljno prekinitev dela izkoristile za namestitev varovalnega sistema s senzorskimi vrati, priključitev na medmrežno širokopasovnico ADSL ter v tem času 20 tisoč knjig opremile z varovalnimi nitkami (sredstva za omenjene novosti so zagotovili iz občinskega proračuna). Tako je knjižnica svojim uporabnikom omogočila lažji dostop do spletnih strani in hitrejšo izposojo. Obnovljene prostore so za vse knjižne molje in druge obiskovalce ponovno odprli v sredo, 24. novembra.

Besedilo pripravili: Ksenija Krivec, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin in **Iris Stres**, upravnica kulturnega doma in trdnjave Kluže, Občina Bovec

Bovški zbornik

Leto 1992 je bilo za župnijo Bovec praznično leto. Celo leto so s številnimi prireditvami in dejanji proslavljali 800-letnico prve pisne omembe svoje krščanske skupnosti. V buli iz leta 1192 je papež **Celestin III.** potrdil čedajskemu kapitlju lastništvo nad cerkvami v Bovcu, Volčah in na Šentviški Gori. Ob pomembni obletnici so župljani Bovca na čelu s tedanjim župnikom **Stankom Sivcem** želeli izdati knjigo, ki bo trajen spomin na praznovanje. Napisanih in zbranih je bilo veliko zanimivih besedil, ki so jih prispevali pisci različnih strok in zanimanja. Žal je urednikom malo pred dosego cilja zmanjkalo moči. Kasneje so Bovško prizadele številne naravne nesreče, ki so tleče želje snovalcev knjige potisnile še dlje od uresničitve. Kljub temu je Sivec zbrana besedila skrbno čuval in jih po desetih letih predal zaposlenim v ***Tolminskem muzeju***. Po dvanajstih letih je *Bovški zbornik*, močno spremenjen, vendarle zagledal luč sveta. Prvič so ga javnosti predstavili v soboto, 18. decembra, v mali dvorani bovškega kulturnega doma. Predstavitve, ki jo je v sodelovanju z ***Društvom Ars*** iz Bovca organiziral Tolminski muzej in so jo pripravili direktorica Tolminskega muzeja mag. **Damjana Fortunat Černilogar**, etnologinja in hkrati urednica Bovškega zbornika **Karla Kofol** ter že omenjeni nekdanji bovški župnik, se je udeležilo okoli 100 slušateljev. Več o sami vsebini zbornika lahko preberete v EPIjevi knjižni polici.

Karla Kofol, etnologinja, Tolminski muzej
Foto: Miha Mlinar *(arhiv Tolminskega muzeja)*

Naše življenje je slika mnogih, v mozaik sestavljenih stvari, ki dajejo bivanju čar … Želimo vam, da bi navkljub vsem tegobam, ki nam v zadnjem času povzročajo kup preglavic, imelo bivanje v tej dolini svoj čar!
Občankam in občanom občine Bovec voščimo prijetne božične praznike ter srečno in uspešno novo leto!
Župan občine Bovec ***Danijel Krivec s sodelavci***

PREDSTAVITEV NOVEGA BOVŠKEGA ZBORNIKA*, ki jo je v sodelovanju z* ***Društvom Ars*** *iz Bovca organiziral* ***Tolminski muzej****, je pritegnila okoli 100 obiskovalcev.*

Utrinki

OTROCI SO NA DELAVNICI S STARŠI IN ČLANICAMI SEKCIJE MLADIH TD BOVEC IZDELOVALI NOVOLETNE OKRASKE.

kaj časa zbirali material za delavnico – kar jim je še manjkalo, so uspeli zagotoviti s sredstvi od prodaje svojih izdelkov (predvsem spominkov) in ob finančni pomoči ***Lokalne turistične organizacije*** (LTO) ***Bovec***.

Sočasno z delavnico je potekal tudi miklavžev bazar, kjer so člani ***Turističnega podmladka OŠ Bovec*** prodajali spominke na temo w'ca z B'ca. Slednjo smo našli tako na obeskih za ključe, magnetkih, cvetličnih lončkih, koledarjih, podstavkih za kozarce …. Ob tej priložnosti pa so otroci prodajali še svoje rabljene stvari (igrače, knjige, najrazličnejše šolske potrebščine, športne rekvizite …).

In kakšni so načrti Sekcije Mladih TD Bovec, ki danes združuje okoli 60 malčkov iz Turističnega krožka, učencev Turističnega podmladka OŠ Bovec in mladincev? Bartolova pojasnjuje, da bodo tudi v novem letu nadaljevali z ustvarjalnimi delavnicami za mlade (tako velikonočno kot miklavževo). Poleg tega bodo najbližjo soboto 25. maju posvetili prireditvi Pomlad za mlade in se tudi tokrat udeležili festivala *Turizmu pomaga lastna glava* – letos so se namreč v sodelovanju z LTO Bovec lotili postavitve etnološke tematske poti. Ob tem pa mentorica ne pozabi omeniti še tradicionalnih čistilnih akcij, kjer mladi skrbijo za čistočo otroškega igrišča, in na izdelovanje spominkov. Načrtov je torej veliko, kot je nenazadnje veliko tudi mladih, ki jih turizem na Bovškem nekaj pomeni. Število članov se je v primerjavi z minulim letom celo potrojilo! In prav je tako.

Besedilo in foto: Tatjana Šalej Faletič

Občina Kobarid

Obnova zdravstvenega doma

Zaradi obnove zdravstvenega doma v Kobaridu so vse ordinacije preseljene v objekt z varovanimi stanovanji. Čeprav pogoji za delo niso prilagojeni dejavnosti, je iznajdljivo osebje uspešno rešilo tudi to težavo. Sanacija zdravstvenega doma je v polnem teku, finančna konstrukcija pa nam v tem trenutku še ne dopušča, da bi lahko zaključek obnove natančneje napovedali. Trudimo se, da bi v zadovoljstvo zaposlenih in uporabnikov potrebna sredstva čim prej pridobili.

Popotresna sanacija

Komisije za ocenjevanje škode so po zadnjem potresu, kjer so lastniki škodo prijavili, pregledale 515 objektov. Kot nam je povedal **Marko Lavrenčič**, svetovalec župana za okolje in prostor, je v občini Kobarid za rušenje predvidenih 30 objektov – aktivnosti za pridobivanje soglasij lastnikov že tečejo, naslednja poteza pa je v rokah ***Državne tehnične pisarne***. Na 117 objektih je bila zabeležena škoda na dimnikih ali strehah in sanacija poteka v skladu z načrti. Sanacija občinske stavbe na Markovi 1 v Kobaridu, iz katere smo morali po potresu preseliti dve družini, se bo pričela v kratkem – trenutno je v teku priprava dokumentacije. Kdaj in kam pa se bo preselila trgovina "Železnina", ki ima svoje prostore v pritličju, vas bomo obvestili pravočasno.

Aktivnosti na plazu Strug

Ministrstvo RS za okolje, prostor in energijo je opravilo oceno ogroženosti plazu Strug v Koseču do naselja Ladra in izdelalo oceno prevodnosti struge Brusnika za tokove drobirja. *"Rezultati so pokazali, da je struga varna in da plaz ne ogroža vasi, zato preselitve niso več potrebne,"* pojasnjuje **Nataša Taljat**, svetovalka župana za gospodarstvo. Aktivnosti štaba ***Civilne zaščite*** ostanejo nespremenjene in opazovanje plazu še naprej sodi med dnevna opravila.

ZARADI NEURJA SREDI NOVEMBRA JE BREZ STREHE OSTAL EDEN NAJVEČJIH KOBARIŠKIH BLOKOV. Foto: Tatjana Šalej Faletič

Nove možnosti za širitev obrtne cone

S potrditvijo spremembe v prostorskih načrtih ***Občine Kobarid*** smo pridobili nove možnosti za širitev obrtne cone. Od julija 2004 smo pripravili projekte komunalne infrastrukture za 25.000 m² novih površin industrijske cone in tako pridobili 35 mio SIT nepovratnih sredstev pri ***Ministrstvu RS za finance***. Novembra 2004 smo začeli z deli in urejanjem novih površin.

Projekt Natura 2000

Projekt *Natura 2000* s sredstvi evropskega sklada Interreg skrbi za ohranjanje naravne dediščine. V Občini Kobarid smo pristopili k pripravi in izvajanju projekta, ki skozi kmetijstvo, gozdarstvo, turizem in ostale dejavnosti pomaga ohranjati in razvijati zamisli, ki bodo hkratnem razvoju naše okolje ohranile v skladu z zakoni narave. Vse zainteresirane bomo pravočasno obvestili in povabili k sodelovanju.

(Vir: Marko Lavrenčič – Občina Kobarid)

Dogodki, odsevi, vabila ...

V letu 2004 je v kobariški občini odsevalo kar nekaj dogodkov, ki se jih ob prelomu v novo leto ponovno spominjamo. Hkrati ponujamo še nekaj zamisli za preživljanje prostega časa v podaljšanih zimskih večerih.

• Med zadnje bleščeče kobariške odseve zagotovo sodi spomin na 160-letnico rojstva pesnika **Simona Gregorčiča**. Praznovanje visoke okrogle obletnice se je odvijalo v znamenju občinskega praznika. V tem obdobju se je zvrstilo veliko dogodkov, saj so vsi, ki so aktivni, pokazali, kaj znajo: od kolesarjev, tekačev, nogometašev, pevskih zborov ter posameznikov, učencev in učiteljev ***Osnovne šole Kobarid*** ter njenih podružnic, krajevne in vaške skupnosti, društva upokojencev, gasilcev, muzealcev, planincev ...

Utrinki

PUSTOŠENJE ORKANSKEGA VETRA

Kobarid – Že v soboto, 13. novembra, so morali gasilci ***Prostovoljnega gasilskega društva*** (PGD) ***Kobarid*** zaradi močnega vetra posredovati v vasi Idrsko. Dan pozneje se je v Posočju razbesnel orkanski veter, ki je na Kobariškem za sabo pustil pravcato razdejanje. Gasilska brigada je poskušala sproti odstranjevati nevarne kose, ki so leteli po zraku in ogrožali življenja in imovino ljudi. Kot nam je povedal poveljnik PGD Kobarid **Marjan Stres**, so bili gasilci v nenehnem stiku s štabom ***Civilne zaščite*** (CZ) ***Kobarid***, ki se je sestal takoj, ko je situacija presegla normalno stanje. Sprejeli so nujne ukrepe za zavarovanje ljudi v ogroženih objektih in omejili gibanje v okolici nevarnih objektov. Poveljnik CZ Kobarid **Pavel Sivec** je nemudoma prevzel pobudo ter se povezal z ustreznimi službami in humanitarnimi organizacijami. Ko je brez strehe ostal eden večjih kobariških blokov na Stresovi ulici, so poskrbeli, da so stanovalci dobili električno ogrevanje, saj je bila klasična napeljava povsem uničena. Povezali so se z upraviteljem blokov, ki je zagotovil, da bodo poskrbeli, da se poškodovane strehe čim prej popravijo. Zimski čas in možnost padavin sta dejstvi, s katerima se moramo soočiti; obstaja možnost, da bo treba poiskati nadomestno stanovanje za precejšnje število družin.

Intervencije na gospodarskih, stanovanjskih in drugih objektih po kobariški občini so se kar vrstile. Komisije so zabeležile poškodbe na 270 objektih, huje pa so bile poškodovane ***postaja mejne policije*** ter stavbi ***podjetja TIK*** in ***mlekarne Planika***. Gasilci in predstavniki civilne zaščite so s cest in drugih površin še ves teden odstranjevali posledice orkanskega vetra ter pomagali ljudem pri čiščenju ostankov ostrešij, da so bila ta čim prej pripravljena za gradbena dela.

Pri takšnih nesrečah se izkaže tudi sosedska pomoč in hitro ukrepanje ustreznih služb. Te so svoje delo dobro opravile, saj razmere niso bile zavidljive in je bila nevarnost gibanja zunaj stavb precejšnja.

Tokrat se na državno pomoč ne moremo zanesti. Prizadeti se bodo

• Zadnji oktober bo zagotovo ostal v lepem spominu krajanoma Kobarida, ki sta bila deležna posebne pozornosti: načelniku Upravne enote Tolmin **Zdravku Likarju**, ki je poleg občinskega priznanja za izredne zasluge pri negovanju odnosov med Slovenijo in Italijo prejel tudi najvišje italijansko državno odlikovanje "Ufficiale cavaliere", ter **Borutu Jakiču**, ki se je kot član kuharske reprezentance udeležil kuharske olimpiade v Nemčiji in ekipno osvojil bronasto, posamezno pa srebrno odličje. Obema iskrene čestitke!

• Oktobra je pričel ponovno izhajati ***Smaragdni odsev***, informativno glasilo Občine Kobarid. Premor se je zgodil, ker glasilo ni bilo vpisano v razvid medijev in smo morali skozi proces spreminjanja občinskega statuta ter ostalih postopkov, ki jih takšen vpis zahteva. Ob tej priložnosti prosimo vse, ki bi radi predstavili svojo dejavnost, podali kakšno zanimivo sporočilo občanom Občine Kobarid ali svojo aktivnost vpisali v koledar prireditev, da nam to sporočite na uredništvo Smaragdnega odseva (tel.: 05/ 38-99-220, e-pošta: *nada.pajntar@kobarid.si*). In kje ga lahko dobite? Na javnih mestih (na Občini Kobarid, v nekaterih restavracijah, barih, kobariški knjižnici ...).

• Pomembno prelomnico je doživel tudi kobariški župan **Pavel Gregorčič**, ki se je s prvim novembrom upokojil. Funkcijo župana tako po novem opravlja neprofesionalno. Znotraj hiše pa je prišlo še do ene spremembe – župan je namreč za področje gospodarstva pooblastil podžupana dr. **Primoža Skočirja**.

Vsem ljudem v Posočju želimo, da bi bilo leto, ki je pred nami, mirno in prijazno, tako v nas samih kot tudi v naravi. Skozi nenehne preizkušnje naj nas vodita modrost in moč, da bomo znali sebi ter drugim olajšati trenutke, ko se počutimo nemočne ali osamljene v stiskah, ki jih doživljamo. Želimo vam, da bi božič preživeli veselo, v krogu svojih dragih, v novem letu 2005 pa veliko zdravja in osebnega zadovoljstva.

Občina Kobarid

***ZDRAVKO LIKAR**, načelnik UE Tolmin.*
Foto: Tatjana Šalej Faletič

***BORUT JAKIČ** na kuharski olimpiadi.*
Foto: Zdenko Mesarič

• Tudi zadnje martinovanje si bomo na Kobariškem več kot dobro zapomnili. Žal tokrat v bolj slabi luči. Niti oddahnili si še nismo od prejšnje naravne nesreče, že smo okusili novo. Orkanski veter, ki je pustošil po naših krajih, je znova povzročil ogromno škode na objektih in infrastrukturah, predvsem pa na psihičnem počutju ljudi, ki ne morejo razumeti, zakaj mora dolina prestajati toliko preizkušenj. Namesto da bi se ukvarjali z razvojem ter novimi idejami, se že leta in leta ubadamo z odpravljanjem posledic naravnih nesreč.

• K sreči je tu še december, ki ima vedno dva obraza. Naporen je za vse, ki zaključujejo leto s takšnimi ali drugačnimi poslovnimi rezultati, in za družinski proračun, saj večina globoko seže v denarnice, da bi svojim domačim pripravila čim lepše presenečenje. Na drugi strani pa nas razsvetljena pročelja hiš ter praznično vzdušje vabita, da vsaj za trenutek pozabimo na vsakdanje skrbi in se predamo veselju ter prazničnemu vzdušju. Vsi dobri možje: Miklavž, Božiček in Dedek Mraz, pridejo v našo dolino (pa čeprav skozi denarnico) ter nas zasujejo z vsem, kar potrebujemo in česar ne potrebujemo. Morda je prav mesec december tisti, v katerem lahko izpostavimo prave vrednote in jih delimo z našimi otroki.

• Ob koncu pa še povabilo vsem, ki si boste zaželeli preživeti malce drugačen dan ali večer ...

Vabimo vas v bližnji igralniško-zabaviščni center, kjer se vsak konec tedna dogaja kaj zanimivega in zabavnega. Lahko boste preizkusili svojo srečo, si ogledali pester kabarejski program, kaj dobrega pojedli in popili. Pazite le, kdo bo vozil! Novi zakon namreč obeta tanjšanje denarnic, seveda v primeru, če ne bomo pazili na predpise. Zato previdnost ni nikoli odveč!

Prijeten dan ali večer lahko preživite tudi v kobariških gostilnah in restavracijah, ki daleč naokoli slovijo po odlični hrani ter prijaznem osebju.

Kobarid je v zadnjem času znan tudi vsem prijateljem športa, saj se gledalcev na tekmah malega nogometa v šolski telovadnici kar tare. Če bi radi prisostvovali razburljivemu dogodku, je obisk tekem prava izbira.

Za tiste malo manj športno navdušene pa v pred- in poprazničnem času priporočamo malce razvajanja v katerem od bližnjih lepotnih, frizerskih ali masažnih salonov.

Nada Pajntar, Občina Kobarid

Utrinki

POSLEDICE RAZBESNELEGA VETRA** so bile kljub trudu gasilcev in predstavnikov civilne zaščite vidne še lep čas.* ***Foto: T. Š. F.

morali sami spoprijeti s težavami. Vsem, ki imate objekte zavarovane, priporočamo, da čim prej pokličite zavarovalnice, da ocenijo nastalo škodo, ter poskrbite, da vam zima ne bo povzročila še večjih težav. Vse službe v ***Občini Kobarid*** so vam na voljo za pomoč pri odstranjevanju posledic neurja.

Nada Pajntar, Občina Kobarid

BRONASTA VRNITEV S KUHARSKE OLIMPIADE

Erfurt (Nemčija) – Konec oktobra je v Nemčiji potekala kuharska olimpiada, ki se je je udeležilo 1100 kuharjev z vsega sveta (32 nacionalnih, 38 regionalnih, 18 vojaških in 16 mladinskih ekip). Med njimi je bila tudi slovenska reprezentanca, ki jo sestavljajo **Borut Jakič** (šef kuhinje HIT Perla, doma iz Kobarida), **Matjaž Cotič** (šef kuhinje HIT Gostilna Pri hrastu), **Alenka Kodele** (vodja slaščičarne HIT Perla), **Janez Dolšek** (šef kuhinje Grand hotel Union), **Danilo Kozar** (šef kuhinje hotela Ajda Terme 3000) in vodja ekipe **Matija Pozderec** (Kulinarika, s. p., Ljubljana).

46.000 obiskovalcev si je v štirih dneh ogledalo in poskusilo specialitete, ki so nastajale pod spretnimi rokami kuharskih mojstrov. Tekmovanje se je začelo z ekipnim kuhanjem menija. V štirih urah so morali pripraviti toplo predjed, glavno jed in sladico za 110 ljudi. Slovenska reprezentanca je za svoje mojstrovine prejela bronasto medaljo. ▶

Občina Tolmin

Tolmin tretji med turističnimi kraji

Turistična zveza Slovenije (TZS) je tudi letos organizirala tekmovanje *Moja dežela – lepa in gostoljubna*. Med nagrajenci tekmovanja je bil prvič v svoji zgodovini tudi Tolmin, ki je v kategoriji srednje velikih turističnih krajev zasedel tretje mesto. Drugo mesto je dobila Postojna, za najbolj urejeno slovensko turistično mesto pa so razglasili Ptuj. Zaključna prireditev s slavnostno podelitvijo priznanj je potekala v petek, 19. novembra, v dvorani Palacij na Ljubljanskem gradu. Slavnostne podelitve so se udeležili tudi predstavniki mesta Tolmin: župan **Ernest Kemperle**, predsednik Turističnega društva (TD) Tolmin **Igor Rutar** in predsednik Krajevne skupnosti Tolmin **Danilo Kozorog**. Pokrovitelja že tradicionalne prireditve sta bila ***Ministrstvo RS za okolje, prostor in energijo*** ter ***Ministrstvo RS za gospodarstvo***. Kot je povedal Rutar, TZS dvakrat na leto oceni kraje, razvrščene po različnih kategorijah. Junija so nenapovedano obiskali Tolmin ter ga ocenili prvič. V obvestilu, ki so ga poslali TD, so zapisali, da v mestu primanjkuje informacijskih tabel ter da hkrati z zadovoljstvom opažajo, da je vsako leto manj divjih odlagališč in da se izboljšuje urejenost kraja. Drugič je ocenjevalna komisija svoj obisk najavila turističnemu društvu. Tokrat so ugotavljali, ali so njihove pripombe padle na plodna tla. Tolmin sicer še vedno ni imel informacijskih tabel, so pa že bile v izdelavi, kar je komisija ocenila mestu v prid.

ENOCEVNI DVOPASOVNI PREDOR *bo odpravil prometne zamaške in nevarnosti na regionalni cesti drugega reda.* ***Foto: Mateja Kutin***

Pri TD si prizadevajo tudi za splošno osveščanje prebivalcev za urejeno in lepše okolje. V želji, da bi bili vrtovi in hiše v mestu urejeni skozi vse leto, dvakrat letno organizirajo ocenjevanje urejenosti posameznih hiš oziroma stanovanjskih blokov (prvič v avgustu, ko ocenjujejo najlepše urejene vrtove in balkone, drugič pa konec leta, ko ocenjujejo urejenost in okrašenost izložb, ulic, gostinskih lokalov ter posameznih hiš oziroma stanovanjskih blokov).

Za lepšo urejenost kraja pa si skupaj s prebivalci prizadevajo tudi na ***Občini Tolmin***, kar kaže letošnja nova praznična okrasitev Tolmina. Za številne lučke, ki v pred- in ponovoletnem vzdušju krasijo mesto, so po besedah župana iz občinskega proračuna prispevali milijon in pol SIT.

Še dokaz več, da si je Tolmin zares zaslužil priznanje za urejenost in turistično privlačnost.

Valentina Urbančič, svetovalka UE Tolmin in **Tatjana Šalej Faletič**

Bo novi predor odmašil prometne zamaške?

Ministrstvo za promet – Direkcija RS za ceste je v začetku decembra zaključila z gradnjo predora Kupovo na regionalni cesti drugega reda Kneža–Podbrdo. Novo pridobitev, vredno 377,5 mio SIT (sredstva je v celoti zagotovilo omenjeno ministrstvo), je 10. decembra namenu predal minister za promet mag. **Janez Božič**. Pri rezanju traku so sodelovali **Danijel Krivec** in **Miha Prevc**, po-

Utrinki

Sledilo je tekmovanje v pripravi jedi za razstavo. Jakič je za vegetarijansko ploščo za štiri osebe in meni s tremi hodi prejel srebrno medaljo. S srebrom se je okitil tudi Cotič, ostali trije tekmovalci pa z bronom. Ekipno so za razstavo, ki so jo pripravili s pridihom Soče, prejeli bron.

Po uspehu v Nemčiji pa člani slovenske kuharske reprezentance ne počivajo. Pripravljajo že načrte za naslednja štiri leta, saj bodo vsi ostali v ekipi. Leta 2005 se bodo udeležili kuharskih tekmovanj v Salzburgu in Baslu ter gostinskega zbora v Portorožu. V prihodnje bodo postopoma skušali oblikovati "pomlajeno" ekipo, ki naj bi z leti postala kos kuharski olimpiadi. V priprave oziroma samo organizacijo želijo vključiti tudi druge, saj se po njihovem mnenju prepogosto ukvarjajo z organizacijskimi težavami in iskanjem sponzorjev, namesto da bi svojo energijo vlagali v kulinariko.

Mateja Kutin

SLOVENSKA KUHARSKA REPREZENTANCA *se je z olimpiade vrnila zadovoljnih obrazov. Kako tudi ne, saj so si s skupnimi močmi "zakuhali" bron.* ***Foto: Zdenko Mesarič***

PRIDOBITEV ZA LEDVIČNE BOLNIKE

Kobarid – Novembra je ***Ministrstvo za zdravje*** podelilo koncesijo za dializo zavodu ***Apolon*** iz Kobarida. Kot nam je povedal **Božo Kanalec**, predsednik Društva ledvičnih bolnikov Posočje in direktor zavoda, bo dializni center velika pridobitev za ledvične bolnike Zgornjega Po-

Če bi se uresničile vse želje,
bi postalo življenje enolično
in pusto.
Zato želim, da se vam
ob božiču in novem letu izpolnijo želje,
ki bodo vplivale na vašo srečo.

***Ernest Kemperle**, župan občine Tolmin*
s sodelavci

SLAVNOSTNO ODPRTJE PRENOVLJENE TELOVADNICE** je spremljala nabito polna tribuna gledalcev, ki so navijali za Puntarje. **Foto: Tatjana Šalej Faletič

NOVA PODOBA OBČINSKE SEJNE SOBE. Foto: Patricija Rejec

slanca Državnega zbora, sicer pa župana, direktor Direkcije RS za ceste **Vili Žavrlan**, predsednik uprave SCT **Ivan Zidar**, direktor Cestnega podjetja NG **Jože Brecelj**, direktor DDC svetovanje inženiring **Metod Di Batista** ter direktor Slovenskih cestnih podjetij **Miro Vrbek**.

Z izgradnjo enocevnega dvopasovnega 96 metrov dolgega predora Kupovo sta ***SCT*** in ***Cestno podjetje Nova Gorica*** začela maja 2004, zaključila pa v prvih decembrskih dneh. Na severni strani v smeri proti Podbrdu se predor zaključuje s štirimetrsko galerijo, ki je bila zgrajena kot zaščita pred padajočim kamenjem, na južni strani pa je osem metrov pokritega vkopa. V okviru gradnje predora sta bili zgrajeni tudi dostopni cesti ob severnem (50 metrov) in južnem (100 metrov) vstopu v predor. Predor poteka skoraj vzporedno z železniškim (med njima je le slabih 20 metrov), ki so ga postavili Avstrijci, ko so pred sto leti gradili bohinjsko progo. Na pomlad bo dokončno urejena tudi okolica novozgrajenega predora.

Domačini in obiskovalci Grape se bodo na poti skozi predor izognili nepreglednemu ovinku, nevarnemu prečkanju železniške proge ter spuščenim zapornicam, ki so pogosto povzročale zastoje. Še več prometnih zamaškov pa je povzročal nizek podvoz, kjer se je pogosto "zataknil" priklopnik ali višji turistični avtobus. Kot pravi župan občine Tolmin **Ernest Kemperle**, je Baška grapa "coklo" zamenjala z bolj udobno "obutvijo". Upa le, da bo novi predor pripomogel tudi k oživljanju podjetniškega duha in proizvodnje v teh krajih.

Mateja Kutin

Prenovljena telovadnica

V petek, 3. decembra, je ***Občina Tolmin*** v sodelovanju z ***Osnovno šolo Tolmin***, ***Gimnazijo Tolmin***, ***Zavodom za šport Občine Tolmin*** in ***Občinsko športno zvezo Tolmin*** slavnostno odprla prenovljeno telovadnico tolminskega šolskega centra.

Po besedah **Rafaela Šuligoja**, svetovalca za družbene dejavnosti na Občini Tolmin, je prenova zahtevala okoli 70 mio SIT. Od tega bo nekaj manj kot polovico prispevalo ***Ministrstvo za šolstvo in šport***, medtem ko je Občina Tolmin iz svojega proračuna predvideno obveznost že poravnala Državnemu zboru, sicer pa županu, direktor Direkcije RS za ceste **Vili Žavrlan**, predsednik uprave SCT **Ivan Zidar**, direktor Cestnega podjetja NG **Jože Brecelj**, direktor DDC svetovanje inženiring **Metod Di Batista** ter direktor Slovenskih cestnih podjetij **Miro Vrbek**.

Utrinki

sočja. Sedaj se morajo namreč trikrat tedensko voziti na dializo v šempetrsko bolnišnico in tam preživeti kar štiri do pet ur. Usluge dializnega centra bodo lahko koristili tudi turisti, kar podpira ***Zveza društev ledvičnih bolnikov***.

Zavod Apolon čaka še veliko dela in dogovarjanja, da bo dializni center na Trgu svobode 4 v Kobaridu lahko odprl svoja vrata.

Mateja Kutin

V MODREJU KAR NEKAJ NOVOSTI

Modrej – Modrej zagotovo sodi med tiste kraje v občini Tolmin, ki se lahko pohvalijo z največjim indeksom rasti prebivalstva. V obdobju 1971–2002 je zabeležil indeks rasti 180, medtem ko ima celo samo mesto Tolmin indeks rasti le 140. Z leti se je funkcija kraja spremenila. Kmečkega prebivalstva danes skoraj ni več. V zadnjih desetletjih se je kraj spremenil v bivalno naselje, v katerem živi nekaj manj kot 300 prebivalcev (po zadnjem popisu 284).

Ker v kraju ni javnih površin, niti primerne javne infrastrukture, ki naj bi bila načrtovana skupaj z rastjo prebivalstva, med prebivalci že dalj časa tli želja, da bi se na tem področju nekaj spremenilo. Domačini vedo povedati, da najrazličnejše pobude na občini ob sprejemanju raznih prostorskih aktov zaenkrat niso obrodile sadov. Prav tako zaradi dejstva, da se v krajih z manj ugodno demografsko sliko javne površine pogosto prodajajo, niso bile sprejete pobude, da bi občina oblikovala sklad oziroma proračunsko postavko za nakup prepotrebnih javnih površin. Tudi iskanje primernih lokacij je bilo zaenkrat neuspešno – Modrej v celoti obkroža prvo območje kmetijskih zemljišč, kar povsem onemogoča tovrstne posege.

V zadnjem času se kažejo nekatere spremembe, s katerimi so prebivalcem namignili, da le niso povsem pozabili nanje. Najverjetnejša lokacija za javne površine je na območju ob Soči oziroma jezeru in naj bi bila povezana z dodatno turistično ponudbo – pobudo je prevzelo ***Turistično društvo Most na Soči***. Domačini vidijo možnost ustreznega prostora tudi v okviru ureditve javnih zemljišč ob novem modrejskem križišču. Interese bo vsekakor treba uskladiti – bojijo se le, da bo javna površina sčasoma začela služiti zasebnemu sektorju.

Modrej pa se lahko pohvali z novo pridobitvijo. Glede na povečano število otrok je do nedavnega manjkalo otroško igrišče. Da se lahko z voljo vedno nekaj naredi, celo z minimalnimi lastnimi sredstvi, so pokazali starši predšolskih otrok. Ti so v strnjenem naselju našli manjši prostor in ga ob podpori ***Krajevne skupnosti Most na Soči*** uporabili ▶

nala. Popravilo je zahtevalo celovito prenovo strehe, zamenjavo plastičnih tal s parketom, novo razsvetljavo, sanacijo in izolacijo zunanjih sten ter kup drobnih obnovitvenih del, ki sta jih glavna izvajalca (***Gradbenik Tolmin*** in podjetje ***Elan Inventa***) opravila sočasno s prenovo. Šuligoj na vprašanje, zakaj se je s sanacijo čakalo tako dolgo (pogajanja so namreč trajala več kot tri leta), odgovarja, da je investicija postala uresničljiva šele po tem, ko je ministrstvo občino razbremenilo 45-odstotnega finančnega bremena. V Tolminu se zdaj lahko pohvalimo z eno boljših športnih dvoran v Sloveniji. Po Šuligojevih besedah bo v prihodnje treba razmisliti o tržni izrabi telovadnice; nenazadnje bi se ta lahko dobro tržila ne le zaradi novih prostorskih pogojev, temveč tudi na račun ugodne "športne klime", ki vlada v Tolminu (neposredna bližina športnega parka Brajda, šolske predavalnice, nočitvene kapacitete ...).

Po nagovoru župana **Ernesta Kemperleta**, nastopu plesne skupine in slavnostnem rezanju traku ob pomoči podsekretarke z Ministrstva za šolstvo in šport **Mojce Plestenjak**, ravnatelja tolminske OŠ **Maksa Jana** in ravnatelja gimnazije **Bojana Tute**, sta se v okviru otvoritvenega programa pomerili še ekipi ***malonogometnega kluba*** (MNK) ***"KIX" Ajdovščina*** in ***MNK "Puntar" Tolmin***, ki letos praznuje 30. obletnico svojega delovanja. Na veliko veselje domačinov so z rezultatom 2:1 zmagali Puntarji. Vsekakor najboljša zahvala, ki jo lahko ob takem dogodku "izrečejo" športniki.

Besedilo in foto: T. Š. F.

Zadnja investicija v občinski stavbi

Zadnja investicija v občinski stavbi na Ul. padlih borcev 2 v Tolminu (nekdanji "Komite") je bila ureditev sejne sobe. Poslej bo v prenovljeni sejni sobi lahko zasedalo 28 svetnikov oziroma članov uprave in drugih gostov. V primeru večjega števila poslušalcev je ob stenah dodatnih 16 sedežev. Arhitekturne rešitve ureditve celotne občinske stavbe in sejne sobe so se izpeljale s pomočjo zamisli domačega arhitekta **Fedje Klavora**. Občino Tolmin čaka le še faza, ki se bo izvajala na prostem – ko bo dokončana gradnja stavbe ***Upravne enote Tolmin***, se bo uredila še skupna okolica stavb. Dogovori o tem, kdo in kako se bo skrbelo za urejenost zunanjosti, še tečejo.

mag. **Miran Drole**, tajnik, Občina Tolmin

Varna in ekonomična streha po naročilu in vaših željah

• Strešna kritina v obliki trapeza in strešnika v različnih barvah in materialih **• Stenske obloge** iz trapezne pločevine **• Po naročilu** izdelamo tudi strešne obrobe, žlebove ter dobavimo vse potrebne dodatne elemente (nosilce, spojke, kolena ipd ...).

Prednosti: • lahka kritina naravnega izgleda
• možnost poljubnega oblikovanja
• enostavna in hitra montaža

SKRIN d.o.o.

Poslovna enota: Poljubinj 98, 5220 Tolmin
Tel.: 05/ 38-11-285, 38-11-280, **Fax:** 05/ 38-82-178
GSM: 041-751-596, **e-pošta:** skrin@siol.net

Utrinki

za postavitev tobogana. Ker lokacija ni najboljša (zemljišče so morali očistiti in izravnati), upajo, da se bo v prihodnje le našla lokacija, ki bo primernejša za ureditev stalnega večnamenskega igrišča.

Na vprašanje, kako občina Tolmin gleda na omenjeno težavo, tolminski župan **Ernest Kemperle** odgovarja, da Modrej zaenkrat ne bo dobil novih javnih površin, saj je prepričan, da vsaka vas ne more imeti svojega igrišča. Igrišča so v domeni krajevnih skupnosti, zato je treba tovrstne težave urejati na krajevni ravni. Pri tem je spomnil na nekatere dobro organizirane skupnosti v okviru posameznih krajev, ki so si s pomočjo razpisov, ki jih prek ***Zavoda za šport*** objavlja Občina Tolmin, same priskrbele in uredile svoja igrišča (na primer na Slapu ob Idrijci, na Ljubinju, v Podbrdu ...). Poudarja, da sodi občina Tolmin med tiste srednje velike občine v Sloveniji, ki imajo najvišji standard – glede na razmerje med številom športnih objektov in številom prebivalcev.

Modreju pa se po županovih besedah obetajo spremembe, ki jih v teh dneh že lahko vidimo. Prva takšna sprememba je preplastitev močno poškodovane regionalne ceste, speljane skozi naselje. S cestnim podjetjem so že podpisali pogodbo in z deli bodo pričeli pred iztekom starega leta. Župan je opozoril tudi na dela, ki se izvajajo na prvem odcepu za Modrej (v smeri iz Mosta na Soči proti Tolminu), kjer bo v kratkem nastalo novo parkirišče za osebne avtomobile (avtobusi bodo lahko obiskovalce le odložili, medtem ko bodo morali parkirišče poiskati drugod) in križišče z odstavnim pasom. Ker gre za priključitev na lokalno cesto, bo morala del stroškov (40 odstotkov) financirati tudi Občina Tolmin, ki je poskrbela za odkup zemljišča. Preostanek bo krila ***Direkcija RS za ceste***. Novo križišče na veliko žalost domačinov ne bo rešilo težav s prečkanjem glavne ceste, saj ne bo imelo urejenega prehoda za pešce. Kot je razložil župan Kemperle, bi morali za nov prehod za pešce urediti tudi pločnike, ki pa jih na Direkciji RS za ceste v tokratni investiciji niso predvideli. Vse kaže, da se bodo morali domačini in turisti do priljubljenega mostarskega jezera ter tamkajšnje turistične ladjice še naprej na lastno odgovornost prebijati čez eno bolj prometnih cest na tem koncu doline.

V MODREJU SE DOGAJA KAR NEKAJ PROSTORSKIH SPREMEMB; *med drugim preplastitev regionalne ceste, novo parkirišče, križišče in postavitev igrišča za predšolske otroke.*

Besedilo in foto: Tatjana Šalej Faletič

ZA MLADE GASILSKE SIVE CELICE

Podbrdo – V začetku novembra se je v Baški grapi odvijal regijski kviz mladih severnoprimorske regije. Na regijsko tekmovanje je bilo uvrščenih 16 tekmovalnih ekip iz štirih gasilskih zvez. Organizatorja regijske-

Podjetja in Razvojni program Soča 2006

Posoški razvojni center **(PRC) je na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o popotresni obnovi objektov in spodbujanja razvoja v Posočju (ZPOOSRP-C) z namenom dodeljevanja razvojnih spodbud za vzpostavljanje razvojne infrastrukture, pospeševanje podjetniških vlaganj, razvoj gospodarstva in odpiranje novih delovnih mest ter usposabljanje in razvoj kadrov pripravil Razvojni program Soča 2006. Razvojne spodbude se dodeljujejo ob upoštevanju pravil dodeljevanja državnih pomoči ter Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.**

Na razpisu vsakoletnega izvedbenega programa je od leta 2002 pridobilo sredstva 27 podjetij. Zanimalo nas je, kako takšni programi prispevajo k uspešnosti njihovega poslovanja. V tokratni številki ***EPIcentra*** vam predstavljamo podjetje ***Kipiot***. Pogovarjali smo se z direktorjem **Marjanom Droletom**.

Kdaj je bilo ustanovljeno podjetje Kipiot?

Kipiot (kot je mlajši sin v otroških letih poimenoval piškot) je bil ustanovljen leta 2002. Naslednje leto sem se v podjetju tudi zaposlil. Ukvarjal sem se s svetovanjem v transportu in logistiki, saj sem v tej panogi delal že pred tem.

Kako bi na kratko predstavili vašo dejavnost?

Podjetje se danes ukvarja z recikliranjem plastičnih mas, predvsem odpadne embalaže (folij, zabojev, plastenk, sodov, vreč, hobokov – trgovski naziv za plastično posodo) in odpadkov pri izdelavi predmetov iz plastičnih mas (odrezki, zavrnjeni proizvodi). Osvojili smo osnovno tehnologijo ločevanja, razvrščanja in mehanske predelave. Cilj je predelati plastične mase do take mere, da se lahko ponovno uporabijo.

V letu 2004 ste se vključili v program Soča 2006. Kako so vam ta sredstva pomagala pri poslovanju?

Prišla so v trenutku, ko sem jih potreboval. Z nakupom trgalca sem rešil tehnološki problem in precej olajšal delo.

Kako se borite s konkurenco na trgu?

Trenutna cena nafte spodbuja izdelovalce predmetov iz plastike k uporabi recikliranih materialov. Več kot recikliran material ohrani originalnih lastnosti, lažje ga je prodati. Naši izdelki so iskani, ker jih je mogoče uporabiti v nadaljnjem procesu recikliranja na več možnih načinov.

Kateri so vaši glavni trgi?

Tehnologijo smo osvajali z materialom iz uvoza iz Italije, kamor smo ga po predelavi tudi prodali. Zamisel, zaradi katere se je podjetje začelo ukvarjati z dejavnostjo, je, da se predelajo plastični materiali, zbrani in kupljeni v Sloveniji. Direktive ***Evropske unije*** in domača zakonodaja od proizvajalcev plastične embalaže zahtevajo nadzor nad uporabo ter predelavo oziroma uničenje po končani uporabi. Slovenski nabavni trg se razvija, čeprav zbiratelji

Utrinki

ga kviza sta bila ***Mladinska komisija*** in ***Regijski svet severnoprimorske regije*** v sodelovanju ***Gasilska zveza*** (GZ) ***Tolmin*** in ***Prostovoljno gasilsko društvo*** (PGD) ***Podbrdo***. Za potek in izvedbeni program je skrbela Mladinska komisija severnoprimorske regije, ki jo je ob podpori poveljnika GZ Tolmin **Jožeta Dakskoblerja** vodil član sekretariata Mladinskega sveta GZ Slovenije **Miro Bozja**. Odlično pripravljeno tekmovanje je potekalo v telovadnici ***Osnovna šola Podbrdo***.

Po pozdravnih nagovorih predsednika PGD Podbrdo **Dušana Droleta** in predsednika GZ Tolmin **Aleša Poljaka** ter po predstavitvah tekmovalnih pravil se je tekmovanje tudi uradno začelo. Najprej so se vse ekipe pomirile v vezanju vozlov in spoznavanju gasilskega orodja, sledilo je pisanje testov, sestavljanka in šaljiva igra, pri kateri so morali tekmovalci s palčkami v eni minuti spraviti čim več fižola z enega krožnika v drugega. Za konec so se pomerili v kvizu na temo gasilska abeceda in splošno znanje po vzorcu *Sivih celic*.

Tekmovanju je sledilo dejanje, ki je bilo v rokah komisije: izračun rezultatov in razglasitev zmagovalcev. Sodniki so odlično opravili svoje delo, saj nobena ekipa ni vložila pripomb. Še pred razglasitvijo rezultatov je mladim gasilcem in številni publiki v telovadnici spregovoril predsednik Regijskega sveta severnoprimorske regije **Ivo Krušec** in pohvalil zavzetost mladih v gasilskih vrstah, delo mentorjev, ki se ukvarjajo z mladimi v gasilskih vrstah, in dobro izpeljan gasilski kviz. Sledila je podelitev pokalov in priznanj najboljšim.

MOŠTVO PGD LOG POD MANGARTOM – *Dobitniki priznanja za doseženo 4. mesto na državnem tekmovanju.* ***Foto: arhiv GZS***

Mlajše pionirke/pionirji:
1. mesto: PGD Bovec (GZ Bovec),
2. mesto: PGD Log pod Mangartom (GZ Bovec),
3. mesto PGD Cerkno 2 (GZ Cerkno).

Starejše pionirke/pionirji:
1. mesto: PGD Log pod Mangartom (GZ Bovec),
2. mesto: PGD Tolmin (GZ Tolmin),
3. mesto: PGD Cerkno 2 (GZ Cerkno).

Na državno tekmovanje, ki je 27. novembra potekalo v Velenju, se je uvrstilo 52 prvo- in drugouvrščenih skupin iz posameznih regij. Med starejšimi pionirji je na odličnem četrtem mestu pristala trojica iz PGD Log pod Mangartom (**Jan Sovdat**, **Alen Jurečič**, **Klemen Černuta**), medtem ko so se na 10. mesto uvrstili pionirji PGD Tolmin (**Matjaž Gaberščeк**, **Benjamin Vovk**, **David Gaberščeк**). V mlajši kategoriji so 11. mesto osvojile mlade gasilke iz PGD Log pod Mangartom (**Ula Sovdat**, **Eni Marka**, **Polona Černuta**), njihovi kolegi iz PGD Bovec (**Blažka Melihen**, **Žan Bartol**, **Žiga Bartol**) pa so osvojili 22. mesto.

Miro Bozja, predsednik MK SPR in član MS GZS

Kipiot, d. o. o.

PO BESEDAH DIREKTORJA KIPIOTA* MARJANA DROLETA** *(na fotografiji zgoraj)* ***SO SREDSTVA IZ PROGRAMA SOČA 2006 PRIŠLA V PRAVEM TRENUTKU. *Z nakupom trgalca so rešili tehnološki problem in precej olajšali delo.* ***Foto: Mateja Kutin***

še ne zagotavljajo ustrezne kakovosti razvrščanja in čistoče materiala. Kupci naših izdelkov so izključno iz tujine, kjer je tradicija recikliranja daljša in tehnologija izdelave novih izdelkov prilagojena recikliranim materialom. Trenutno se pripravljamo na prvi izvoz na Kitajsko.

Ali recesija na zahodnem tržišču vpliva na vašo dejavnost?

Trg recikliranih materialov vseh vrst je v porastu. Z uporabo cenejših recikliranih materialov je mogoče pridobiti tržno prednost.

Kateri so vaši cilji in kako si prizadevate za prepoznavnost na trgu?

Cilj podjetja je kupiti in osvojiti tehnologijo predelave odpadnih plastičnih mas do izdelka, ki je surovina za končnega uporabnika.

Pogovor pripravila: Mateja Kutin

Utrinki

SKUPAJ MOČNEJŠI IN PREPOZNAVNEJŠI

Zgornje Posočje – Na javnem razpisu je ***Posoški kovinarski grozd*** (PKG) v okviru projekta *PRIMe – Krepitev konkurenčnosti mikro, malih in srednjih podjetij na Primorskem* pridobil nepovratna sredstva v višini 200.000 €, kar predstavlja 75 odstotkov celotne vrednosti projekta. PKG sestavljajo štiri podjetja kovinskopredelovalne dejavnosti (***Kovinoplast – Ivan Kavs, s. p.***, ***Kovinski izdelki – Milan Hrast, s. p.***, ***Obdelava kovin – Franc Junc, s. p.,*** in ***Rut, d. o. o.***), italijansko podjetje ***Civitech S. r. l.*** iz okolice Vidma ter ***Posoški razvojni center*** kot lokalna podporna institucija. Slednji nudi pomoč pri pripravi in vodenju projekta ter vodi aktivnosti na področju promocije. Podjetja veže zelo opazen skupni imenovalec: vložen trud v organizacijo, saj imajo vsa certifikat ISO 9000, ki ga morajo čim prej nadgraditi z uvedbo tehnike kontrole in upravljanja proizvodnje.

Podjetja, ki so poddobavitelji proizvajalcev alternatorjev, motorjev ter zaganjalnikov za avtomobilsko industrijo in industrijo bele tehnike, imajo dolgoletne izkušnje v kovinski dejavnosti, vendar zaradi svoje majhnosti niso prepoznavna na širšem trgu. Omejene kapacitete onemogočajo prevzem proizvodnje zahtevnejših proizvodov v velikih količinah.

S pridobljenimi sredstvi želijo povečati konkurenčne prednosti posameznega partnerskega podjetja in PKG-ja kot celote. Cilj projekta je ustvariti pogoje za uspešno in kakovostno skupno proizvodnjo zahtevnejših ter kompleksnejših polproizvodov z višjo dodano vrednostjo ter pridobitev novih domačih in tujih kupcev. Za realizacijo zastavljenega cilja morajo izboljšati kakovost poslovanja (ISO 14001, notranja kontrola kakovosti, sistem načrtovanja proizvodnje), organizirati skupno nabavo surovin in izvesti marketinške aktivnosti za pridobitev novih kupcev. S skupnim nastopom na trgu ter združevanjem znanja in strojnih zmogljivosti bodo podjetja sposobna zagotavljati proizvodnjo različnih zahtevnih in kompleksnih proizvodov. Tako bodo lažje pridobila velike posle, ki zahtevajo hitro odzivnost, cenovno ugodnost in kakovost.

Uspešna realizacija projekta (aktivnosti bodo zaključene do 15. septembra 2005) bo pomembno vplivala na vzpostavitev in gradnjo medsebojnega zaupanja med podjetniki, kar bo odprlo možnosti za širitev sodelovanja na druga področja (razvoj, raziskave, trženje).

Povzetek projekta pripravila: Mateja Kutin

Popravek

ŠKRATARIJE

V prejšnjo številko ***EPIcentra*** se je po krajšem premoru prikradel **škrat Fon Feliks**, ki nam jo je tokrat zagodel pri članku z naslovom *Korak nazaj ni vedno slab* (ekološko ogrevanje). Na objavljeni fotografiji ni Tafunov rezalno-cepilni stroj za pripravo polen, kot smo zapisali, pač pa sekalnik Eschlboeck – BIBER, ki ga upravlja **Rok Suhadolnik**. Poleg tega pa je naš škrat črko E zamenjal z A in pelete preimenoval v palete. Opis v članku je sicer popolnoma pravilen, le namesto "lesnih palet" so "lesne pelete" ali "peleti".

Uredništvo EPIcentra

DIDAKTIKA V ŠOLI V NARAVI

Tolmin – V četrtek, 4. novembra, se je v tolminskem ***Centru šolskih in obšolskih dejavnosti*** (CŠOD) – ***Domu Soča*** odvijal tridnevni strokovni posvet *Didaktika v šoli v naravi*, ki so ga pripravili na ***Centru šolskih in obšolskih dejavnosti***. Gre za prvi posvet na državni ravni s področja strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev, namenjen učiteljem različnih stopenj izobraževanja in smeri. Na posvetu, ki se ga je udeležilo več kot 160 udeležencev iz vse Slovenije, so predstavili kompleksnosti didaktike, ki je značilna za življenje in delo šole v naravi. Organizatorji CŠOD-ja so k sodelovanju povabili vzgojitelje, učitelje osnovnih in srednjih šol, strokovnjake raznih fakultet ter vse, ki izvajajo ali organizirajo šolo v naravi. Na posvetu so predstavili, kaj je dobrega v šoli v naravi, kako se vključuje v učne načrte in se seznanja z interdisciplinarnim pristopom, predstavili so organizacijo terenskega dela, postopke, aktivne metode poučevanja ter učenja, pa tudi drugačnost pouka v šoli v naravi. Glede na veliko zanimanje organizatorji upajo, da bodo lahko prihodnje leto posvet pripravili na mednarodni ravni. S prvim posvetom so, kot so zapisali v sporočilu za javnost, odprli še neraziskano področje izobraževanja.

Gregor Maver

Utrinki

KO SE ZDRUŽITA ARHEOLOGIJA IN TURIZEM

Paestum (Italija) – Na priporočilo ***videmskega mestnega muzeja*** in povabilo organizatorjev je ***Tolminski muzej*** skupaj z ***Lokalno turistično organizacijo*** (LTO) ***Sotočje*** zastopal barve Slovenije na mednarodnem arheološko-turističnem sejmu (borzi) v Paestumu pri Salernu v italijanski Campaniji. *Borsa Mediterranea del turismo archeologico* je bila organizirana že sedmič ter po pripovedovanju novinarjev, razstavljalcev in obiskovalcev tudi tokrat tako uspešno kot pretekla leta. Letos so bili za gostitelja srečanja izbrani Francozi.

Borza je trajala od 18. do 21. novembra. Vsem obiskovalcem, turističnim delavcem, arheologom, muzealcem, šolarjem ter radovednežem so bila vrata na stežaj odprta vsak dan med 10. in 19. uro, zadnji dan pa do 13. ure. Vstopnine za obiskovalce ni bilo. Razstavljalci so bili predvsem iz Italije, vidno pa se iz leta v leto veča tudi zanimanje tujcev. Največ je bilo predstavitev arheoloških muzejev ter turističnih organizacij in združenj.

Razstavnih salonov v sklopu hotela Ariston je bilo devet. V salonu Paestum smo ob italijanskih regijah, provincah, občinah in muzejih ter predstavnikih tujih muzejev in turističnih organizacij (Turčija, Madžarska, Peru, Gvatemala, Argentina, Hrvaška) svoje razstavno mesto dobili tudi mi. Tolminski muzej je za sejem pripravil tri razstavne panoje, na katerih smo prikazali kulturno bogastvo našega območja s poudarkom na arheoloških zbirkah, najdiščih in najdbah. S seboj smo prinesli muzejskopropagandno gradivo in arheološke publikacije za izmenjavo z institucijami. Arheologija je ob turizmu tema vsakoletnega sejma – za turistično-propagandno gradivo o Posočju in Sloveniji je poskrbela LTO Sotočje.

Pravica do črpanja evropskih sredstev

Da bi zmanjšali razlike v evropskih regijah, ki zaradi različnih vzrokov zaostajajo v razvoju, in da bi ustvarili okolje za enakomeren ter uravnotežen razvoj vseh držav in regij, je Evropska unija (EU) razvila finančni instrument regionalne politike – strukturne sklade.

Republika Slovenija je z vstopom v EU postala njena polnopravna članica. Poslovnim subjektom so se odprle možnosti pridobivanja nepovratnih sredstev iz skladov in programov EU. Osnovni namen finančnega investiranja s strani EU in s strani naše države je povečanje konkurenčnih sposobnosti Slovenije in gospodarska krepitev njenih regij. Novi "investicijski ciklus" naj bi vzpodbudil hitrejšo rast, ustvaril nova delovna mesta in podpiral uravnotežen razvoj vseh slovenskih regij, pri čemer naj se razmerje med najbolj in najmanj razvitimi regijami ne bi povečevalo.

V prvem ciljnem območju

Slovenija, ki jo obravnavajo kot eno samo regijo, bo do konca finančnega obdobja leta 2006 neto prejemnik (v tem obdobju bo več pridobila, kot dala v evropski proračun), saj sodi v "ciljno območje 1". Vanj so vključene evropske regije, katerih bruto domači proizvod na prebivalca ne presega 75 odstotkov povprečja EU. Za uresničitev prednostnih nalog v obdobju 2004–2006 si je Slovenija zagotovila okoli 334,5 mio € – od tega bo EU krila okoli 237,5 mio €. Sredstva bomo lahko koristili skozi štiri evropske strukturne sklade: ***Evropski sklad za regionalni razvoj***, ***Evropski socialni sklad***, ***Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad*** ter ***Finančni instrument za usmerjanje ribištva***. O omenjenih skladih smo že pisali v junijski številki ***EPIcentra*** (*l. V, št. 6*). Tokrat bomo informacije o skladih osvežili ter podrobneje predstavili *Evropski sklad za regionalni razvoj*, ki Sloveniji namenja največji delež denarnih sredstev.

Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)/***European Regional Development Fund*** (ERDF) prispeva k zmanjševanju razlik v gospodarski in socialni razvitosti evropskih regij s podpiranjem vlaganj v proizvodnjo, infrastrukturo, zdravstvo in izobraževanje. Za te ukrepe je v obdobju 2004–2006 Sloveniji na voljo okoli 136,5 mio €, skupaj z nacionalnimi sredstvi pa nekaj manj kot 184,2 mio €. Sredstva so predvidena za sofinanciranje spodbujanja podjetniškega sektorja in konkurenčnosti, in sicer za:

- razvoj inovacijskega okolja in turističnih destinacij,
- izboljšanje podpornega okolja za podjetništvo ter
- gospodarsko infrastrukturo in javne storitve.

Evropski socialni sklad (ESS)/***European Social Fund*** (ESF) je finančni instrument, ki je namenjen vlaganju v ljudi. Njegovo poslanstvo je zmanjševanje nezaposlenosti, spodbujanje zaposljivosti in razvijanje podjetniškega duha, vlaganje v znanje, skrb za enake možnosti in socialno vključenost vseh v trg delovne sile. Tretjino sredstev strukturnih skladov v Sloveniji je namenjenih vlaganju v ljudi. K 100,8 mio € sredstev za obdobje 2004–2006 ESS prispeva okoli 75,6 mio €, Slovenija pa nekaj več kot 25,2 mio €. Glavni ukrepi na tem področju so:

- razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela,
- pospeševanje socialnega vključevanja,
- vseživljenjsko učenje ter
- spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti.

Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS)/***European Agricultural Guidance and Guarantee Fund*** (EAGGF) podpira gospodarsko prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja. Za obdobje 2004–2006 je na razpolago okoli 47,1 mio €; polovica s strani EU, polovico pa prispeva Slovenija. Sredstva so namenjena za:

- izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov,
- naložbe v kmetijska gospodarstva,
- diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti in dejavnosti, ki so blizu kmetijstvu – alternativni dohodkovni viri,
- investicije v gozdove za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov ter
- trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov.

Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR)/***Financial Instrument for Fisheries Guidance*** (FIFG) podpira prizadevanja za ravnovesje med ribolovnimi viri in njihovim izkoriščanjem, pomaga ohranjati konkurenčnost ribištva in oživlja območja, odvisna od ribištva. Iz tega sklada je v obdobju 2004–2006 na voljo nekaj manj kot 2,4 mio € – od tega okoli 1,8 mio € s strani EU, medtem ko Slovenija prispeva skoraj 0,6 mio €. V okviru FIUR se izvajata dva ukrepa:

- posodobitev obstoječih plovil in mali priobalni ribolov ter
- ribogojstvo, predelava in trženje.

FINANČNA SREDSTVA POSAMEZNEGA STRUKTURNEGA SKLADA ZA SLOVENIJO v obdobju 2004–2006 (v €)

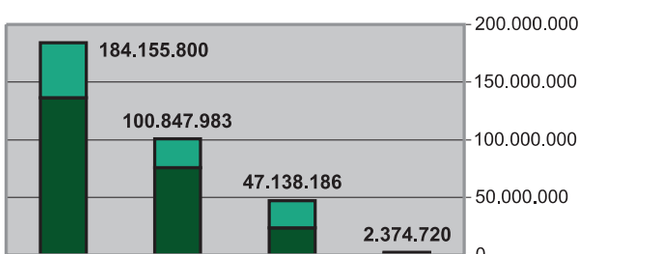

	ESRR	ESS	EKUJS	FIUR
Nacionalna sredstva	47.632.322	25.211.997	23.569.093	593.680
Sredstva EU	136.523.478	75.635.986	23.569.093	1.781.040

RAZPOLOŽLJIVA SREDSTVA ESRR ZA SLOVENIJO po letih 2004–2006 (v €)

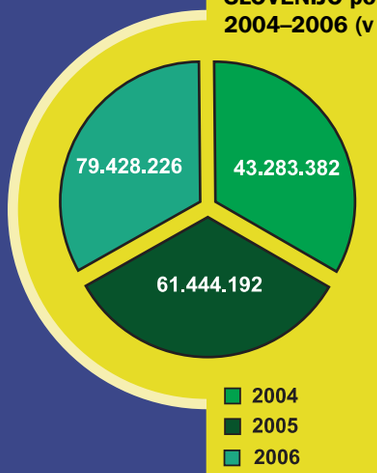

RAZPOLOŽLJIVA SREDSTVA STRUKTURNIH SKLADOV ZA SLOVENIJO po letih 2004–2006 (v €)

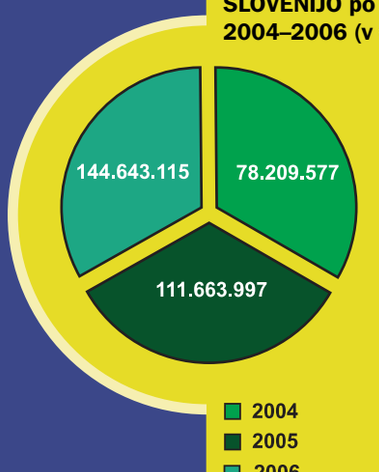

EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ (ESRR)

Osrednji finančni instrument za zmanjšanje razlik v gospodarski razvitosti regije predstavlja prav ESRR. Ustanovljen je bil leta 1975. Z vstopom v EU si je tudi Slovenija zagotovila pravico do črpanja sredstev. Dostop do sredstev ESRR za državo pomeni nov instrument za vzpodbujanje gospodarske rasti ter zaposlenosti, za podjetja in druge prejemnike sredstev pa dodaten vir sofinanciranja projektov.

Spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti

Kot je Republika Slovenija za obdobje 2004–2006 opredelila v ***Enotnem programskem dokumentu*** (EPD), sodi k prvi prednostni nalogi spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti, katere cilji, ukrepi in aktivnosti izhajajo predvsem iz ***Državnega razvojnega programa RS 2001–2006***, ***Programa ukrepov za pospeševanje konkurenčnosti za obdobje 2002–2006*** ter ***Strategije slovenskega turizma 2002–2006***. S pospeševanjem podjetništva, povečanjem investicij v znanje in tehnološki razvoj, izboljševanjem turističnih produktov ter poenostavitvijo dostopa do lokacij, podatkov in virov financiranja se povečuje konkurenčnost podjetij in države same.

Prva prednostna naloga ...

Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti 2002–2006 predstavlja operativno sredstvo za izvajanje razvojne politike za podjetniški sektor in povečanje konkurenčnosti s pomočjo dodatnih finančnih spodbud podjetjem. Sredstva so namenjena ukrepom in aktivnostim, zajetim v 1. prednostni nalogi EPD:

Ukrep 1.1 – SPODBUJANJE RAZVOJA INOVACIJSKEGA OKOLJA prinaša:

- naložbe v modernizacijo, gradnjo in opremo posrednikov,
- pripravo strategij, programov in razvoj storitev posrednikov zaradi ustvarjanja njihove sposobnosti za podporo podjetjem ter
- raziskovalne in razvojne projekte podjetij ter institucij znanja v okviru posrednikov in raziskovalnih centrov odličnosti.

Prejemniki sredstev so lahko tehnološki centri, tehnološki parki, inkubatorji in ustanove/podjetja.

Relativna okvirna teža ukrepa je 20 odstotkov razpoložljivih sredstev prednostne naloge. Sredstva se dodeljujejo prek ***Ministrstva RS za gospodarstvo***, ***Javne agencije RS za regionalni razvoj*** ter ***Ministrstva RS za šolstvo in šport***.

Ukrep 1.2 – SPODBUJANJE RAZVOJA TURISTIČNIH DESTINACIJ prinaša:

- podporo in pripravo skupnih strateških načrtov za razvoj destinacij, marketinških načrtov, rezervacijskih sistemov, blagovnih znamk destinacij, informacijskih centrov in promocije ter
- prenovo in modernizacijo obstoječe ter gradnjo nove turistične infrastrukture, vključno z nastanitvenimi zmogljivostmi.

Prejemniki sredstev so predvsem gospodarske družbe.

Ukrep ima na razpolago 20 odstotkov razpoložljivih sredstev v okviru prednostne naloge. Sredstva se dodeljujejo prek ***Ministrstva RS za gospodarstvo***.

Ukrep 1.3 – IZBOLJŠANJE PODPORNEGA OKOLJA ZA PODJETNIŠTVO prinaša:

- subvencioniranje svetovalnih storitev za mala in srednje velika podjetja,
- zagotovitev podpor za naložbene projekte malih in srednje velikih podjetij ter
- zagotavljanje podpore garancijam/poroštvom malim in srednjim podjetjem za investicijske kredite prek bančnih storitev.

Prejemniki so obstoječa mala in srednja podjetja ter fizične osebe, ki razvijajo poslovno idejo ali ustanovijo podjetje.

Relativna okvirna teža ukrepa je 15 odstotkov razpoložljivih sredstev v okviru prednostne naloge. Sredstva se dodeljuje prek ***Pospeševalnega centra za malo gospodarstvo*** in ***Javnega sklada RS za razvoj malega gospodarstva***.

Ukrep 1.4 – GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA IN JAVNE STORITVE prinaša:

- prenovo, obnovo, modernizacijo ter izgradnjo prostorov in opreme za javne raziskovalne in razvojne ustanove, javne poslovne objekte in javne turistične objekte,
- prenovo, obnovo, modernizacijo ter izgradnjo javne in komunalne infrastrukture ter
- študije in raziskave o ustanovitvi ter izboljšavi javnih storitev.

Sredstva lahko koristijo javni zavodi, javna in neprofitna podjetja ter občine.

Ukrep ima za prednostne naloge na razpolago okvirno 45 odstotkov sredstev EU, ki se dodeljujejo prek ***Ministrstva RS za gospodarstvo***, ***Ministrstva RS za kulturo***, ***Ministrstva RS za promet***, ***Ministrstva RS za šolstvo in šport*** ter ***Ministrstvo RS za informacijsko družbo***.

Enotni programski dokument (EPD) za Slovenijo 2004–2006

Skladno z zakonodajo EU posamezna država članica pripravi EPD 2004–2006 za črpanje sredstev evropskih skladov. To je dokument države članice EU, s katerim predstavi strategijo razvoja države in je osnova za izvajanje dolgoročne razvojne politike ter dolgoročnega proračunskega načrtovanja. EU ga opredeljuje kot dokument, ki ga odobri komisija v soglasju s posamezno državo članico potem, ko je izdelana ocena načrta, ki ga je predložila država članica. EPD vsebuje strategijo in prednostne naloge za delovanje skladov ter države članice, njihove posebne cilje, prispevek posameznih skladov in drugih finančnih virov. Tudi Slovenija ima svoj EPD za obdobje 2004–2006. Gre za ključni strateški in izvedbeni dokument, ki predstavlja osnovo za izvajanje evropske strukturne politike v Sloveniji.

Osrednji poudarek je na predvidenih ukrepih, ki naj bi se v tem obdobju sofinancirali iz evropskih strukturnih skladov.

Enotni programski dokument (EPD) za Slovenijo 2004–2006 lahko brezplačno dobite na:
Posoškem razvojnem centru – tel.: 05/ 38-41-500; faks: 05/ 38-41-504; e-pošta: info@pososki-rc.si in na
Idrijsko-Cerkljanski razvojni agenciji – tel.: 05/ 37-20-180; faks: 05/ 37-20-181; e-pošta: info@icra.si.
Na voljo so:
- EPD za začetnike (61 strani),
- EPD v celoti (235 strani) in
- EPD na zgoščenki.

Dokument lahko "prelistate" tudi na spletnih straneh *www.pososki-rc.si* (glej povezavo Strukturni skladi EU v Sloveniji) in *www.icra.si*.

Info točki za Zgornje Posočje in Idrijsko-Cerkljansko

Posoški razvojni center, Ul. padlih borcev 1b, 5220 Tolmin – **Vesna Kozar**, informatorka za Evropske strukturne sklade. **Telefon**: 05/ 38-41-503. **Faks**: 05/ 38-41-504. **E-pošta**: vesna.kozar@pososki-rc.si. **Spletne strani**: www.pososki-rc.si.

Posoški razvojni center

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija, Mestni trg 1, 5280 Idrija – **Mateja Bizjak**, informatorka za Evropske strukturne sklade. **Telefon**: 05/ 37-43-911. **Faks**: 05/ 37-20-181. **E-pošta**: mateja.bizjak@icra.si. **Spletne strani**: www.icra.si.

Idrijsko - Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija

Pravica do črpanja evropskih sredstev. ***Izdajatelj:*** Posoški razvojni center, Trg svobode 2, 5222 Kobarid (priloga EPIcentra), Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija (priloga časopisa ABC). ***Besedilo pripravili in uredili:*** Erika Zuza, informatorka za strukturne sklade, PRC in Tatjana Šalej Faletič, urednica EPIcentra. ***Viri:*** • Enotni programski dokument 2004–2006. (2004). Ljubljana. SVRP. • Finančna sredstva strukturnih skladov Evropske Unije. Agencija za razvojne iniciative. • Evropski sklad za regionalni razvoj. (2004). Ljubljana. SVRP. ***Grafi:*** Erika Zuza, Posoški razvojni center. ***Foto:*** Tatjana Šalej Faletič (arhiv Posoškega razvojnega centra), Blaž Jereb. ***Lektoriranje:*** mag. Nataša Komac. ***Oblikovanje in priprava:*** Gaya Cerkno. ***Tisk:*** Present d.o.o. (priloga EPIcentra), ABC Merkur d.o.o. (priloga časopisa ABC). ***Skupna naklada:*** 13.900 izvodov. **Projekt delno financira Evropska unija**.

Strukturni skladi EU v Sloveniji

Najstarejši sledovi človeka na Tolminskem

Leta 2001 so arheologi na planini Kašina (1049 m) pod Krnom odkrili prvo kamenodobno arheološko najdišče v Krnskem pogorju. Odbitki in nekaj skromnih kamenih orodij so bili domnevno pripisani srednji kameni dobi ali mezolitiku. Odkritje je vzpodbudilo ljubitelje arheologije, da so začeli v okolici načrtno iskati morebitna nova najdišča.

Leto pozneje je direktor Triglavskega narodnega parka **Janez Bizjak** na planini Pretovč (1140 m) pod Mrzlim vrhom odkril novo kamenodobno najdišče. Sledila so odkritja na planinah Zaslap (1360 m) in Zaprikraj (1208 m). Najdišče na Pretovču se nahaja v bližini koče ***Lovske družine Tolmin***, vzdolž poti, ki pelje na planino Medrje. Kamene najdbe so ležale na poti in na mestih, kjer je bil teren erodiran. Pri strokovnem ogledu najdišča, ki so ga opravili pristojni arheologi, je bila na sedlu pod planinskimi stanovi odkrita še ena lokacija kamenih najdb. Tu je bilo najdeno tudi mikrolitsko orodje, značilno za obdobje mezolitika. Kasneje se je izkazalo, da so bila podobna orodja že prej najdena tudi pri lovski koči.

POD ZEMELJSKO PLASTJO NA PLANINI PRETOVČ *so se skrivale majhne, a izjemno dragocene najdbe.* ***Foto: Miha Mlinar***

Kamena orodja iz zemljinih plasti

Septembra 2004 sta ***Tolminski muzej*** in ***Inštitut za arheologijo ZRC SAZU*** v sodelovanju s ***Triglavskim narodnim parkom*** (TNP) izvedla manjše arheološko izkopavanje na planini Pretovč. Odločili so se za izkopavanje na najdišču pri lovski koči, saj je bila tam v dveh letih s površja pobrana večja količina rožencev odbitkov, orodij (retuširani, obdelani odbitki in klinice) ter jeder (ostanki rožencev prodnikov in gomoljev s sledovi odbijanja odbitkov in klinic). Izkopavanje je s presledki potekalo sedem dni. Ekipa, v kateri so bili poleg dveh arheologov še študent in študentki arheologije, je v času raziskav bivala pri pastirjih na planini Pretovč. Izkopali so sondo velikosti 4 m^2 in globoko približno 70 cm. Prve najdbe so se pojavile že kmalu pod rušo. Vsa zemlja je bila skrbno sprana in presejana, ker le tako lahko poberemo kar največje število najdb. Posebej velja omeniti zelo majhna mikrolitska orodja geometrijskih oblik, kot so trikotniki in polkrožni segmenti ter mikrolitske konice.

Orodja mezolitskih lovcev

Majhna orodja, pogosto manjša od dveh centimetrov, so značilna za mezolitik, arheološko obdobje, ki zajema čas med 8000 in 5000 let pr. Kr. Mikrolitska orodja so lahko uporabljali le nasajena na lesena držala ali držala iz jelenovega rogovja. V glavnem so jih uporabljali kot osti in zalusti na puščicah pri lovu z lokom. Otoplitev po koncu ledene dobe je po 9. tisočletju pr. Kr. povzročila hitro širjenje gozda. Kopje, ki je bilo glavno lovsko orožje ledenodobnih lovcev, je v novem okolju zamenjal uporabnejši lok. S tem v zvezi je tudi velik porast geometrijskih mikrolitov

Utrinki

Največji naval obiskovalcev smo doživeli v soboto popoldne. Presenečeni smo bili, kako dobro obiskovalci z juga Italije poznajo Slovenijo. S strani arheološke publike je bilo veliko zanimanja za muzejske zbirke in arheološke parke. Slednjih je v Italiji ogromno in so zelo dobro obiskovani. Opazili smo, da italijanski obiskovalci bolj slabo poznajo lepote slovenskih muzejev in kulturne dediščine; več je bilo tistih, ki so (ali bi) Slovenijo obiskali zaradi zelene narave, prijetnega oddiha in (baje) pestrega nočnega dogajanja v prestolnici.

Promocijski poudarek smo dali tudi turistični predstavitvi doline Soče, ki jo je zgledno pričaral prospekt *Tolminska – dežela žive vode*. K svojstveni prepoznavnosti našega razstavnega prostora je občutno prispeval domači sir dveh zatolminskih proizvajalcev.

Obsejemsko dogajanje je bilo pestro. Dijanin salon je v nedeljo gostil eksperimentalne arheološke delavnice, ki so jih vodili arheologi, ki so s predstavitvijo obdelave in izdelavanja kamnitih orodij ter drugih izdelkov iz kosti, rogovja ali gline obiskovalcem poskušali približati življenje in stil ljudi iz daljnje preteklosti. Delavnice so bile zanimive tudi za strokovno javnost, saj so mojstri prikazali vse postopke, ki jih je tedanji obrtnik uporabljal, da je prišel do željenega izdelka. Ob vsem so se najbolj zabavali otroci in mladostniki, ki so se preizkusili v izdelovanju prastarih orodij. To je zagotovo ena izmed aktivnosti, ki bi jo želeli okusiti tudi naši najmlajši!

V času trajanja borze so se v predavalnici, posvečeni Saturnu, odvijala strokovna predavanja, konference ter okrogle mize s področij arheologije in varovanja arheološke dediščine.

Vsakoletna turistično-arheološka borza v Paestumu je prireditev, ki se je vredno udeležiti tudi v prihodnje. Morda bi bila smiselna skupna predstavitev slovenskega "arheološkega turizma". Glavni namen borze je promoviranje arheoloških najdišč in dediščine ter ustvarjanje integracije med različnimi kulturami. Upam, da nama je z **Alenko Košič**, predstavnico LTO Sotočje, to tudi uspelo.

Miha Mlinar, arheolog, Tolminski muzej

v mezolitskih najdiščih po Evropi.

Tedanji način življenja

Mezolitski ljudje so živeli povsem enako kot njihovi paleolitski predhodniki v ledeni dobi, to je pred 10.000 leti in več. Prebivali so pod šotori v zavetju jam, spodmolov in balvanov ter se preživljali z lovom in nabiralništvom. Življenjsko okolje je bilo zaradi otoplitve prijaznejše. Mezolitski lovci so intenzivno izkoriščali vire hrane, ki so jih nudila različna naravna okolja. Lovili so sladkovodne ribe

Kot smo omenili že v prejšnji številki *EPIcentra*, bodo orodja in kameni odbitki s planine Pretovč na ogled na priložnostni razstavi v *Tolminskem muzeju* od dneva Prešernovega rojstva, 3. decembra (2004), do dneva njegove smrti, 8. februarja (2005).

na daljše lovske pohode v višje ležeče predele, kjer so si postavili sezonske tabore. O intenzivnem človekovem posegu v gorski svet pričajo mezolitska najdišča v Dolomitih; danes jih poznamo okoli 200. Večina jih leži na višini med 1600 in 2100 m. Najdišča so na planinskih travnikih v zavetju večjih skal, v bližini gorskih

***RAZSTAVA MAJHNIH, A HKRATI VELIKIH NAJDB** je pritegnila pozornost številnih obiskovalcev od blizu in daleč, ki so se trli v predverju **Tolminskega muzeja**. Foto: Tatjana Šalej Faletič*

ter nabirali morske školjke in polže. Pozimi so se zadrževali v nižinah, poleti pa so skupine lovcev odhajale sedel ali prelazov ter v bližini jezer in izvirov. Mezolitska gorska najdišča poznamo tudi v Karnijskih Alpah (Mokrine) in zahodnih Julijskih Alpah (Sella Bieliga nad dolino Dunje). Odkritje mezolitskih višinskih najdišč pri nas je bilo le še vprašanje časa.

Najstarejše sledi človeka na Tolminskem

Z izkopavanjem na planini Pretovč smo potrdili, da gre za mezolitsko najdišče, in hkrati, vsaj za enkrat, tudi za najstarejše sledove človekove prisotnosti na Tolminskem oziroma v celotnem Zgornjem Posočju. Na površini in med izkopavanjem zbrane najdbe dokazujejo obstoj sezonskega lovskega tabora. Najdišče je bilo najverjetneje naseljeno večkrat in to za daljše obdobje. Ostankov lovskega plena ni bilo, saj se zaradi kisle zemlje niso ohranili.

Bazni tabori ob Soči?

Ob tolikšnem številu najdišč v Krnskem pogorju bo treba v prihodnje pozornost usmeriti v iskanje domnevnih baznih taborišč mezolitskih lovcev v dolini Soče, od koder so poleti hodili v gorska lovišča. Edino takšno bližnje najdišče je zaenkrat spodmol pri Bjarču (Riparo di Biarzo) v dolini Nadiže v Beneški Sloveniji. V izredno bogatem najdišču, ki leži pod konglomeratnim previsom na levem bregu Nadiže, so v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja odkopali najdbe iz končnega paleolitika, mezolitika in neolitika. Prav tako bi bilo treba nadaljevati z raziskavami v Krnskem pogorju, da razjasnimo časovno pripadnost vseh najdišč, njihovo medsebojno povezanost in namembnost ter odkrijemo morebitna starejša najdišča, na primer iz končnega paleolitika. Da bi pridobili dovolj gradiva za zahtevne strokovne analize, bi morali vsaj eno najdišče raziskati v večjem obsegu. Upamo, da se bodo v prihodnje našla sredstva in kader za nadaljevanje izkopavanj v Krnskem pogorju. V nasprotnem primeru bodo najdišča izpostavljena nestrokovnim posegom ter postopnemu uničevanju, dragoceno gradivo pa bo končalo v raznih zasebnih zbirkah doma in v tujini.

*Zahvaljujemo se **prijaznim pastirjem** s planine Pretovč, ki so nam omogočili bivanje v času izkopavanja, **tolminskim lovcem** za uporabo njihovega vodnega rezervoarja ter **Janezu Bizjaku** in **Davorinu Korenu** iz TNP-ja.*

Matija Turk, univ. dipl. arheolog, in **Miha Mlinar**, kustos arheolog, Tolminski muzej

Literatura:

- *JAMNIK, P. in J. BIZJAK. (2003). Kamenodobno najdišče na planini Kašina pod Krnom. V: Triglavski razgledi. Anthropos 2, št. VII/10.*
- *TURK, I. (1999). Starejša in srednja kamena doba. Ljubljana: Zakladi tisočletij.*
- *TURK, I. (2004). Viktorjev spodmol in Mala Triglavca. Prispevki k poznavanju mezolitskega obdobja v Sloveniji. V: Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 9.*

Utrinki

PRIZNANJE ZA IZJEMNE ARHEOLOŠKE DOSEŽKE

Murska Sobota – ***Slovensko arheološko društvo*** je sredi novembra podelilo štiri priznanja za izjemne dosežke na področju arheologije v letu 2003. Med drugimi je za arheološki del stalne razstave ***Tolminskega muzeja** Naplavine obsoške zgodovine* nagrado prejel tudi arheolog Tolminskega muzeja **Miha Mlinar**. Miha ima pri postavitvi razstave največ zaslug, ne gre pa spregledati tudi prispevka absolventke arheologije **Martine Knavs**, oblikovalca razstave **Ranka Novaka** ter skladatelja **Boštjana Perovška**, avtorja zvočne kulise. Slovesne podelitve priznanj se je zaradi odsotnosti nagrajenca udeležila direktorica muzeja mag. **Damjana Fortunat Černilogar**.

V obrazložitvi *Priznanja Slovenskega arheološkega društva za izjemne dosežke na področju arheologije v letu 2003* je predsednik komisije dr. **Dragan Božič** med drugim zapisal: *"Predstavitev Posočja od starejše kamene dobe do starih Slovanov je del stalne razstave Tolminskega muzeja z naslovom Naplavine obsoške zgodovine, ki si v celoti zasluži zelo visoko oceno. Muzejski prikaz arheoloških dob, ki so ga pripravili Miha Mlinar,* **Beatriče Žbona Trkman**, **Drago Svoljšak**, *obsega geografsko porečje rek Soče s pritoki Idrijco, Bačo in Vipave. V šestih prostorih prvega nadstropja se obiskovalec sprehodi od piščali iz jame Divje babe I v dolini Idrijce mimo naselbin in zakladnih najdb bronaste dobe, skozi izčrpno predstavitev železnodobnih skupnosti, ki ga med drugim seznani z dobro razi-*

PRIZNANJE SLOVENSKEGA ARHEOLOŠKEGA DRUŠTVA ZA IZJEMNE DOSEŽKE NA PODROČJU ARHEOLOGIJE V LETU 2003** je tokrat romalo v roke arheologu* **Mihu Mlinarju.** *Slovesne podelitve priznanj se je zaradi odsotnosti nagrajenca udeležila direktorica Tolminskega muzeja mag.* ***Damjana Fortunat Černilogar.

Da bi njegove pesmi odmevale še dolgo ...

Konec letošnjega leta, natančneje 27. decembra, mineva 60 let, odkar je sredi nemške ofenzive leta 1944 ugasnilo življenje ljudskega skladatelja Ivana Laharnarja.

Rodil se je 6. maja 1866 pri Špičku na Šentviški Gori. Starša sta se ukvarjala s kmetijstvom, imela pa sta tudi manjšo gostilno. Že kot deček je kazal veliko glasbeno nadarjenost. To je opazil domači župnik **Franc Ilovar**, ki je bil tudi sam nekoliko glasbeno izobražen. Vodil je tamkajšnji cerkveni pevski zbor in se zavzemal za obnovo cerkvene glasbe. Ker je v Laharnarju videl prihodnjega farnega organista, ga je začel postopoma seznanjati z osnovami glasbene teorije. Ivan je kmalu presegel učiteljevo znanje, njegova ukaželjnost pa še ni bila potešena. Želel si je v orgelsko šolo v Ljubljano, žal pa je zamudil vpis in pot ga je pripeljala k župniku **Adolfu Harmelju** v Šebrelje. Harmelj je bil znan kot dober glasbenik in vnet cecilijanec. Pri njem se je Laharnar glasbeno že toliko izobrazil, da se je sam pogumno preizkusil v skladanju in nastala je njegova prva skladba za pevski zbor *Vina brž na mizo*, ki so jo kmalu izvedli na prireditvi v Idriji. V nekaj letih je Laharnar prerasel svojega drugega učitelja. Po novo znanje, predvsem s področja kontrapunkta, je redno zahajal k **Ivanu Kokošarju**, ki je tedaj kaplanoval v Cerknem. S svojo nadarjenostjo in vestnostjo se je Laharnar priljubil vsakemu učitelju. Z njimi je ohranjal stike, oni pa so mu pomagali in ga vodili skozi njegove ustvarjalne začetke. V znak hvaležnosti in spoštovanja je vsakemu zložil skladbo ter jim posvetil eno svojih večjih del.

LJUDSKI SKLADATELJ IVAN (JANEZ) LAHARNAR** v svoji delovni sobi. **Foto: Arhiv Kluba starih goriških študentov

Nov dokaz o obstoju pihalne godbe

Komaj 15-leten je Ivan v cerkvi na Šentviški Gori prevzel delo organista in ga z navdušenjem uspešno opravljal celih 56 let. V tem času je izučil precej mladih organistov. Pod njegovim vodstvom se je zborovska dejav-

Utrinki

skanim naseljem na Mostu na Soči in svetom umrlih, dalje mimo orožja rimskih zavojevalcev in pričevanj o zgodnjem krščanstvu do naselitve Slovanov. Estetsko razstavljene in skrbno restavrirane eksponate dopolnjujejo spremna besedila, video, fotografije in risbe, načrti, grafične rekonstrukcije, makete bivališč in zemljevidi z najdišči posamezne arheološke dobe. V vsakem od šestih razstavnih prostorov so tujim obiskovalcem v pomoč listi s predstavitvijo vitrin v angleščini, nemščini in italijanščini. Na začetku razstave so navedeni številni sodelavci, ki so sodelovali pri njeni postavitvi, pri besedilih, ki črpajo iz strokovnih in poljudnih objav drugih avtorjev, pa je vsekakor pošteno naveden vir."

Besedilo in foto: T. Š. F.

KOSMAČ BIJE BOJ ZA SVOJ JEZIK

Tolmin – V prejšnji številki ***EPIcentra*** smo pisali o projektu *Evropski film v knjižnici*, ki ga je ***Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin*** uspešno prijavila na razpis Phare 2002, Sklad za male projekte. V začetku oktobra je direktor **Viljem Leban** podpisal pogodbo. Že takrat je izrazil nezadovoljstvo nad dejstvom, da je napisana v angleškem jeziku, in zahteval slovensko različico. Ko je knjižnica poslala zahtevek za nakazilo predujma 80-ih odstotkov sredstev, se je začelo zapletati. Mediji so o tem že obširno poročali, zato vzrok spora le omenjamo: zahtevek, napisan v slovenskem jeziku.

Agencija RS za regionalni razvoj (ARR), ki je zahtevek zavrnila, med drugim navaja, da gre za predpristopni program in zato veljajo pravila, ki jih narekuje donator (v tem primeru ***Evropska komisija***). Knjižnica se sklicuje na *Ustavo RS* in *Zakon o javni rabi slovenščine*. Vsak stoji na svojem stališču in kljub dogovorom skupnega jezika v dveh mesecih niso našli. Kot je povedal direktor Leban, knjižnica od svojih zahtev ne odstopa. Te pa so, da ARR kot slovenska državna ustanova posluje z njimi v slovenskem jeziku in da jim nakaže odobrena sredstva, saj za drugačno delovanje nima nobene veljavne pravne osnove, niti v objavljenih razpisnih pravilih niti v slovenski zakonodaji.

Več o tem, kako se bo zadeva razpletla in kdaj bo knjižnica lahko začela z aktivnostmi, navedenimi v projektu, bomo poročali v eni od naslednjih številk EPIcentra.

Mateja Kutin

nost močno razmahnila po Planoti in postala ena osrednjih dejavnosti narodnega prebujanja. V najboljših letih delovanja je vodil kar tri, včasih celo štiri zbore hkrati – njegov številni cerkveni zbor je bil med boljšimi na Primorskem. Vsekakor je bil Laharnar ob koncu 80. let 19. stoletja osrednja glasbena gonilna sila na Planoti ter cenjen in poznan tudi drugod. Njegovim zborom so se večkrat pridružili pevski zbori iz drugih krajev, njihove prireditve pa so privabljale poslušalce od vsepovsod. Prav Laharnarju gre zasluga, da so v tistem času na Gori imeli celo svojo pihalno godbo. O njenem obstoju smo sicer poprej že domnevali, pravih dokazov pa nismo imeli v rokah. Pred leti so v župnišču našli Laharnarjevo priredbo za pihalno godbo, na osnovi katere smo svojo domnevo tudi potrdili.

Ohranil ljudsko izročilo o Gallusu

O glasbenem dogajanju je pogosto poročal v takratnih časopisih in revijah, zlasti v Cerkvenem glasbeniku. Prav Laharnarju je javnosti posredoval in tako ohranil več stoletij živo ljudsko izročilo o znamenitem renesančnem skladatelju **Jacobusu Gallusu**, ki se je domnevno rodil prav na Šentviški Gori.

Želja po glasbenem ustvarjanju

Kljub uspešnemu zborovskemu delu in orglanju je bil v prvi vrsti skladatelj. Z ustvarjalnostjo se je njegov glasbeni talent najbolje izrazil in zaslovel. Njegov prvi uspeh, skladba *Vina brž na mizo*, katere partitura se žal ni ohranila, je leta 1884 sprožila neverjeten polet Laharnarjeve ustvarjalnosti, ki je bolj ali manj intenzivno trajal vse do konca njegovega življenja. Njegov opus obsega približno 600 del. Če pomislimo, da mu je kot kmetu, gostilničarju, trgovcu, županu, organistu in zborovodji ostajalo le malo časa za skladanje, je ustvaril kar obsežen opus. Poleg tega je deloval v odmaknjenem in sprva glasbeno povsem nerazvitem okolju. Dosežen uspeh je gotovo plod njegove močne volje, vztrajnosti ter neizmerne želje po glasbenem ustvarjanju.

Čeprav je bilo o obletnici Laharnarjeve smrti v zadnjem času povedano kar nekaj, smo nemalokrat zasledili opombo, da se je o njem do danes ohranilo le malo gradiva. K sreči ta podatek ne drži, saj večji del njegovih rokopisov že skoraj dvajset let hranijo v ***Narodni univerzitetni knjižnici*** v Ljubljani. Za ohranitev spomina na njegovo življenje in delo gre zahvala predvsem **Iris Podgornik**, avtorici našega članka, ki je v svoji diplomski nalogi podrobneje raziskala in uredila njegov ustvarjalni opus. Njena raziskava je po delih objavljena tudi v treh ***Goriških letnikih*** (zbornikih ***Goriškega muzeja***); v številkah 15/16 (1988–1989), 17 (1990) in 20/21 (1993–1994).

Uredništvo EPIcentra

"Ora pro nobis" kot krona ...

Pretežni del njegovega opusa je nabožne vsebine, kar je logično, saj so bili njegovi učitelji duhovniki, ki so jim bila vzor cecilijanska načela. Večinoma je ustvarjal krajše zborovske skladbe in jih redno objavljal v ***Cerkvenem glasbeniku***. Izdal je nekaj zbirk cerkvenih pesmi, kot so *Velikonočne, Šmarnične* in *Marijine pesmi*. Daljša dela so nastajala le po potrebi. Takih je tudi njegovih sedem maš. Krona cerkvenega ustvarjanja je nedvomno maša *Ora pro nobis,* ki jo je leta 1892 zložil v počastitev 700-letnice obstoja šentviškogorske fare in jo je domači zbor ob tej priložnosti tudi izvedel. Da je bila maša njegovo najbolj znano in vzorno delo, priča dejstvo, da so jo sprejeli v glasbeni list avstrijskega cecilijanskega društva ***Cäcilien – Vereins – Katalog***. V tem času se mu je ponovno ponudila priložnost, da odide na študij cerkvene glasbe, tokrat v Regensburg. Želja se mu ni uresničila, saj ga starši kot edinega naslednika niso pustili v svet.

S pesmijo do narodnega prebujanja

Sčasoma so se pokazale pomanjkljivosti cecilijanskega gibanja, ki je tok glasbenega razvoja usmerjalo v preteklost, h koralni obliki in v latinski jezik, kar pa je bilo ljudstvu tuje. Laharnar se je zaradi tega v kasnejših delih vrnil k ljudskemu melosu in raje skladal na slovenska besedila. Kljub temu je v njegovih posvetnih skladbah (zanje je jemal tudi besedila večje umetniške vrednosti pesnikov **Simona Gregorčiča**, **Simona Jenka**, **Dragotina Ketteja** in **Otona Župančiča**) čutiti vpliv cecilijanske zadržanosti. Hkrati s prerojenjem cerkvene glasbe je prihajalo do narodnega prebujanja z delovanjem čitalnic, kjer se je spodbujalo petje v ljudskem duhu. Po zgledu prej omenjenih učiteljev Harmela, Kokošarja in **Danila Fajglja** je Laharnar po Tolminskem zbiral ter zapisoval ljudske nabožne in posvetne pesmi ter jih izdal v dveh zbirkah. Izpod njegovega peresa so nastajale skladbe s prisrčno ljudsko melodiko, obenem pa preproste, da so jih zmogli občutiti in zapeti amaterji brez glasbene izobrazbe. Naslovi objavljenih zbirk posvetnih skladb *Gorske cvetlice, Pomladanski odmevi, Planinke, Gorski odmevi* ... pričajo, da je znal prisluhniti melodiji narave v domačem hribovskem kmečkem okolju in to preliti v svoje skladbe. Zanimanje za zbirke je bilo izjemno, bile so razprodane, deloma tudi zaradi pomanjkanja gradiva za pevske zbore, ki so tedaj rasli skupaj s čitalnicami. S preprosto oblikovanimi skladbami si je priboril ugled med podeželsko publiko in s svojim delom pomagal postaviti temelje primorski zborovski glasbi.

Še danes v ponos

Minilo je že 100 in več let od nastanka večine njegovih skladb. Pevski zbori, zlasti na Planoti, še danes z veseljem zapojejo kakšno njegovo pesem. S cerkvenega kora se pogosto slišijo pesmi *Globoko vsi se priklonimo, Milo donijo maja zvonovi, Blešče se zvezdice nocoj* in *Sredi oltarnega cvetja.* Šentviškogorski ***pevski zbor Ivan Laharnar*** pod vodstvom dirigenta **Jožeta Črva** je letos v počastitev 60-letnice Laharnarjeve smrti izvedel njegovo, že prej omenjeno mašo *Ora pro nobis.* Da njegove posvetne zborovske pesmi niso utonile v pozabo, pričajo naslovi *Kadar mlado leto, Pozdrav, Rožici* ..., ki se še vedno uvrščajo na programe vaških veselic in kulturnih prireditev na Tolminskem. Pred leti so jih prepevali tudi na revijah pevskih zborov *Primorska poje*. Da je skladatelj Ivan Laharnar v velik ponos prebivalcem Šentviške Gore, kažejo poimenovanja domačega pevskega zbora in folklornega društva.

Iris Podgornik, učiteljica glasbe

Utrinki

SREBRNI PLAKETI POSOŠKIMA ZBOROMA

Postojna – Da imamo v Posočju veliko dobrih pevcev, je že znano. Na drugem tekmovanju primorskih pevskih zborov in malih skupin sta se tokrat izkazala ***mešani pevski zbor*** (MePZ) ***Planinska roža*** iz Kobarida in ***ženski pevski zbor Znamenje iz Volč***. Na regijskem tekmovanju 19. in 20. novembra v Postojni, ki se ga je udeležilo 26 zborov in vokalnih skupin z obeh strani meje, je žirija oba zbora ocenila z več kot 80 točkami, kar je zadostovalo za srebrni plaketi mesta Postojna.

Kot je povedala zborovodkinja MePZ Planinska roža **Mirjana Antih Čebokli**, ki zbor vodi že od njegovega nastanka leta 1992, so s 25 pevci in pevkami pred odhodom na bienale veliko vadili, nastop pa so izvedli sproščeno ter s kančkom ustvarjalne treme. Dodala je še, da je nagrada za njihov zbor velika spodbuda ter pohvalila vse pevce in pevke, da so zdržali naporne vaje ter tekmovalni del v Postojni.

Člani zbora Planinska roža prihajajo iz bližnjih, pa tudi od Kobarida bolj oddaljenih krajev. Z vztrajnim delom je zbor postopoma napredoval ter prerasel v zrel pevski sestav, ki nadaljuje in nadgrajuje bogato tradicijo zborovskega petja na Kobariškem. Velik poudarek dajejo spodbujanju mladih za zborovsko petje in s tem ohranjajo tako tradicijo zbora kot zborovskega petja nasploh. Zbor se redno udeležuje revije *Primorska poje* ter *Revije pevskih zborov Zgornjega Posočja*, prireja samostojne koncerte, sodeluje na številnih kulturnih in drugih prireditvah ter gostuje na nastopih po celi Sloveniji in v zamejstvu. Za svoje delo je leta 2001 prejel priznanje občine Kobarid.

Pevski zbor Znamenje Volče deluje pod taktirko zborovodkinje **Klavdije Rot** in šteje 25 mladih pevk. Dekleta so bila nagrade izjemno vesela, saj je ta potrdila, da sta se njihovo delo in trud obrestovala. Prav tako se je izkazalo, da dolge in velikokrat zelo naporne vadbene ure niso bile zaman. Pevke so zelo aktivne. V preteklosti so si zamislile in izpeljale že kar nekaj uspešnih projektov. Še več zamisli in načrtov pa imajo za prihodnost, zato se že veselijo nadaljnjih projektov in izzivov. Nagrada,

Rada oblečem “popotnika”

Priznati moram, da me je pri solastnici in do nedavnega tudi direktorici podjetja ČIB Bovec Majdi Hočevar naravnost “fasciniralo”, kako je svojo poslovno pot speljala v nasprotni smeri kot večina drugih podjetniško usmerjenih duš. Namesto v prestolnico, iz nje.

Je za to potrebna pogum, sreča ali morda še kaj?

Že večkrat sem povedala, da so mi ljudje dostikrat rekli: “Ti si pa korajžna!”, “Si pa upaš!” ali pa – čeprav nisem moški – “Ti pa res imaš jajca!”. A ne gre za to. Bila sem “entuziast”. Že od samega začetka, ko sem se lotila tega posla, nisem razmišljala o poslovnosti in znanju, kako se to dela oziroma prodaja. Ampak očitno se je v mojih delih nekaj čutilo. Ko ti nekaj uspe, ko nekaj dobro oblikuješ in če potem še dobro prodaš ... Sčasoma sem pridobila nekaj trgovcev in počasi je šlo naprej. Konec leta 1995 sem začela delati oblačila za otroke, potem pa se je vse skupaj razvijalo. Iz lastne zaposlitve s sedežem v dnevni sobi sem kmalu prešla na osem zaposlenih. Ampak temu bi prej rekla navdih kot pogum. Konec leta 1998 sem začutila, da sem z navdušenjem in idejami pri sebi dosegla vrh. Zmanjkalo mi je znanja. Vedela sem, da če ne bom naredila koraka naprej, bom nekaj časa še delala kot manjši garažni proizvajalec, potem pa bo šlo navzdol. Če drugače ne, te v to prisili trg: nimaš enotne kakovosti, niti dovolj tehnološkega znanja, kaj šele možnosti, da prideš v večje prodajne hiše ...

ODPRTJE NOVE PAMPOVE TRGOVINE** v Ljubljani leta 2002. **Foto: Tatjana Šalej Faletič

Pravzaprav se še vedno sprašujem, kaj je botrovalo odločitvi, da je vaša poslovna pot zavila na tako rekoč sam rob države – v Bovec ...

Vse skupaj se je začelo leta 1999. Spoznala sem gospoda, Bovčana po rodu, ki je zame delal raziskavo. Vprašala sem ga, če pozna koga, ki bi šival po mojih stvaritvah in idejah – večje podjetje, ki ima nek red, sistem in znanje. Povedal mi je za ČIB. Kasneje sem izvedela, da bi sicer radi šivali zame, ampak da bodo podjetje čez 14 dni prodajali, ker so se znašli v težkem položaju. Pa se je takrat znanec malce “pohecal” in mi rekel: “Pa dejta to vidva z možem kupit”. Tako se je začelo. Podjetje sva kupila maja istega leta in konec avgusta sem že delala v Bovcu.

Se pravi, da je vse skupaj nastalo iz šale?

Na začetku se mi je zdelo res smešno. “Ja, kaj pa bom jaz s ‘fabrko’, saj niti ne vem, kako se kaj dela?!” je bil moj odgovor. On pa je kar

Utrinki

ki so jo prejele, je vsekakor dokaz, da so na pravi poti.

Špela Kranjc

ŽIVLJENJE NA PLANINI NEKOČ

Livek – ***Podružnična šola*** (PŠ) ***Livek*** sodi med najmanjše slovenske šole. Čeprav nas je malo, vsako leto raziščemo delček našega narodnega bogastva in svoje izsledke predstavimo širši javnosti. V zadnjem letu smo proučevali, kako dobro poznamo mlečne izdelke – predvsem sir in skuto. Ogledali smo si moderen mlečnopredelovalni obrat ***Planika*** v Kobaridu in naraven postopek izdelave sira na planini Kovačič. Ugotovili smo, da je treba vložiti veliko časa in ljubezni, da nastane dober planinski sir, ki se po okusu ne more kosati s kupljenim.

Povzpeli smo se na bližnji Matajur in ga raziskali. Spoznali in zbrali smo mlekarske pripomočke ter naredili intervjuje s starši, dedki in babicami. Uživali smo ob poslušanju anekdot in spominov na pastirska leta: od tega, kako so jim krave pojedle oblačila, pa do prigod, kako so jim ušle na italijansko stran in so jih s težavo privabili nazaj. Babice so nam zaupale še nekaj receptov starih mlečnih jedi. Iskali smo pastirske igre, zbadljivke in pesmi o naših planinah. Svoja doživetja smo narisali in fotografirali. Skupaj smo preživeli veliko lepih trenutkov in se ob tem marsikaj naučili. Vse smo skrbno zabeležili v šolskem časopisu *Pastirček*.

Ob koncu našega projekta, 12. novembra, smo pripravili slovesen zaključek. Za nekaj časa smo pozabili na vsakodnevno hitenje in se skupaj preselili v preteklost; naši predniki so imeli težko življenje, a so kljub temu našli čas za sproščen pogovor, ples in petje. Z igrico smo prikazali življenje mlekarjev, pastirjev in kmečkih žena nekoč. Gledalci so se nam večkrat prisrčno nasmejali. Po igrici smo si skupaj ogledali mlekarsko razstavo in razstavo starih predmetov. Prva je prikazovala stare mlekarske priprave in pripomočke, manjkali pa niso niti moderni. Obiskovalci so si lahko ob pokušanju starih domačih jedi (pripravljenih v glavnem iz skute in sira) ogledali film o nastanku sira, ki smo ga sami po- ▶

vztrajal: "Pejta pogledat ... pa pejta pogledat!". In sva šla. Po pravici: če bi vedela, kaj to pomeni, kaj me čaka in koliko bom morala delati, je vprašanje, če bi se za to odločila. Ampak ljudje imamo pogosto, ko sprejmemo neko odločitev, v mislih nekaj povsem drugega, kot tisto, kar nas v resnici čaka. Danes sem vesela, da sem sprejela takšno odločitev. Takrat sem namreč uspela dokazati, da se kljub vsem težavam da nekaj storiti. Je pa res, da mi zdaj moči že malce pojemajo, saj sem zadnjih pet let delala z zares hudim tempom.

Kako na vse to gleda vaš soprog? Posel zahteva veliko žrtev – če že nič drugega, ste vsaj dva dni v tednu odsotni.

Ah, me "'ma pa pol tok rajš" ... (smeh). Človek se navadi tako živeti. Oba sva zasebnika – moj mož je gradbenik; ima svoje podjetje in svoje posle. Tudi on ogromno dela in ga čez dan ni. Kar se vidiva, je zvečer. Tudi majhnih otrok nimava več. Najina hči je odrasla. Hočeš nočeš, padeš v tak ritem. Je pa res, da me je že od samega začetka finančno podpiral. Če njega ne bi bilo, ne bi vsega tega zmogla. Če v družini ni podpore, potem se ne da. Pa tudi kar zadeva tehnične zadeve: gradbena dela, sanacijo ..., vse to je imel on "čez".

Med zadnjim obiskom sem ujela na uho, da sta z možem postala pravcata ljubitelja kolesarjenja. Sta bila to že prej ali je to novo odkritje?

Hm? Kako naj povem? Zelo težko je, ko otroci odrastejo in nenadoma ostaneš sam. S prijatelji smo že prej malo kolesarili. Ko sva šla po dolgem času prvič sama na dopust, sva s sabo vzela "bicikle". Pa sva ves dopust kolesarila. Kolesi sta naju zelo povezali s prijatelji. Vsi, tako moški kot ženske, so v starostnem rangu nekje med 40 in 50 oziroma čez. Kolesarjenje je sprostitev, ki jo lahko počne vsakdo. Vsakič drug izbere turo – seveda kakšno lažjo. Potem pa malo gor in dol, se ustaviš, si pogledaš kakšno zanimivost, obiščeš kmečki turizem ter si privoščiš dobro kosilo pa spet nazaj na kolo ... in pri tem prav nič ne pretiravaš. Všeč mi je, ker kolesarjenje ni pogojeno z nekimi zahtevnimi aktivnostmi, strašno kondicijo ali znanjem. Zabavo združiš s tem, da nekaj narediš zase in za svoje telo. Zadnjič smo kolesarili po Krasu in sem prvič videla Štanjel! Še pred tem pa smo šli na Bizeljsko – tudi tam sem bila prvič ... Kako lepa je Slovenija in mi tega sploh ne vemo!

Imate eno hči.

Anjo.

Sem jo morda videla na fotografijah z odprtja nove franšizne trgovine v Tolminu?

Bo držalo. Zdaj sem jo vključila v posel. Trenutno dela na franšiznih trgovinah – skrbi za organizacijo. Moram pa priznati, da je zveza mama–hči za tak posel včasih kar naporna. Lažje delam z 20-imi zaposlenimi, kot pa z njo. Se zelo hitro skregava. Je tudi edina, ki mi takoj dvigne pritisk (pove že skoraj šepetaje). Sicer pa je pridna.

Načeloma nosite svoje kolekcije ali tudi druge?

Ja, ja. Že zaradi samega posla moram! Nekatere stvari imamo namenjene prav za takšne, kot sva jaz in vi. Pa ven, pa "not", iz avta, v avto ... To je posebna linija "popotniki" po konceptu "urban-sports" oziroma športna eleganca. Rada oblečem našega "popotnika". Poglejte, naša "mucica" (pokaže na "muco", prišito na spodnjem delu rokava)! Zraven oblečem hlače ali krilo, dodam še brezrokavnik v istem stilu ... Možnosti za kombiniranje je veliko. In kamor greš, si nekaj posebnega. To je naša zgodba, ki je nastala pred dvema letoma na izobraževanju na temo *Napredni modni marketing*. Takrat so nam pokazali primere manjših podjetij, ki so uspela. Tudi mi smo že bili pohvaljeni. Če bi našo kolekcijo postavila v eno od vrhunskih modnih trgovin v Milanu, bi "komot pasala not". Ker pa nimamo denarja za oglaševanje, smo tam, kjer smo.

Kaj pa ostala dva družinska člana?

Anja nosi praktično vse od Pampa. In to rada. Ona je tudi moj "tester". Je pa res bolj športen tip. Moj mož ima prepoved nositi karkoli drugega. Sicer tudi on rad nosi naše stvari in se je že kar malce razvadil. To se mi zdi prav. Če domači ne bomo nosili lastnih oblačil, potem ne vem. Sama tako testiram, kako je s pranjem oziroma vzdrževanjem oblačil doma.

Če se vrneva nazaj k podjetju. Leta 2002 ste ga že lepo postavili na noge. Kaj vam je (ali vam morda še vedno) predstavlja največji zalogaj?

Ja, res je. Lepo smo že sanirali in zadeve "poštimali": od popotresne sanacije – to, kar vidite zdaj v moji pisarni (pokaže na debele razpoke v steni), je bilo po velikonočnem potresu še huje – do tega, da smo obnovili strojne kapacitete in se modernizirali. Ko sem prišla, je bila večina računalniških programov še na "dosu" in en sam na "vindovsih". Največji zalogaj je bil "premakniti" ljudi oziroma njihovo miselnost. Predstavljajte si, kaj pomeni za nekoga, ki že 20 let dela samo delovne obleke in posteljnino, da se loti nekaj čisto novega, kot je naš program Pamp. Gre za povsem drugačno tehnologijo šivanja, druge materiale, drugačne "designe". To je bil zame in za vse "čibkarje" res velik zalogaj – da smo zmogli v kratkem času preseči vse ovire ...

Pa posledice potresa?

Tudi mi beležimo poslovno škodo in škodo na objektih. Potres nas je presenetil v najmanj ugodnem trenutku. Lansko leto se nam je zaradi velikih trgovskih centrov, ki so uničili majhne trgovce, s katerimi smo sodelovali, začel trg ožiti. Poleg tega so se nam "sesuli" še večji prodajni sistemi oziroma je pri njih prišlo do sprememb. To nam je in nam še vedno povzroča velike težave. Čedalje bolj se kaže, da je naša delovna sila v tekstilu predraga. Prav zato nas je iz svojega prodajnega programa črtal tudi "Naš najboljši sosed". Ne vem, če bomo sposobni zdržati vse te spremembe. Vse se je nakopičilo naenkrat. Ne bom rekla, da sem vrgla puško v koruzo. Še vedno se borimo!

Kje menite, da so vaše prednosti?

To, da smo doma, da smo lahko zato zelo hitri, zelo hitro lahko "lansiramo" svoje produkte in svojim trgovcem v lastnih franšiznih trgovinah nudimo vso pomoč. Menim, da se bo morala tradicionalna vrednost trgovcev prej ali slej vrniti. Prodaja v velikih nakupovalnih središčih ne pelje nikamor. Kupec je povsem razosebljen. Prepričana sem, da je pri tekstilu zelo pomembna strokovna podkovanost trgovca ter da so njegovi nasveti o trendih, modi in materialih še kako dragoceni. Še eno prednost sem pozabila omeniti: garancijo na naše produkte; če se nekomu, ki je kupil našo bundo, pokvari zadrga, jo brezplačno popravimo.

Že nekajkrat sem se ob pogledu na kakšno od vaših oblačil, obešeno na obešalniku, zarekla, da tega ne

Utrinki

MLADI PASTIRČKI** – Učenci so z igrico prikazali nekdanje življenje mlekarjev, pastirjev in kmečkih žena.* ***Foto: Klaudij Kofol

▶ sneli. Razstavljene so bile različne fotografije na temo mlekarstvo. V zgornji učilnici smo uredili zbirko starih predmetov, ki so nam jih posodili dedki in babice: kuhinjske pripomočke, svetila, zavese, prte in rjuhe, oblačila ter orodja. Največ občudovanja so poželi kolovrat, šivalni stroj in star radio. Razstavljene predmete smo si natančno ogledali, saj je sledil še nagradni kviz na to temo.

Irena Stergar in **Damjana Nanut**, učiteljici na PŠ Livek

ODPRTA POT SLOVENSKEMU IZOBRAŽEVANJU V BENEČIJI

Špeter (Italija) – Letošnje leto je za dvojezično šolo v Špetru jubilejno. Pred 20. leti, natančneje 13. septembra 1984, je prvih šest otrok prestopilo vrata dvojezičnega vrtca in tako prvič v zgodovini stopilo na pot slovenskega izobraževanja v Beneški Sloveniji. Vrtcu je sledila zasebna osnovna šola, poti obeh pa so spremljale številne težave (predvsem pravne narave), zaradi katerih šolska uprava dolga leta ni priznala obstoja nove šolske strukture. Tudi finančnih težav ni manjkalo. Kljub temu sta vrtec in šola iz leta v leto rasla ter se uveljavljala. Priliv otrok je naraščal in zdaj se v dvojezično šolanje vključuje približno polovica ustrezne šolske populacije Nadiških dolin. Šola je leta 1997 dosegla parifikacijo, od šolskega leta 2001/02 pa na osnovi zaščitnega zakona deluje kot avtonomna državna šolska struktura.

Ob tej priložnosti smo v petek, 17. decembra, v Beneški galeriji v Špetru odprli dokumentarno razstavo ter s tem tudi niz jubilejnih prireditev.

Živa Gruden

bi oblekla za nič na svetu. Ko pa nato enak kos oblačila vidiš na človeku oziroma jo natakneš nase, takoj pritegne pozornost in v trenutku si postaneš všeč. V čem je zanka? Se to dogaja samo meni?

Tudi mi opažamo, da, če pokažeš neko oblačilo na obešalniku, je eno, če pa ga predstaviš na modelu ali na sebi, popolnoma spremeni formo. Ne dogaja se samo vam.

Menda se na pomlad pri vas obetajo še nekatere novosti ...

Naša nova kolekcija za pomlad–poletje bo posvečena ženskam v srednjih letih. Večina si, ko enkrat rodi, ne more več privoščiti mode oziroma modelov, ki jih prodajajo v trgovinah. V Milanu, pa tudi v Ljubljani, večina ponuja oblačila za mlade in suhe. Ampak če ste suhi, še ne pomeni, da si boste lahko privoščili – tako kot moja Anja – hlače do sem (z roko pokaže nizko na boke) in da boste lahko kazali popek. Ženske pač ne bi bile ženske, če ne bi bile rade elegantne, športne in modne. To sem občutila na lastni koži. Odločili smo se, da gremo v "drugi razred" – do konfekcijske številke 48. Tudi za tiste, ki nimajo več idealne postave ali pa nad 30 let ... Ne vem, kako bi temu rekla, da ne bi koga užalila ... No, za takšne, kot sem jaz, ki sem rada modno oblečena in velikokrat le "pobožno" gledam izdelke v izložbah, a tudi slučajno ne morem ničesar obleči. Pa ne da sem predebela ...

Me občutek vara ali dejansko več pozornosti posvečate oblačilom kot ostalim linijam – na primer posteljnini?

Ne, imate kar prav. Posteljnina je tradicionalen ČIB-ov program. Ko sem prišla, sem dobila utečeno stanje, zato sem posteljninski program peljala naprej. In če bi me kdo vprašal, s čim bi se "postavila" v tem podjetju, bi se zagotovo s posteljnino. Če sem hotela kdaj na koga narediti vtis, sem mu pokazala našo prestižno posteljnino. Je pa res, da je to linijo težko financirati. Imeti na voljo dovolj materiala in zaloge je težava. Posteljnina zahteva veliko materiala; za posteljnino v povprečju porabiš šest do osem metrov, za ene hlače pa meter in pol materiala. Še težje jo je prodati ... Imeli smo razne poskuse: od tega, da sem se povezovala s ***Svilanitom***, da smo šli v skupna prodajna mesta, da smo jo skušali spraviti čez mejo ... Poskusili smo tudi z "jahting" posteljnino in se povezali s podjetjem, ki prodaja jahte, in delali po meri. Razvili smo prestižno svileno posteljnino. Vseskozi pa je naša cena previsoka. Ugotovili smo, da se posteljnina v glavnem proda kot darilni program in da si jo ljudje zase le redko privoščijo. Ko sem izgubila še prodajna mesta s hišnim tekstilom, sem se začetek leta 2003 odločila, da bom program posteljnine ukinila. Nisem več "folgala", nisem imela več nadzora. In če to pelješ sam, stoodstotno in na tolikih "frontah", je dolgoročno nemogoče zagotoviti uspeh.

MAJDA HOČEVAR** svojim strankam rada pokaže novosti in jim hkrati svetuje pri izbiri.* ***Foto: Tatjana Šalej Faletič

To pomeni, da se od posteljnine počasi poslavljate?

Res sem jo začetek leta 2004 nameravala ukiniti. Ko sem videla, koliko zaloge ostaja in da ne zmorem več, mi je "poču film" in sem rekla, da je konec. No, naš novi direktor meni, da tudi za posteljnino obstajajo določene možnosti. Kolikor mi je znano, trenutno išče cenejše nabavne materiale in pripravlja trg. Vprašanje, ali bo posteljnina ostala ali ne, je v domeni našega direktorja.

Pa delovne obleke?

Naš poudarek je na "belem" programu za gostilne (predvsem kuharski program). V tem smo dobri in stranke se vračajo. Kar smo zaradi visokih cen izgubili, smo s kvaliteto pridobili nazaj. Vzdržljivost oblek se je zares izkazala. Pojavlja se nova možnost v ***Krkinih zdraviliščih***, kjer smo skupaj začeli ustvarjati novo celostno podobo za več poklicnih profilov (sobarice, vzdrževalci, medicinske sestre, strežno osebje, fizioterapevti, medicinske sestre, različni športni akterjih in animatorji, ki vodijo razne vadbe ...). Pri tem nam koristijo Pampovi modeli, ki sem jih uporabila in prilagodila pri uniformah. Uniforme so dobile moderen "design", ki pritegne. Tako sta se začela programa počasi prepletati. In to je še ena prednost.

So vaše kolekcije primerne za čas okoli novega leta?

Za svečano praznovanje novega leta mogoče le kakšen izdelek, ampak ne veliko. Bi rekla, da ne.

Morda še nasvet oziroma modne smernice za čas okoli letošnjega novega leta.

Če greste v Milano, mislite, da je poletje. Ogromno prozornih tkanin, vse izrezano in brez rokavov. V času novega leta se vse sveti. Celo navadna zimska oblačila, kot so puloverji in plašči, imajo svetleče dodatke oziroma prišite svetleče kamenčke ... Kar zadeva barve, je letos prisotna močna ciklamnoroza in barva jajčevca oziroma melancane. Pojavljajo se tudi odtenki oranžne in "petrol" zelenomodre ter tradicionalni črna in bela. Že na prejšnjih sejmih smo opazili, da če hočeš biti moderen, moraš biti podoben novoletni jelki. Veliko je bleščečih kamenčkov, glamurja, bližča, svetlečih materialov, močnih barv, umetnega in pobarvanega krzna, debelega "štofa" in "faldov", po drugi strani pa številne kombinacije s čipkami ... Dodatki: blazno veliko svetlečega nakita, plastičnega in kovinskega. V Milanu smo zasledile, da se počasi vrača moda, ki smo jo nosile včasih: zgoraj zelo oprijeto, da poudari prsa, pod tem trakec ali čipka, dol pa pade na zvonček. Zanimiv je tudi trend, ki ne opredeli natančno, kaj je trenutno moderno. V isti trgovini smo pri novi kolekciji zasledile "špičake", istočasno pa tudi okrogle zaključke na čevljih.

Pri vaši kolekciji sledite smernicam?

Skušali smo slediti barvnim trendom, uporabili pa smo tudi znanje iz posteljnine ter v majčko in trenirko vgradili ažur. Veste, kaj je ažur? Tisto, kar je izvezeno in so luknjice ven izrezane. Drugi majčki smo dodali majčken svetleči znakec. Tako je: določene "detajle" trendov upoštevamo, ne moremo pa vseh.

Pogovor pripravila: Tatjana Šalej Faletič

Smaška zelena bratovščina

Vrsno, september, piše se leto 1954. Člani *Lovske družine* (LD) *Krn* se odločijo, da se razidejo ter ustanovijo dve novi družini ...

Zakon je takrat zapovedoval, da mora pri ustanavljanju LD sodelovati vsaj osem članov – lovcev. Med Rečico in Volarnikom nad levim bregom Soče jih je bilo ravno toliko. Malce nedemokratično, vendar času primerno, je stari, danes že pokojni **Mežnar** iz Smasti ukazal, da bo nova družina nosila ime ***LD Smast*** in tako je tudi ostalo.

Živalstvo in navade se spreminjajo

Lovišče sega do meja ***LD Drežnica*** in ***LD Tolmin*** ter do smaške planine na Polju pri Krnskem jezeru v samo osrčje Triglavskega narodnega parka. V letih od ustanovitve do danes se je struktura živalstva z zaraščanjem pašnikov in senožeti spremenila. Spreminjajo se tudi navade lovcev in način lova. LD Smast danes šteje 26 članov. V veselje starejših se v njihove vrste vključujejo mladi izobraženi in nadebudni lovski tovariši, ljubitelji narave, dela v družbi zelene bratovščine ter zalezovanja divjadi.

ZELENA BRATOVŠČINA *ob praznovanju 50. obletnice LD Smast.* ***Foto: Pavel Četrtič***

Koči na Polju in Planici

Čeprav po številu lovcev majhna družina, so v letih samostojnega delovanja njeni člani opravili veliko dela.

S prostovoljnim težaškim delom so na planini na Polju postavili lovsko kočo, ki so jo po nekaj letih prenovili in dogradili. Objekt danes služi lovcem in njihovim prijateljem bolj za oddih ter uživanje lepot v kraljestvu kozoroga in gamsa, kot pa samemu lovu oziroma plenjenju divjadi.

Drugo kočo so postavili daleč od ceste in pohodniških poti – na pobočju Planice, kjer lovci uživajo čudoviti pogled po dolini Soče, na Matajur in Stol ter na revirje sosednjih LD.

Pavel Četrtič

Utrinki

POL STOLETJA LD SMAST

Vrsno – Praznovanje 50. obletnice ***Lovske družine*** (LD) ***Smast*** se je začelo v petek, 19. novembra, ko je potekala slavnostna skupščina in priprave na nadaljnje delo društva. Dan prej so se z mašo v cerkvici svetega Lovrenca spomnili vseh preminulih lovskih tovarišev. Na grobove so prižgali sveče in položili vejico zelene smreke, ki simbolizira pripadnost bratovščini.

Naslednji dan so v ***Počitniškem domu na Črešnjah*** na Vrsnem pripravili svečano proslavo, ki so se je poleg domačinov udeležili številni gostje, delegacije lovskih družin severne Primorske in zamejski lovci. Med gosti so bili trije zamejski župani in član hrvaške lovske zveze. Po pozdravnih nagovorih – med drugim je zbrane pozdravil starešina LD Smast **Maks Kravanja** – je dolgoletni lovec in član LD Smast **Davorin Šturm** predstavil zgodovino LD, **Igor Volk**, podpredsednik lovskih družin severne Primorske, pa je izpostavil naloge lovcev ter poudaril, da bodo v prihodnosti lovci manj usmerjeni v sam lov in vse bolj v varovanje narave. **Angel Vidmar**, podpredsednik Kinološke zveze Slovenije (KZS), je ob tej priložnosti LD Smast izročil plaketo KZS, Benečani pa so jim podarili spominsko plaketo. Slovesnost so popestrili pevci ***Okteta Simona Gregorčiča*** ter dekleta iz Volarij in Vrsna. Sledilo je odprtje razstave znamk ter razglednic na temo divjad in lov, ki jo je pripravil **Vito Berginc**. Razstavljene so bile tudi zbirke znamk ptic Evrope, za katere je avtor v Mariboru prejel srebrno medaljo. Lovci so ob tej priložnosti postavili razstavo, kjer so obiskovalci spoznavali živalstvo naših polj, gozdov in Krnskega pogorja. Po razstavi se je lahko mirno sprehodil vsak ljubitelj narave in "nasprotnik lova", čeprav je bilo na ogled tudi nekaj trofej. Slednje so nadvse spretno dopolnjevale prostor, v katerem ni bilo čutiti nikakršne sle po ubijanju in plenjenju.

Pavel Četrtič

LOVSKA KOČA NA POLJU *pri Krnskem jezeru.* ***Foto: Izidor Kragelj***

Namesto panterja Pigmejci

Tadej se nam je zopet oglasil. Tokrat nam je razkril doživetja iz tropske Afrike. Skozi njegove zgodbe lahko začutimo utripanje srca črne celine.

Afrika se nam največkrat zdi zelo daleč, še posebej njen podsaharski del. Kot da bi bila velika puščava ločnica med nami in "ubogimi črnčki, ki živijo nekje daleč". Živijo in se borijo za tisto, kar je nam nekako logično, da moramo imeti. Filmi le malo govorijo o njih, vsaj tisti komercialni, ki so najpogosteje na sporedu. Nanizanka, ki se vrti na televiziji, nas je pred kratkim opomnila na krutost pomanjkanja, bolezni in vojne, ki največkrat najbolj prizadene nedolžne ljudi. Ne le v Afriki, tudi drugje.

Naš namen ni, da bi modrovali ter razglabljali o tem, kaj je prav in kaj ne. Res pa je, da smo prepogosto nezadovoljni s tem, kar imamo, ter želimo vse več in več. Ob tem ne pomislimo, da tudi mi lahko pademo in celo zelo globoko. Zahtevamo vse mogoče in nemogoče stvari, hkrati pa ne vemo za žalosten pogled malega otroka nekje daleč na jugu, ki ne pozna ne čokolade ne bonbonov in že več dni ni zaužil ničesar. Ne čakata ga univerza in imenitna služba, pred njim je le črna prihodnost – če jo sploh ima. Morda pa je ubog in nesrečen le po merilih tako imenovanega razvitega sveta.

Afrika kljub vsemu trpljenju ni le to. Iz Tadejevih besed bomo razbrali marsikaj lepega, nepozabnega, čudovitega ...

Mateja Kutin

MOJA POT ČEZ AFRIKO SE JE SKORAJ KONČALA V PIGMEJSKIH GOZDOVIH.

Iz dnevnika

Pred dvema letoma je v Centralno afriški republiki (CAR) divjala vojna. Posledice so vidne na mnogih izropanih in opustošenih objektih. Ljudje o tem ne govorijo, a grozodejstev nikoli ne bodo pozabili. Gozdovi in grmičevje se za vojne ne zmenijo. Rastejo in preraščajo vsako ped zemlje. Voda prav tako teče in z vsakim dežjem zaorje globlje v zemeljsko površje, dokler ne odnese celega cestišča. Globina cestnih bazenov včasih doseže tudi dva metra in več. Ceste sredi tropskega pragozda so brez vzdrževanja po šestih mesecih neprehodne. Sredi njih zraste novo drevo in podrastje se razbohoti v borbi za sončne žarke.

Potem zapoje mačeta. Jekleno rezilo s Slonokoščene obale se ob zamahu slastno pogrezne v deblo, ki mi stoji na poti. Iz njega brizgne sok. Drevesa so kot sočne briške breskve. Mačeta je na spisku obvezne opreme, kot snežne verige v snegu. Policaji si jo želijo na vsak način prilastiti, češ da je orožje, a se jim samo prešerno zasmejem. "Just forget about it!" *si mislim.* "Ne, ne, gospod policaj". *Potem vprašam:* "Greste vi v gozd brez mačete?" *Njegove rdeče oči, posledica kajenja trave, dosežejo velikost zamaška kokakole, ustnice se povesijo navzdol in čez čelo zdrsne kapljica potu, ki ima zadah po alkoholu. Njegovi možgani preklopijo na lekcijo poslušanja. Ne morem iz svoje kože in mu odpredavam lekcijo o kajenju cigaret, za katere troši denar, ki ga pobira od preprostih ljudi, ki krvavi pot potijo za vsak kovanec. Kovanec, ki včasih sploh nima več grba in cifre, saj ga ves dan žulijo po rokah, medtem ko jim misli uhajajo na edini krožnik hrane konec dneva. Čez 10 ali 15 let pa bo policaj trošil denar za tablete, da si bo zniževal krvni pritisk in krotil svoje srce. To je moje poslanstvo v Afriki. Zato se zadržim na teh postojankah po tri ure in več. Denarja za vse vrste taks jim ne pustim. Drugače bi že zdavnaj lahko odšel domov.*

V Banguiju, glavnem mestu CAR-a, sem v dobrih rokah organizacije ***Zdravnikov brez meja*** *(MSF). Ko sem jih ob prihodu v mesto spraševal za nasvet o poti skozi sosednjo Demokratično republiko Congo (nekdanji Zaire), sem spoznal vso ekipo:* **Lolito**, **Francesca**, **Roso**, **Ripipija** *in* **Carlosa**, *koordinatorja iz španske Cordobe. Super ljudje. Carlos mi prek sodelavcev v DR Congo priskrbi sveže podatke o stanju cest in politični situaciji. Vse prej kot spodbudni so. Vojaki, ki že nekaj mesecev niso dobili plač, norijo naokoli in izsiljujejo lokalno prebivalstvo. Na obisku se mudi tudi* **Fred**, *koordinator MSF-ja iz Congo Brazzavilla, ki mi namigne, da DR Congo 100-odstotno odpade. Tako vzamem vizo za sosednji Congo Brazzaville, nekdanjo francosko kolonijo.*

V Brazzaville, oddaljen 1500 km, se pride le s tovorno ladjo po reki Obangui. Ne diši mi preveč, da bi se vkrcal na ladjo, zato se podam skozi gozdove, kjer prebivajo Pigmejci. Srečujem jih, ko prihajajo iz gozda. Ti ljudje resnično poznajo vsako rastlino in sadež, ki ga je moč najti, in znajo svetovati o njegovi uporabi. Mene le opazujejo. In jaz njih. Tukaj francoščina odpove. Govori se, da znajo priklicati gozdne antilope, poznajo prebivališče goril in bivolov ter gozdnih slonov ... Vedno hodijo naokoli z velikim nožem ali kopijo v roki, saj lahko vsak čas iz gozda skoči črni panter. Na srečo ali nesrečo ga ne srečam. Pigmejci gradijo majhne hiške v obliki igluja. Nosilna konstrukcija je iz lesenih, med seboj zvezanih palic, ki so pokrite z velikimi listi. Starši prebivajo v veliki hiši, medtem ko imajo otroci svojo malo hiško.

Zmanjka poti. Prispem do obrežja reke Obangui, kakšnih 400 kilometrov južno od Banguija, v vas Boyelle. Motor naložimo na pirogo – iz lesa izdolben čoln z motorjem – in se odpeljemo 80 kilometrov po reki navzdol. Pristanemo v vasi Dongo. Noč je in treba je najti prenočišče. Zavijem k župniku, ki pravi, da nima nobene proste sobe. Prosim ga za dovoljenje, da postavim šotor na vrtu. A tudi to zavrne, češ da se ne bo dobro počutil ob misli, da jaz spim zunaj na prostem, on pa znotraj. Pa nič. Prespim pri lastniku čolna, ki me je pripeljal po reki.

Moram se vkrcati na tovorno ladjo, ki se na poti iz Banguija ustavi v mestecu Impfondo. Kdaj pride, ne ve nih-

če. Dve tovorni ladji sta že nekaj dni zasidrani ob rečnem bregu in čakata na gorivo. Plovba po reki navzgor lahko traja tudi mesec in pol ali več. Kapitan ladje Kotto si tega ne more privoščiti, saj ima na krovu 400 glav živine, ki ne bo prenesla daljšega potovanja. Živino, last nomadov iz Čada, peljejo v Brazzaville, kjer jo bodo prodali. Po vseh zapletih in podkupovanjih naložimo še mojih 60 konjev. Lahko si predstavljate – prava "plavajoča farma".

Plavajoča farma je moj novi dom, postelja pa kup slame, v katero se zakopljem ponoči in se ob enakomernem brnenju ladijskega motorja pogreznem v globok spanec. Včasih ne traja dolgo. Deževno obdobje je in pogosto si moram poiskati zavetje v trupu ladje, ki služi kot skladišče in kjer je prava savna. A ostanem suh. Za hrano ni treba skrbeti. Sveže ali prekajene ribe, maniok, zelenjava, mango, banane in ananas. Izbira je pestra. Za vse to skrbijo domačini iz obrežnih vasi, ki priveslajo na majhnih pirogah in prodajajo svoje pridelke, od trgovcev na ladji pa kupujejo njihove izdelke. Zaradi vročine in težkih razmer med prevozom omaga marsikatera žival. Posledično je na jedilniku govedina.

V delti Conga in njegovih pritokov ne manjka otokov in rečnih rastlin, ki plavajo na gladini. Količina vode je ogromna in občasno sploh ne vidim bregov. Soča je v primerjavi z njo majhen bistri potoček. V delti pa ne gre vse gladko. Pri poskusu izkrcanja nam odpove krmilo. Rečni tok nas odnese po strugi navzdol. "Ujamemo" se za drevo, ki je skoraj usodno za motor in lepo število glav živine. Na srečo se vse dobro izteče.

V Brazzavillu preživim dva tedna z ekipo MSF-ja v pripravah na odhod v DR Congo. V svoj dom me sprejmejo Fred, **Barbara** *in* **Thomas**. *Po dolgem času dolgo v noč gledam televizijo. Če sem pošten, je sploh ne pogrešam.*

DR Congo sem pričakoval z grozo, saj so bile zgodbe in novice vse prej kot prijetne. Ker pa so zavrnili mojo prošnjo za angolsko vizo, drugega izhoda ni bilo. Pojavila se je še ena težava. Na 2300 kilometrov dolgi poti, ki jo kamioni prevozijo v mesecu dni, moram prečkati province, v katerih se nahajajo rudniki zlata in diamantov; dovoljenje za gibanje na tem območju stane okroglih 250 ameriških dolarjev. In tega denarja nimam!

Ceste so iz kilometra v kilometer slabše. Kamionske kolesnice, ki potekajo po obeh straneh cestišča, postajajo pravi jarki. Kolo motorja se pogreza globoko v pesek; stranski kovčki služijo kot plug. Napredujem zelo počasi. 70 do 80 kilometrov dnevno je vse, kar zmorem. Po 12-ih urah vožnje naredim bilanco. Jaz popijem 12 litrov vode, motor pa osem do devet litrov bencina. Dnevi so resnično kruti. Včasih je cestišče poplavljeno in se vkopljem v blato ter stojim do kolen ali celo globlje v vodi. Samo čakam, kdaj se bom zaradi prevelike strmine in teže, ki jo vozim za seboj, zvrnil po grivi navzdol.

S PIGMEJSKIM PRIJATELJEM.

O policiji in vojski ni ne duha ne sluha. Vsakih 50 kilometrov kontrolne postojanke, a nič posebnega. Ali pa se samo meni tako dozdeva po vsem, kar sem doživel v Čadu in Centralno afriški republiki. Presenečeni so tako policaji kot domačini in župniki, saj niso videli turistov vsaj sedem let – odkar divja vojna.

S čolnom prečkam reko. Milo za kopanje je zadostovalo za podkupnino uradnikom. Potem zmanjka ceste. Vozim po ozkih stezicah, ki peljejo čez močvirje, dober meter nad vodo. Preširok sem in zadenem ob palico bambusa. Skušam ostati na stezici, pa ne gre. Ona gre v desno, jaz v levo. Motor se skoraj potopi v blatu. Ne morem ga niti premakniti; ležeč na levem boku se počasi pogreza. Na pomoč mi priskočita domačina, ki prideta mimo, a ga kljub šestim rokam ne uspemo postaviti pokonci. Zvlečemo ga do steze, premagamo metrsko stopnico in motor je končno na suhem. Domačina odhitita po vodo in ga začneta prati. Ko moram pozneje zopet prečkati reko in raztovoriti vso prtljago, ugotovim, da je z vodo napolnjen tudi stranski kovček.

Čaka me še 1000 kilometrov DR Conga. A kot sem že omenil, bi moral za dovoljenje odšteti 250 US dolarjev. Zato v mestecu Ilebo motor naložim na vlak in se pri vseh kontrolah papirjev izgovarjam, da ne uporabljam njihovih cest. Po tednu vožnje z vlakom prispem na mejo z Zambijo, kjer vriskam in tulim od veselja. Že po 50 kilometrih puste pokrajine in od odplak iz rudnikov bakra umazanih rek si želim samo eno … nazaj v CONGO! A me ***Romina*** *iz Modrejc že predolgo čaka …*

Tadej Beguš – Behč
Foto: arhiv družine Beguš

Utrinki

NA BOVŠKEM DOBILI 18 NOVIH GASILCEV

Bovec – Pridobivanje in vzgoja novih članov je osnovna naloga vseh prostovoljnih gasilskih društev (PGD) in gasilskih zvez (GZ). V ***GZ Bovec*** smo se dogovorili, da po načrtu izobraževanja leta 2004 izvedemo osnovni tečaj za pridobitev naziva gasilec. Marca smo začeli s pripravami na izvedbo tečaja. Zagotovili smo izkušene predavatelje in inštruktorje iz različnih gasilskih organizacij ter strokovnjake z drugih področij. Tečaj, ki ga je organiziral in vodil poveljnik GZ Bovec **Miro Bozja**, se je začel v aprilu, in sicer s teorijo. Tečajniki so pridobivali znanja s področij varstva pri delu, organizacije gasilstva, prve pomoči, elektrotehnike, vozil in opreme, požarne preventive, redovnih vaj, tehničnega reševanja, gasilske taktike ter dihalnih naprav. Vseh tečajnikov iz ***PGD Bovec*** in ***PGD Srpenica***, prevladovale so članice, je bilo 18. Prvi del so kandidati uspešno opravili s pisanjem testa. V drugem, praktičnem delu so se s skupno ter osebno gasilsko opremo, ki se uporablja na gasilskih intervencijah in praktičnih vajah, usposabljali še v matičnih društvih.

Izobraževanje je trajalo do 12. decembra, ko so tečajniki pred izpitno komisijo, sestavljeno iz poveljnikov PGD in poveljnika GZ Bovec, opravili praktični test. Po ugotovitvah vodje tečaja so v povprečju dosegli prav dober uspeh. Dokazali so, da jim je gasilstvo vse prej kot tuje ter da znajo pravilno uporabljati in rokovati z gasilsko opremo. Vsekakor pa bodo morali v prihodnje osvojeno znanje še nadgraditi, da bodo dosegli želene rezultate. Na tej stopnji izobraževanja je pomembno, da se pri mladih članih vzbudi čut za solidarnost in odgovornost do nudenja pomoči tistemu, ki jo potrebuje, saj se bo le tako vedno odzval klicu na pomoč. Pri skupinskem delu z vzdrževano in varno osebno opremo bo uspešno izvedena intervencija poplačala vsa odrekanja in napore. Postal in ostal bo požrtvovalen, human, izkušen ter poštenim gasilskim načelom zvest član. Tečajniki bodo napredovanja v čin gasilec prejeli na občnih zborih svojih društev.

Miro Bozja, poveljnik GZ Bovec

POKLON VODI, NE VLADNIM "POGRUNTAVŠČINAM"

Kobarid – Ob zaključku ribiške sezone so se v ***Hotelu Hvala – Restavraciji Topli val*** skupaj z ribiči ter drugimi povabljenimi gosti že šesto leto zapored poklonili vodi. Prireditve se je kljub ujmi, ki je divjala po naših krajih, udeležilo lepo število ljubiteljev ribištva in drugih prijateljev voda. Najprej so si ogledali kulturni program, ki so ga pripravili mladi "čarovniki" in "čarovni-

Na najvišji vrh Šentviške planote

Šentviška planota, ki se razprostira v trikotniku med Baško grapo, dolino Idrijce in Cerkljanskim, je zanimiva v vseh letnih časih, tudi pozimi. Zasnežena pokrajina in razgledi na zasnežene vrhove so prava paša za oči.

Izrazito kmetijsko območje ponuja veliko etnoloških spomenikov in bogato stavbarsko dediščino s freskami. Častno mesto med sakralnimi spomeniki zavzema *Marijina cerkev na Ponikvah* (o njej smo v ***EPIcentru*** že pisali), mojstrovina arhitekta **Jožeta Plečnika**.

Na obrobju planote so zanimive kraške jame, slikovita je soteska potoka Kostanjevec pod vasjo Pečine, posebnost pa je tudi presihajoče jezerce sredi vasi Ponikve.

Mimo smučarskega centra

Na Šentviški planoti je urejenih več zanimivih poti, med njimi tudi pot, ki nas pripelje na Črvov vrh (974 m). Možnih je več dostopov; mi se bomo odpravili iz Ponikev (674 m).

Pot vodi proti vzhodu, mimo smučarskega centra. Ta je po površini sicer majhen, premore pa kar dve skakalnici (35- in 18-metrska skakalnica sta pokriti s plastično maso), dve progi za alpsko smučanje in progo za smučarski tek. Od prejšnje smučarske sezone dalje se ***Smučarski skakalni klub Ponikve***, katerega člani dosegajo vidne rezultate na državni ravni, lahko pohvali z napravo za dodatno zasneževanje. Pri postavitvi smučarskega centra, ob katerem je postavljena koča, so priskočili na pomoč tudi krajani. Staro in mlado lahko prav na tem mestu najde obilo zabave.

Foto: Rok Krištofič

Foto: Karla Kofol

Foto: Karla Kofol

Čudovit razgled s Črvovega vrha

Pot nadaljujemo skozi zaselek Zagomilica proti najvišje ležeči vasi Gorski Vrh. Po slabih dveh urah nezahtevne hoje pridemo do Črvovega vrha na severnem obrobju planote. Vzpon je poplačan s pogledom na Baško grapo, na vasi Temljine, Grahovo ob Bači in Koritnico, na gore od Krna do Črne prsti, na jugovzhodu na Idrijsko-Cerkljansko hribovje do vasi Jagršče in Šebrelje.

Vrnemo se po isti poti. Če nam čas dopušča in smo še pri močeh, lahko izberemo daljšo, delno makadamsko, delno asfaltirano pot skozi zaselek Kal proti Pečinam.

Mateja Kutin

Viri: *• KENDA, Stojan. (2004). Baška grapa in Šentviška planota. Pohodniške poti. Tolmin: samozaložba.*
• LTO Sotočje. (2004). [Online]. [Citirano 8. 12. 2004]: Dostopno na spletnem naslovu: http://www.lto-sotocje-tolmin.si.

KMALU ŽE 4. NOČNI POHOD Z BAKLAMI

V začetku januarja bo ***Turistično društvo Šentviška Gora*** organiziralo že četrti nočni pohod z baklami na Črvov vrh. Pohodniki se bodo zbrali pri lovski koči (v bližini smučarske koče na Ponikvah). Tudi letos organizatorji pripravljajo pester program, ki naj zaenkrat ostane še skrivnost. Dodatne informacije: **Karla Kofol**, tel.: 05/ 38-09-564.

Utrinki

ce" iz ***OŠ Simona Gregorčiča*** iz Kobarida, ki so s pesmijo ter plesom pod mentorstvom učiteljice **Dolores Fratina** poskrbeli za pravcato čarovniško noč. Zbrane je s svojimi triki in vragolijami nasmejal tudi čarodej **Toni Mežan** z Bleda.

Po pozdravnem nagovoru predsednika kobariškega revirja **Rudija Rakuščka** je zbrane pozdravil predsednik Ribiške družine (RD) Tolmin **Lucijan Rejec**. Slednji je med drugim opozoril na tri ključne težave, ki RD Tolmin trenutno povzročajo največ preglavic.

Zaščiteni kormorani iz naših voda iztrebljajo prav tako zaščitene in ogrožene lipane. Za primerjavo je Rejec navedel, da so leta 1997 – pred prihodom kormoranov – na RD Tolmin beležili 1500 kilogramov težak ulov lipanov. S pojavom kormoranov ulov iz leta v leto upada. Lani so zabeležili le še 64 kilogramov, letos pa še manj. Poleg tega je ribiče presenetila odločitev ***Ministrstva RS za kmetijstvo***, ki z odlokom določa, da po novem odstrel kormoranov ni več mogoč. Ob tem se predsednik RD Tolmin sprašuje, kaj ima v takem primeru prednost: zaščitene živalske vrste, ki poprej nikoli niso živele na tem območju, ali avtohtone domače ogrožene vrste.

Drugo težavo predstavljajo plazovi in podori. Ogromne količine materiala, ki polzijo v dolino, se spirajo v sicer smaragdnih rekah. Sočasno se ribiči srečujejo še s poseganjem v rečne struge. Doslej so se izkopi prodnega materiala lahko izvajali med 15. januarjem in 15. marcem oziroma izjemoma v oktobru. Po novem ribiči prepričujejo ***Agencijo RS za okolje***, da se tovrstna dela v drsni sezoni ne smejo opravljati, saj sicer ribe ne morejo potovati po reki navzgor in poskrbeti za svoj obstoj.

Da bi bila nesreča ribiške družine še večja, je letos ***Davčna uprava RS*** (poleg lanskoletnega odvzema 20-ih odstotkov prihodka od dejavnosti) obdavčila potne stroške ribiških čuvajev. Po njihovem mnenju naj bi šlo za gospodarsko dejavnost, čeprav sodijo ribiške družine med neprofitne organizacije. Tudi ***Ministrstvo RS za notranje zadeve*** jih uvršča med društva v javnem interesu. Tako so se ribiči ponovno znašli v precepu vodilnih služb, ki z dvojnimi škarjami krojijo dejavnosti in usodo državljanov.

Prireditev *Poklon vodi* vsako leto zaznamuje tudi tekmovanje za "naj" ulov ob koncu ribiške sezone. Čeprav je bilo vreme ribičem vse prej kot naklonjeno, so si zbrani ogledali dve v Soči ujeti lepotici. Prvo, šarenko, ki je v dolžino merila 64 centimetrov, je na jezeru na Mostu na Soči ulovil **Marjan Špolad**, 45- ▶

Mario – zbiratelj vojnih ostalin

Verjetno ne bo nihče nikoli izvedel, kakšna življenjska usoda je Maria pripeljala v naše kraje. Kaj ga je prisililo, da je dokaj udobno meščansko življenje zamenjal za življenje samotarja?

Mario Vrabec, mlad in postaven mladenič, nikoli ni poznal ljubezni. Odrasel je v tržaški sirotišnici. Preden je zapustil Trst, je izučen za kovinarja delal v ladjedelnici. Nekega dne se je pojavil na planini Krnica na Kolovratu. Pastirjem se je predstavil kot zbiratelj vojnih ostalin. Kmalu so v njem spoznali dobrega človeka brez zlih misli. Svetovali so mu, naj se preseli na pobočje Mrzlega vrha in Krnskega pogorja, kjer je materiala na pretek.

Skrivnosti obrti zbiranja ostalin

V Gabrjah je Mario našel **Žnidarja**, ki ga je vpeljal v skrivnosti čudne obrti zbiranja vojnih ostalin. Ko so kmetje spomladi gnali ovce na prvo pašo v strmine Krna in Botognice, je dolino zapustil tudi Mario. V star vojaški nahrbtnik je naložil malo slanine, košček sira, vrečko koruzne moke, ščepec soli in staro jopo. Oprtal ga je na desno ramo, prek njega vrgel še staro vrečo in se odpravil v hribe.

Na mulatjerah in brezpotjih je srečeval le somišljenike ter samotarje: **Puščavnika**, **Goba**, **Lapanjeta** ... Sprva je nabiral žlahtnejše kovine (kotlovino, medenino, aluminij), kasneje pa tudi železje in vse, kar se je v dolini lahko pretopilo v denar za skromno preživetje. Spal je po senožetih ali pri pastirjih na planinah, kjer je dobil skodelico *skutnice*, obrezke za *friko* in čašo toplega mleka.

GOSPODINJE V VASEH POD KRNOM, MRZLIM IN VODIL VRHOM SO JEČMEN PRAŽILE V BRŠTULINU, KI GA JE IZDELAL MARIO. *Na fotografiji brštulin za praženje ječmena (večji) in kave.* ***Foto: Mateja Kutin***

Mariov hotel

Ko se je bližala jesen, je imel navado, da si je izbral senik, v katerega se je vsakodnevno vračal, če le ni ostal v kaverni na Botognici. Imenoval ga je "hotel". Tu je imel mir, saj so kosci in grabljači že davno odšli, sveže seno pa je prijetno grelo v hladnih nočeh. V bližnji *komarnci* si je pripravljal večerjo. Tu je odpiral tudi granate, v deževnih dneh pa izdeloval posodo.

Mario si je za domovanje večkrat izbral Konjedercev senik v senožeti pod Strmolami. Pri domačinih je bil priljubljen; radi so mu ponudili hrano in prenočišče na skednju ali hramu ter *štamperle* žganja za boljše počutje. Starim gospodarjem pa ni bilo vedno všeč, da je bilo seno povaljano oziroma da je kdo preveč časa prenočeval v seniku.

"Mario, vsi so že odšli ..."

Neke jeseni, ko je bilo vreme še vedno ugodno za iskanje ostalin, se Mario ni odpravil v dolino za pastirji. **Konjederec** je opazil, da še vedno prenočuje v njegovem seniku. Malo se mu je res smilil, še bolj pa mu je bilo škoda dragocene krme. Na kos lesa

Utrinki

centimetrskega lipana pa je primuharil **Roman Uršič** – oba člana RD Tolmin. Kot je zbranim pojasnil ribiški čuvaj **Oskar Rosič**, se poleg dolžine ujete ribe k skupnemu rezultatu seštevajo tudi točke: 25 točk za šarenko in 50 točk za lipana. Prav pri seštevanju pa je prišlo do kratkega stika: prvouvrščeni Uršič je prejel drugo nagrado, drugouvrščeni Špolad pa prvo nagrado. Kljub temu v ozračju ni bilo čutiti zamere ali slabe volje, za kar je ponovno poskrbel čarodej Toni. Slednji je nekaj veščin čaranja naučil tudi kobariškega župana **Pavla Gregorčiča**, predsednika RD Tolmin Rejca in komandirja kobariške policijske postaje **Igorja Volka**.

Tatjana Šalej Faletič

KJE JE DOMA ETNOLOGIJA?

Ljubljana – *Je etnologija doma tudi v drugih slovenskih muzejih?* je naslov ene izmed treh razstav, ki so 2. decembra napolnile prenovljeno muzejsko stavbo ***Slovenskega etnografskega muzeja*** v Ljubljani. Poleg te osrednje nacionalne etnološke ustanove se z zbiranjem, hranjenjem in predstavitvijo etnološke dediščine ukvarja še 27 slovenskih muzejev. Triindvajset se jih z razstavnim panojem in značilnim predmetom iz svoje zbirke predstavlja tudi na omenjeni razstavi v našem glavnem mestu.

Tolminski muzealci na svojem panoju predstavljamo zanimivosti bogate etnološke zbirke, v kateri prevladujejo predmeti kmečkih domačij, najpogosteje izdelani iz lesa. Obiskovalci razstave si lahko ogledajo fotografije trentarske bule in lesene pustne maske, v vitrini pa je predstavljena lončena posodica na treh nogah, ki so jo nekdaj uporabljali za pripravo ter hranjenje jedi na ognjišču. Kopijo te in še ene manjše skodelice iz naše muzejske zbirke lahko obiskovalci kot spominek kupijo v muzejski trgovini v pritličju. Ob razstavi je izšel katalog, v katerem so v slovenskem in angleškem jeziku podrobneje predstavljene etnološke zbirke posameznih muzejev.

Ob predstavljenih slovenskih etnoloških zbirkah se lahko obiskovalci seznanijo tudi z bogato etnološko tradicijo v evropskih etnografskih muzejih. V prvem nadstropju se predstavlja 14 evropskih muzejev, ki so na slovenska tla pripeljali pisano paleto evropske kulturne raznolikosti. Avstrijci predstavljajo svojo kmečko sobo, Irci čoln *curach*, Finci stole, Italijani ogromen model za oblikovanje masla, Hrvati tamburice in istrske *kažune*, Makedonci dragocen nakit, Čehi oblačila in tekstil, Slovaki predstavljajo izdelke potujočih žičarjev, Madžari so razstavili sedla, Poljaki pa različne papirnate izdelke. Skozi izbrane predmete iz etnoloških zbirk, ki so nekakšni nosilci nacionalne istovetnosti, se v Slovenskem etnografskem muzeju predstavljajo ne le posamezne etnološke zbirke, ampak tudi številne

mu je napisal: *"Mario, vsi so že odšli; čas je, da odideš tudi ti."* Mario se je razumevajoče umaknil ter si do odhoda v dolino izbral nov "hotel".

Jesensko deževje, megle in hladne noči so "železarje" izpod Krna pregnale v dolino. Gobo, Lapanje in drugi so se odpravili pod domačo streho, Puščavnik v svojo jamo v Strmolah, le Mario ni imel kam. S privolitvijo **Kapejza** iz Dolj si je v seniku pri Grofovi vodi uredil spalnico. Bližnjo *komarnco* je obložil s koruzno slamo, z mahom zakrpal luknje v kamnitem zidu ter si uredil kuhinjo in delavnico. To je bil njegov zimski "hotel".

Coklarji, kozice in lončki iz Kapejzove *komarnce*

Kakovostnega železja in drugih ostalin je pričelo zmanjkovati. Plačila niso bila redna, pa tudi cena odpadnih surovin po drugi svetovni vojni ni bila več ugodna. A Mario ni ostal križem rok. V zimskih dneh je izdeloval coklarje, žeblje za podkovanje cokel in čevljev, kozice, lončke, zajemalke in kanglice s pokrovom za prenašanje hrane. S prodajo si je kupil kak priboljšek, sol, tobak, *kianto* cenenega vina ... Skoraj vsaka gospodinja v vaseh pod Krnom, Mrzlim in Vodil vrhom je ječmen pražila v *brštulinu*, ki ga je izdelal Mario. Marsikdo še danes hrani predmete, izdelane v Kapejzovi *komarnci*.

Ko je gospodar naročil 100 žebljev, jih je Mario iz kupa spretno odštel sto. Navadno je štetje pred očmi kupca ponovil, vendar je v merici vedno ostalo le 90 komadov. Manjkajočih deset je radodarno priložil, ko je dobil kozarček žganega.

"Že dobro šlo – denarci"

Kljub sposobnosti izdelovanja različnih predmetov se Mario ni odrekel zbiranju železja ter odpiranju granat. Nekega jesenskega popoldneva je z žeblji in posodo v nahrbtniku prišel v Krn h Konjedercu. Gospodarja je zaprosil za žago, namenjeno rezanju železja. Preden je ta stopil v klet ponjo, ga je vprašal, kaj bo žagal. Ne da bi počakal na odgovor, ga je opozoril, naj bo previden ali pa naj pusti vse pri miru, saj je vedel, da je zopet našel granato. Mario se je za skrb zahvalil in z značilnim tržaškim naglasom odgovoril: *"Oštro hudiča, kaj hočeš Jože? Že dobro šlo – denarci, že dobro ne bo šlo – pekel – nebesa."* Takrat je *"že dobro šlo"*.

Drugi vžigalnik spregledal

Nekega jesenskega dne leta 1958 pa je pred Kapejzovo *komarnco* počilo. Mario je na mini spregledal drugi vžigalnik. *"Že dobro ni šlo."* Gabrci so krvavega Maria prinesli v dolino. Ženske so ga za silo previle in komaj še živega so odpeljali v bolnico. Močan in do tistega trenutka trdnega zdravja je Mario s pomočjo zdravnikov premagal smrt. Vendar se ni več vrnil v svoj "hotel" pod Mrzlim vrhom. Zakrpali so mu razmesarjeni trebuh, na roki pa so mu ostali le štrcli.

MARIO SE JE OB VELIKIH PRAZNIKIH SPOMNIL *na prijatelje ob Soči. Dopisnico, ki jo je poslal Žnidarjem v Gabrje, hrani Pavel Četrtič.*

Na senožetih Rodice, Črne prsti in Porezna

Za svobodno življenje pod Krnom ni bil več sposoben, zato so ga nastanili v podbrškem domu ostarelih. Vendar mu nemirni duh tudi tam ni dal miru. S privoljenjem osebja se je od pomladi do pozne jeseni podajal v senožeti na pobočja Rodice, Črne prsti in Porezna, kjer je nabiral zdravilna zelišča. Z denarci, ki si jih je s tem prislužil, si je kupil tobak, v gostilni ***Pod plehom*** pa plačal kozarček žganja ali osminko vina.

Veselil se je obiskov znancev in **Zorke** iz Krna, ki je živela z možem v Podbrdu. Če mu je kdo ponudil kozarček pijače, je navadno odgovoril: *"Ne, hvala, sedaj nimam potrebe – imam,"* ter nadaljeval: *"raje pozimi, ko ne bo rožic (zelišč)"*.

"Ker nimam, da bi pisal vsakemu posebej ..."

Ob velikih praznikih se je vedno spomnil na prijatelje ob Soči. Ker ni imel denarja, da bi pisal vsem, je voščilo poslal le svojim dobrotnikom, družini **Leban**, po domače **Žnidarjem**, iz Gabrji. Naslov je napisal, kot je znal: *"Spoštovana družina Šnajderc – Gabrje – Tolmin"*. Najprej je omenil vse družinske člane in v lepi besedi zaželel vsem zdravja. *"In ker nimam, da bi pisal vsakemu posebej, vas lepo prosil, da sporočite moje pozdrave Komujnarjem, Levičarjem, Goščarjem in vsem znancem."* Voščilo je nadaljeval z željo vsem, da bi lepo praznovali in ostali vedno v zdravju.

Maria so v 63. letu starosti pokopali v Podbrdu. Na zadnji poti so ga spremljali številni znanci iz Gabrij in drugih vasi ob Soči.

Pavel Četrtič

Utrinki

evropske nacionalne skupnosti in njihova kulturna dediščina. Bralce ***EPIcentra*** ter druge ljubitelje etnologije vabimo na ogled razstave, ki bo predvidoma odprta vse do konca prihodnjega leta.

Karla Kofol, etnologinja, Tolminski muzej

GLASNIKI MIRU

Tolmin – Letos je luč miru v tolminski župniji zasvetila že štirinajstič zapored. ***Tolminski skavti*** so ji pripravili sprejem v nedeljo, 19. decembra, ob 18. uri pri večerni maši v tolminski cerkvi. Dopoldne so jo ***Tolminski gamsi*** raznesli po okoliških krajih: Dolenjo in Gorenjo Trebušo, Grahovo ob Bači, Idrijo pri Bači, Kamno, Most na Soči, Pečine, Podbrdo, Podmelec, Ponikve, Volče, Roče ter Šentviško Goro, kjer so jo ljudje dobili v domačih cerkvah. Skavti pa so jo ponesli tudi v ***Dom upokojencev*** in na nekatere druge institucije, poskrbeli pa so še, da je zasvetila tudi načelniku Upravne enote Tolmin **Zdravku Likarju** in tolminskemu županu **Ernestu Kemperletu**.

Zgodovina akcije Luč miru iz Betlehema sega v leto 1986. Njena začetnica je avstrijska televizija ***ORF***. Mogoče se sliši malce nenavadno, vendar se je zamisel porodila v linškem studiu omenjene televizije. V oddaji *Luč v temi*, organizirani za invalidne otroke, so organizatorji v zahvalo sodelujočim namesto daril delili plamen iz votline Jezusovega rojstva v Betlehemu. Od takrat dalje plamen vsako leto v Jeruzalemu prižge otrok, ki se je v tistem letu še posebno izkazal. Luč miru nato potuje vse do Dunaja, ki je nekakšno središče, od koder se plamen širi po vsej Evropi. Leta 1991 je bila prvič prinesena tudi v Slovenijo. Danes plamen prinaša mir vsej zahodni in srednji ter delu vzhodne Evrope. Luč miru iz Betlehema sveti po cerkvah in domovih, sprejmejo pa jo tudi predstavniki države, kar simbolizira mir na državni ravni. Ob deljenju se zbirajo prostovoljni prispevki, ki gredo vsako leto posebej izbrani dobrodelni organizaciji.

Mir je vrednota, ki se je v današnjem svetu vse bolj zavedamo, saj je čedalje redkejša. Luč miru iz Betlehema nas na to opominja in želi na božični večer svetiti v domovih naših družin. Ne smemo pozabiti, da je luč zgolj simbol, medtem ko lahko mir dosežemo le ljudje sami.

Luč miru iz Betlehema so sprejeli tudi po drugih posoških krajih in se tako pridružili milijonom po Evropi, ki jo prinašajo v svoje domove in svoja srca, ter tako gradijo misel povezane Evrope, ki diha za skupen cilj – mir!

Petra – Turbo putka, Tolminski gamsi

ALPSKI VAL V MREŽI SKUPNEGA NOČNEGA PROGRAMA

Ptuj – V ponedeljek, 15. novembra, je deset radijskih postaj, članic gibanja ***Skupni nočni program radijskih postaj Slovenije*** (SNOP), ob 4. obletnici delovanja v svoje vrste sprejelo pet novih članic – tudi ***Radio Alpski val***.

Marjan Dora je v imenu urednikov SNOP-a ob tej priložnosti zapisal: *"Pri človeku, ko se rodi, počakamo kako leto, da shodi, se nauči govoriti in osvoji druge spretnosti za življenje. Vladam dajemo tradicionalnih 100 dni, bi rekel, za isto funkcijo. Snovalci in ustvarjalci Skupnega nočnega programa radijskih postaj Slovenije pa nismo dobili ali si nismo dali niti noči za učenje prvih korakov, prvih besed. Kar padli smo noter in začeli. Ponoči, 15. novembra 2000, je začel* **Aleš Gulič** *na trboveljskem radiu in potem smo se oglašali: noč za nočjo, teden za tednom, leto za letom. Danes smo stari štiri leta.*

Za človeško življenje je to razmeroma kratko obdobje. Za sistem desetih sila raznovrstnih radijskih postaj z vseh koncev Slovenije pa je predvsem štirikrat 365 dni, z izjemo božične in novoletne noči, ko smo se vrstili, se pogovarjali s sogovorniki, s poslušalci, vrteli glasbo, ustvarjali prijetne, zabavne, žalostne, jezne in še kake noči."

Program je sprva oblikovalo deset slovenskih radijskih postaj, od katerih se je letos ena iz različnih vzrokov nadaljnjemu sodelovanju odpovedala. Tako je zadnjih šest mesecev nočni program polnilo preostalih devet postaj. Od ponedeljka, 15. novembra, se je deveterici s podpisom pogodb pridružilo še pet radijskih postaj. Med njimi naši bralci zagotovo najbolj poznajo ***Radio Alpski val***, cerkljanski ***Radio Odmev*** in novogoriški ***Radio Robin***, ki širijo valove po naših krajih.

Dora je pojasnil, da so postaje pri ustvarjanju programskega koncepta skupnih nočnih oddaj že od samega začetka povsem samostojne in druga od druge neodvisne. Skušajo se le držati skupnih značilnosti, ki so jih določili na začetku. Gre za poenoteno zunanjo podobo oziroma slišnost ter poenoten urnik z začetkom oddajanja ob polnoči in zaključkom ob petih zjutraj. Sodelujoče radijske postaje upoštevajo tudi urnik poročil ob vsaki polni uri. Vse ostalo je prepuščeno izvirnosti posamezne radijske postaje. S prihodom novih članic gibanja bodo dosedanje radijske postaje nekoliko razbremenjene, slovenski medijski trg pa bo s priključitvijo pridobil še bolj slovenski nočni program.

Iz poročila o delu SNOP-a povzela **Tatjana Šalej Faletič**

PUNTARSKI DUH OSTAJA

Tolmin – ***Klub malega nogometa Puntar Kneža*** je 30-letnico svojega delovanja obeležil v soboto, 4. decembra, v tolminskem kinogledališču, kjer so številni obiskovalci uživali v razgibanem kulturnem programu in si ogledali priložnostno razstavo.

Sedanja uprava se je na zaključni del praznovanja (praznovanje se je neformalno začelo že marca z osvojitvijo pokala v Kobaridu, uradno pa s piknikom generacij septembra) temeljito pripravila. Najboljša nagrada za vložen trud so številne čestitke zadovoljnega občinstva, ki se je odzvalo v velikem številu. Sleherni obiskovalec je pred vhodom v dvorano prejel ličen zbornik, ki na 42 straneh razkriva bogato zgodovino kluba od leta 1974 vse do danes, v avli kinodvorane pa jih je čakala razstava slik in najzanimivejših člankov na sedemnajstih steklih. Manjkali niso niti najpomembnejši pokali in dresi skorajda vseh generacij. Za ogrevanje so se na velikem platnu vrteli številni puntarski goli od sezone 1996/97 dalje.

Dogajanje na odru sta s sproščenim nastopom povezovala **Špela Mrak** in **Miro Kristan**, ki sta ob spremljavi (za platnom skrite) glasbene skupne ***Razdalja*** spraševala različne govorce. Začelo se je slavnostno. Fantje iz ***vokalne skupine Snežet*** so zapeli puntarsko himno "Le vkup, le vkup ponos knežanski", obiskovalci v dvorani pa so jo poslušali stoje, kot se ob takih trenutkih tudi spodobi. Sledil je pozdravni govor aktualnega predsednika KMN Puntar **Uroša Brežana**, ki je za dobro vzdušje poskrbel že, ko je napisani (ali pa tudi ne) govor zmečkal in ga s pravim volejem poslal med navdušeno občinstvo. Slavnostni govornik, tolminski župan **Ernest Kemperle**, je poudaril pomen športa pri vzgoji mladine ter športne uspehe in dolgoletno dobro delo KMN Puntar, ki je ponesel ime tolminske občine po vsej Sloveniji. Za tem sta na prizorišče stopila zvesta in zagrizena navijača **Nejc** in **Miha**, ki sta s skečem dodobra nasmejala dvorano.

Nato se je predstavila prva generacija Puntarjev, ki je svojo prvo tekmo pod imenom NK Puntar odigrala daljnega 25. maja 1974 na turnirju na Mostu na Soči. Spomini na že oddaljene dogodke so še vedno živi. Na oder se je povzpel tudi predsednik Komisije za mali nogomet pri NZS **Zdravko Golob**. Orisal je stanje v tekmovalnem malem nogometu v Sloveniji in poudaril zasluge Puntarja pri uveljavljanju te igre na slovenski športni sceni. Ob visokem jubileju je v imenu Komisije Puntarju podelil priložnostno plaketo.

Tri klubske legende, **Marko Rejec**, **Simon Kenda** in **Damjan Drole,** so zastopali drugo obdobje kluba, ki je zaznamovalo prehod občinskih meja in pohod na slovensko prizorišče. Dolgoletno uspešno sodelovanje na takratnem Slovenskem revialnem pokalu in uvrstitev v elitno slovensko tekmovanje v sezoni 1996/97 je "upornike" postavilo ob bok najboljšim malonogometnim kolektivom.

Zlato priteče na sveti večer

Pravljice o zlatu v Trebuši segajo v čase, ko so le te bile še resničnost in je življenje teklo nekoliko drugače kot danes. Ena od njih, zapisana v knjigi avtorja Janeza Dolenca "Zlati Bogatin", govori o bogastvu, ki je na sveti večer priteklo v enem od številnih potokov trebuških grap.

"Na potoku Gavčnik, ki izvira pod Govci v Trebuši, je bilo visoko v hribu korito, v katero je na sveti večer opolnoči priteklo zlato. Za to je izvedel en Benečan in je leto za letom prihajal v te kraje po zlato. Ko je enkrat spet prišel, je poiskal vaškega mežnarja in mu povedal, po kaj je prišel. Vprašal ga je, če gre z njim. Mežnar se je bal, zato povabila ni sprejel. Benečan se je kmalu vrnil težko otovorjen in del mežnarju, da mu je lahko žal, ker ga ni spremljal. Rekel mu je, da bi lahko celo življenje preživel brez dela, če bi dobil svoj del zlata. Naročil mu je, naj premisli do naslednjega leta, ko se bo spet vrnil. Benečan se sicer nikoli več ni vrnil, potok Govčnik pa je še zmeraj ob nevihtah zlatorumene barve."

Kdo bi vedel, mogoče je v teh krajih zlato nekdaj res bilo ... Prav gotovo pa sta misel in upanje nanj lajšala trdo življenje v teh hribih in grapah. In končno, kaj bi ljudje počeli v dolgih zimskih večerih, če si ne bi pripovedovali zgodb in pravljic ter si lajšali misel na jutri. Tudi sodobnemu človeku bi bilo marsikdaj veliko lepše in bolje, če bi televizijo oziroma računalnik zamenjal za pravljico, za zgodbo iz časa dedov. Bogatejši bi bil, hkrati pa bi se dediščina preteklosti prenesla za naše otroke.

Zato morda (na prvi pogled nekoliko "oguljen") nasvet, ki naj ob večernih urah, ko se družina ponovno sreča za domačim ognjiščem, pričara pravljično, praznično vzdušje. Skupaj s partnerjem oziroma družino se zleknite na domačo zofo in začnite obujati lepe spomine ... Naj bo spet kot v pravljici!

PRAVLJICA O ZLATU, KI JE PRITEKLO NA SVETI VEČER *je le ena od zgodb, ki so jo pripovedovali po trebuških grapah.*

Mateja Kutin

Vir: Dolina reke Trebuščice. (2001). Ljubljana: Racoon.

Bovški zbornik

Bovški zbornik je peta redna publikacija, ki jo je od svoje ustanovitve leta 2000 izdal ***Tolminski muzej****. Zunanja oblikovna podoba je enaka kot pri prejšnjih štirih knjigah, notranjost pa je tokrat prvič deloma barvna. Od prvega poskusa izdaje leta 1992 do danes je bilo namreč pri različnih zbiralcih slikovnega gradiva zbranih veliko zanimivih in nepoznanih fotografij in razglednic. Najboljše in najredkejše so dobile mesto v najnovejšem zborniku o Bovškem. Z dokumentarno in likovno izpovednostjo so nepogrešljiva dopolnitev napisanim prispevkom, knjigo pa delajo privlačnejšo in zanimivejšo.*

V njem je na skoraj 300 straneh v treh ločenih sklopih zbranih 23 različnih prispevkov. V prvem sklopu so zbrana besedila, ki govore o praznovanju 800-letnice ter o zgodovinskih dejstvih, povezanih s tem visokim jubilejem. Osrednji članek tega sklopa je zagotovo članek priznanega italijanskega zgodovinarja **Gian Carla Menisa***, ki med drugim podrobneje govori prav o Buli papeža* **Celestina III.** *in o okoliščinah, v katerih je bila napisana. Drugi sklop, v katerem je deset prispevkov, je bolj barvit in raznolik. V njem so zbrani teksti, ki govore o geološki zgradbi Bovškega (dr.* **Stanko Buser***), o njegovih reliefnih in drugih naravnih značilnostih (dr.* **Jurij Kunaver***), o arheoloških najdbah v Srpenici (***Miha Mlinar***), o bogati trgovski, gostinski in obrtni dejavnosti na Bovškem konec 19. in v začetku 20. stoletja (***Drago Sedmak***) ter o posoških rudarjih v rudniku v Rajblju (dr.* **Jaka Vadnjal***). Nadalje je v tem sklopu moč prebrati članek o govoru in ljudskem izročilu Bovškega (***Barbara Ivančič Kutin***), zadnji trije prispevki pa govore o umetnostnozgodovinski dediščini cerkva v bovški župniji (dr.* **Emilijan Cevc***,* **Monika Ivančič***,* **Veselka Šorli Puc** *in dr.* **Lev Menaše***). Tretji sklop pa je posvečen posameznikom, ki so s svojim delom zaznamovali Bovško. V krajših zapisih so predstavljeni akademska slikarka* **Stanka Komac Šraj***, gradbenik in profesor* **Mihael Štrukelj***, hotelir* **Ivan Kenda***, obrtnika in kulturna delavca* **Ivan Mihelič** *starejši in mlajši, orglar, glasbeni pedagog in skladatelj* **Danilo Fajgelj***, duhovnik in arhivist dr.* **Ivo Juvančič** *ter najmlajši med njimi, zborovodja, dirigent in glasbeni pedagog* **Ambrož Čopi**.*

Karla Kofol, etnologinja, Tolminski muzej

NASLOV: Bovški zbornik. KRAJ IN LETO IZDAJE: Tolmin, 2004. FORMAT: 17 x 23,5 cm. ŠTEVILO STRANI: 295.

Na rovašu življenja

V začetku decembra je bila v podmelški cerkvi predstavljena knjiga ***Na rovašu življenja*** *s podnaslovom* ***Povestnica o podmelški fari****, delo dr.* **Marijana Slabeta***. Predstavitve so se udeležili koprski škof* **Metod Pirih***, župnik* **Evgen Gantar***,* **Janez Kromar***, direktor Zavoda RS za varstvo kulturne dediščine,* **Jernej Hudolin***, vodja Restavratorskega centra iz Ljubljane, ter številni krajani Podmelca in Baške grape.*

Knjiga obravnava zgodovino, kulturno dediščino in naravne znamenitosti podmelške fare. Najobsežnejše je prvo poglavje o Fari, ki kronološko obravnava najpomembnejše dogodke in obdobja ter duhovnike, ki so tu delovali. V nadaljevanju pa so poglavja razdeljena na obravnavana območja: Borovnica nad Podmelcem, Hum, Ilovica, Klavže, Kneška grapa, Kneške Ravne, Kneža, Lisec, Logaršče, Loje, Podmelec, Podrobi, Sela nad Podmelcem in Temljine. Knjigo je avtor zaključil s poglavjem Ob slovesu in

Utrinki

Po vseh govorih so oder prepustili brhkim dekletom iz plesne skupine ***Korak*** gimnazije Tolmin, ki so pri občinstvu pustile odličen vtis, zato jih lahko v prihodnje pričakujemo na prvenstvenih tekmah KMN Puntar.

Zadnje tekmovalno obdobje so predstavili **Matej Kavčič**, predsednik **Uroš Brežan** in Puntarjeva "deklica za vse" **Julijan Drago**, ki je z zdaj že legendarno napovedjo "Nisem Igor E. Bergant, sem pa Julijan Đ. Drago," predstavil letošnjo člansko ekipo Puntarja.

Višek večera je bila podelitev priznanj štirim Puntarjem, ki so po mnenju upravnega odbora kluba najbolj zaslužni za to, kar Puntar danes predstavlja v slovenskem malem nogometu. Priznanja so prejeli **Marko Brežan**, pobudnik ustanovitve Puntarja, Simon Kenda, dolgoletni trener, Damjan Drole, igralska legenda ne samo Puntarja, pač pa celotne 1. SLMN, in **Teodor Štrukelj**, nekdanji predsednik kluba.

Za noro vzdušje v dvorani ob zaključku prireditve je poskrbela glasbena skupina Razdalja z moderno različico puntarske himne. Rockerska izvedba bo prav gotovo hit, na katerega se bo plesalo ter norelo po uspešnih nastopih Puntarja in verjamemo, da tudi ob drugih priložnostih. Število občinstvo se je po prireditvi zadržalo na razstavi, novinarji pa so vestno opravljali svoje delo. Prešerno vzdušje se je preselilo v bližnji penzion, nadaljevalo pri znanem poljubinskem gostincu in zaključilo v tolminski diskoteki.

30-letnico je Puntar izkoristil tudi za premierno predstavitev svoje spletne strani www.puntar.net, na kateri bodo obiskovalci našli vse informacije o delovanju kluba.

Julijan Drago

Nudimo vavčersko svetovanje

Tel.: 05/ 38-96-160
GSM: 031-384-283
E-pošta: traft@siol.net

Svetovalka specialistka Nevenka Kodeli Vučič pravnim osebam in samostojnim podjetnikom nudi **svetovalne storitve** s področja: • **računovodstva** in • **davkov**. **Ugodnost:** Polovico sredstev refundira Posoški razvojni center.

Za vse uporabnike opravljamo tudi **računovodske storitve**.

Traft d.o.o. Bovec, Trg golobarskih žrtev 18, 5230 Bovec

z navajanjem literature, virov ter seznamom slikovnega gradiva.

Avtorja je predstavila mag. **Damjana Fortunat Černilogar**, direktorica Tolminskega muzeja. *Življenjska pot arheologa in konservatorja dr. Slabeta je zelo razvejana. V letih od 1964 do 1984 je bil arheolog konservator na* ***Ljubljanskem regionalnem zavodu za spomeniško varstvo****, od leta 1984 do 1991 pa direktor* ***Zavoda RS za varstvo naravne in kulturne dediščine****. Po uradni upokojitvi ga je pot zanesla tudi v Baško grapo. Kot član posebne strokovne komisije je od leta 1996 sodeloval pri večletni akciji konserviranja in restavriranja fresk v notranjosti cerkve Marijinega vnebovzetja v Podmelcu. Restavratorsko akcijo je vodil restavratorski svetnik prof.* **Momčilo Vukovič**. *Slabetova raziskovalna žilica je že takrat dala slutiti, da ga zbrane informacije in gradivo ne bodo pustile ravnodušnega. Kar je nekoč priporočal drugim, in sicer da je potrebno prodirati v zaledje – globino stvari, je dosledno upošteval tudi sam.*

Pričujoča knjiga dokazuje, da se je dr. Slabe tudi našim krajem izjemno posvetil in da se ga je ta prostor osebno močno dotaknil. Njemu gre tudi zahvala za publikacijo, ki Baško grapo in Podmelec uvršča v slovenskem prostoru na mesto, ki jima kljub gospodarskim in življenjskim razmeram, nedvomno pripada.

mag. **Damijana Fortunat Černilogar**, direktorica Tolminskega muzeja

AVTOR: dr. **Marijan Slabe**.
NASLOV: Na rovašu življenja. Povestnica o podmelški fari. KRAJ IN LETO IZDAJE: Grahovo ob Bači, 2004. FORMAT: 17 x 23 cm. ŠTEVILO STRANI: 366.

Planinska roža

Ob 160-letnici rojstva pesnika **Simona Gregorčiča** *je izšla knjiga* ***Planinska roža*** *avtorja* **Ivana Sivca**. *Pisatelj je leta 1996 izdal knjigo* ***Biseri bolečine****, ki jo je posvetil pesniku. Tokratno delo pa je zgodba o njegovi ljubezni, učiteljici* **Dragojili Milekovi**

in njeni tragični življenjski usodi.

"To je zgodba o ljubezni. O neizpeti ljubezni med Simonom Gregorčičem, pevcem po milosti božji, in kobariško učiteljico Dragojilo Milekovo. Dragojilo, ki je bila dolga leta pravzaprav Karolina. O srečanju dveh duš, ki sta se lahko samo bežno dotaknili in nato odplavali vsaka zase v neskončnost. O dveh mladih, lepih ljudeh, ki sta začutila v sebi neizmerno moč ljubezni, a si je nista smela podariti. O dveh pesniških osebah, ki sta začutila svet globlje kot kdor koli drug v tistem času, a ju je surova zunanjost razdružila, še preden sta začutila globlji opoj objema. O mladem, slokem kaplanu in lepi, razgledani učiteljici, ki sta bila vsak po svoje zavezana celibatu, zaobljubi onostranstva.

To je zgodba o prepovedani ljubezni. O pesniku, ki je osvojil na tisoče src, ki je vse svoje najdragocenejše podaril svojemu ljubljenemu narodu, sam pa je ostal nesrečen vse življenje. O pesnici, ki se je poklicno in osebno žrtvovala za višje cilje, za trenutek z najvišjo pesmijo zadrhtela kot struna v vetru, zatem pa od koprnenja umrla sredi cvetenja.

To je zgodba, ki živi v vseh narodih samo še v legendah. A zgodba o planinski roži ima bolj žalosten konec kot vse druge legenda. Pastir na planini visoki in njegova planinska roža niti pokopana nista skupaj.

Sparkasse svetuje:

Kakor si boste postlali, tako boste poslovali.

Dobre poslovne ideje potrebujejo za svojo uresničitev dobrega poslovnega partnerja. Naše načelo pri kreditiranju podjetnikov je, da se vedno prilagodimo finančnim okoliščinam in potrebam vsakega posameznega podjetja. Po vaši meri izdelamo načrt financiranja, ki vas bo uspešno pripeljal do zastavljenih ciljev kot so nakup zemljišča in izgradnja poslovnih prostorov, povečanje obstoječih ali posodobitev njihove infrastrukture.

Investicijski krediti za podjetja in podjetnike med drugim omogočajo:

- dobo kreditiranja od 1 do 15 let,
- individualno višino kredita,
- kredit z devizno klavzulo,
- mesečni ali četrtletni interval odplačevanja.

Pri izplačevanju kreditov se lahko odločite za enkratno izplačilo, ali pa za izplačilo večkratnih zneskov glede na napredovanje gradnje oziroma izgradnje vašega podjetja.

Tudi glede izbire ustreznega kreditnega zavarovanja se Sparkasse povsem prilagodi vašim zahtevam. Izbirajte med možnostmi hipotekarnega zavarovanja, bančne garancije, ali zavarovanja v obliki poroštva.

Konec koncev je v našem interesu, da se vaše podjetje počuti karseda udobno.

Vas zanima več?
Finančni svetovalci za podjetja in zasebnike so vam vedno na voljo.

Lea Grča
Finančna svetovalka
Podjetja in zasebniki
Poslovna enota Nova Gorica
Vipavska 5, Rožna dolina
Telefon: 05/338 34 34
info@sparkasse.si

SPARKASSE
Drugačna banka

Zato je to žalostna zgodba. Zelo žalostna. A je izrezana iz resničnosti, kot je izrezana noč iz dneva. Izrezana je namreč iz globin srca."

AVTOR: **Ivan Sivec**. NASLOV: Planinska roža. KRAJ IN LETO IZDAJE: Ljubljana, 2004. FORMAT: 14,5 x 20,5. ŠTEVILO STRANI: 150.

Pravljične poti Slovenije

V letu 2004 je izšel vodnik **Irene Cerar Drašler** ***Pravljične poti Slovenije*** ali ***Slikanica za potepanje****, kot ga je avtorica sama poimenovala. V začetku so predstavljeni pravljični svet narave, zasnova vodnika in praktični napotki. Vodnik vsebuje 70 izletov po vsej Sloveniji; pet jih je v Zgornjem Posočju: Korita Lepenjice (Potok skopuškega graščaka), Zadnjica (Divja dolina še bolj divjega moža), Alpski botanični vrt Juliana (Zapuščina belih žena), Mlinarica (V zlodjevih koritih) in Izvir Soče (K bruhajočemu velikanu). Vsak izlet se začne s pripovedko ali pravljico, ki je vabilo in rdeča nit izleta. Sledi opis izleta (uvod, izhodišče, opis). Zraven najdemo podatke o nadmorski višini, vrsti izleta (avtomobilski izlet, sprehod, izlet, vodeni ali planinski izlet), najprimernejšem času, nevarnostih, dolžini izleta, planinski koči in gostiščih ob poti ter zanimivostih, ki se nahajajo v bližini … Avtorica priporoča uporabo zemljevida in dodatno branje - naslove zgodb iz vodnika, ki so vsebinsko ali geografsko povezane z izbranim izletom.*

Pri opisu izleta k izviru Soče lahko preberemo, da "Soča slovi po svoji smaragdni barvi, živahnem toku, nihanju vode, ohranjenosti, endemični soški postrvi in globokih koritih. Ob različnih priložnostih jo lahko spremljamo na njeni skoraj 100 kilometrov dolgi poti do Solkana in vsaka takšna postaja je nedvomno veliko doživetje. Tokrat jo bomo obiskali na njenem dramatičnem rojstvu – kraškem izviru v dolini Zadnje Trente. Ker kristalno čista voda privre na dan iz globoke jame ob prelomnici, imenovani Šnita, je v otroški domišljiji ni težko povezati z ukročenim velikanom Vodobruhcem. Pod izvirom šumi voda v neštetih brzicah in slapičih do dolinskega dna, nato pa se prebija skozi dolino Trente. Na nekaterih mestih ustvari znamenita soška korita (pri vasi Soča in pri Kršovcu), ki si jih ob vrnitvi lahko ogledamo.

S poti proti izviru je lep pogled v dolino Zadnje Trente. Od Koče pri izviru Soče je samo 10 minut do Kekčeve domačije, ki jo obkrožajo mogočni dvatisočaki, med njimi Jalovec, 2645 m, Bavški Grintavec, 2347 m, in Trentarski Pelc, 2109 m. V tej hiši, danes preurejeni v turistično domačijo, so

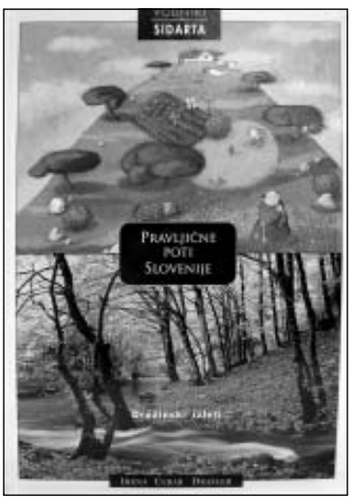

leta 1963 snemali film 'Srečno Kekec!'. Idilično okolje je vsekakor vredno obiska!"

AVTORICA: **Irena Cerar Drašler.** NASLOV: Pravljične poti Slovenije. Družinski izletniški vodnik. KRAJ IN LETO IZDAJE: Ljubljana, 2004. FORMAT: 17,5 x 24,5. ŠTEVILO STRANI: 263.

Fotografija na naslovnici:
foto ČERV
Ul. P. Skalarja 8
TOLMIN
tel.: 05/ 38-10-190

RENAULT

Vsi bodo šli!

Prepričani smo, da ne bo ostal niti eden! Od vozil **Renault letnika 2004** namreč, ki jih v salonih Renault zdaj dobite **ugodneje kot še nikoli**. Cene so vroče in pogoji izjemni, zato tudi vi pohitite, da vam vaš novi Renault ne odpelje pred nosom!

*** Ugodni krediti + podaljšana garancija**

POPUSTI DO 800.000 SIT

PSC d.o.o.
Pooblaščeni prodajalec in serviser vozil Renault
Poljubinj 89 f, 5220 Tolmin

PE TOLMIN
(05) 3800026
031 379 832

PE IDRIJA
(05) 3734041
041 356 910

PE LOGATEC
(01) 7590190
031 333 089

PSC Tolmin d. o. o., Poljubinj 89 f, Tolmin

TOLMINSKI MUZEJ

• stalna razstava *(arheološka, zgodovinsko – etnološka, umetnostno zgodovinska zbirka)* • občasne razstave • prireditve • založništvo • muzejska trgovina *(publikacije, razglednice, spominki)* • dislocirane enote: Arheološki muzej Most na Soči, Slap ob Idrijci – domačija Cirila Kosmača, Vrsno – rojstna hiša Simona Gregorčiča

Mogoče ne veste, kaj ob posebnih priložnostih podariti svojcem, poslovnim partnerjem ali nimate idej za novoletna obdarovanja. Tolminski muzej vam pri tem lahko pomaga. Vabimo vas, da obiščete muzejsko trgovino, razstave in zbirke. Tudi povabilo na ogled muzejskih zbirk je lahko za nekoga lepo darilo.

URNIK: od torka do petka: 9.00 – 16.00; ponedeljek: zaprto; sobota, nedelja in prazniki: 13.00 – 17.00.
Za najavljene skupine je ogled možen tudi izven urnika. Za ogled dislociranih zbirk je potrebna predhodna najava.

Mestni trg 4, Tolmin, **tel.:** 05/ 38 11 360, **fax.:** 05/ 38 11 361,
e-mail: muzej@tol-muzej.si, **http:**//www.tol.muzej.si

tolminski muzej

ODLIČEN ZAČETEK SERIJ KROSOV

Latisanotta (Italija) – V nedeljo, 12. decembra, se je v italijanskem kraju Latisanotta začela serija krosov CSI za Videmsko pokrajino, ki se jih redno udeležuje tudi ***Atletsko društvo Posočje*** iz Tolmina s svojimi atleti. Na tekmovanju, ki se ga je udeležilo 220 tekmovalcev iz Italije in Slovenije, je tekmovalo tudi 21 tekmovalcev Posočja, ki so v skupnem seštevku prejeli zlato, po kategorijah pa dosegli naslednje rezultate:

- člani A: **Vasja Vitez** – 10. mesto;
- mlajši člani: **Marko Vojska** – 6. mesto;
- mlajše članice: **Karmen Peternelj** – 6. mesto;
- mlajši mladinci: **Uroš Roner** – 1. mesto, **Luka Gustin** – 2. mesto;
- mlajše mladinke: **Petra Humar** – 3. mesto;
- starejši pionirji: **Peter Vitez** – 3. mesto, **Sergej Savič** – 4. mesto;
- starejše pionirke: **Tina Leban** – 2. mesto, **Neja Čopi** – 3. mesto, **Krista Kenda** – 7. mesto;
- mlajši pionirji: **Dejan Melihen** – 1. mesto, **Andrej Mrak** – 2. mesto, **Urban Česnik** – 7. mesto;
- mlajše pionirke: **Sara Lavrič** – 1. mesto, **Tanja Komac** – 2. mesto, **Anja Srzić** – 3. mesto;
- cicibani: **Blaž Leban** – 1. mesto, **Uroš Leban** – 7. mesto;
- cicibanke: **Hani Mlekuž Kamarić** – 1. mesto, **Blažka Melihen** – 2. mesto.

Že naslednjo nedeljo, 19. decembra, se je serija krosov za Videmsko pokrajino nadaljevala v Palmanovi. In tudi tokrat lahko pohvalimo atlete iz Posočja, saj so ekipno ponovno osvojili zlato, na zmagovalnih stopničkah pa so posamezno stali kar 13 krat.

- Člani A: **Vasja Vitez** – 7. mesto;
- mlajši člani: **Marko Vojska** – 5. mesto;
- mlajše članice: **Karmen Peternelj** – 5. mesto;
- starejše mladinske: **Ana Kobe** – 1. mesto;
- mlajši mladinci: **Luka Gustin** – 1. mesto, **Rok Kurinčič** – 2. mesto;
- mlajše mladinke: **Petra Humar** – 1. mesto, **Tami Vrčon** – 3. mesto;
- starejši pionirji: **Sergej Savič** – 3. mesto, **Peter Vitez** – 5. mesto, **Tine Zornik** – 6. mesto;
- starejše pionirke: **Tina Leban** – 4. mesto, **Neja Čopi** – 9. mesto;
- mlajši pionirji: **Dejan Melihen** – 1. mesto, **Blaž Karba** – 2. mesto, **Andrej Mrak** – 4. mesto, **Urban Česnik** – 9. mesto;
- mlajše pionirke: **Sara Lavrič** – 1. mesto, **Anja Srzić** – 2. mesto;
- cicibani: **Blaž Leban** – 1. mesto, **Martin Vadnu** – 2. mesto, **Uroš Leban** – 7. mesto;
- cicibanke: **Hani Mlekuž Kamarić** – 1. mesto, **Blažka Melihen** – 2. mesto, **Katja Mrak** – 3. mesto.

EKIPA ATLETSKEGA DRUŠTVA POSOČJE *je letos že drugič osvojila naziv zmagovalca v sklopu serije krosov CSI za Videmsko pokrajino.* ***Foto: arhiv AD Posočje***

Matej Gaberšček, AD Posočje

AKTIVNI IN USPEŠNI TOLMINSKI ŠAHISTI

Bled – Na državni šahovski ligi za ženske, ki se je od 19. do 28. novembra odvijala v enem izmed blejskih hotelov, je ekipa ***Šahovskega društva*** (ŠD) **AET Tolmin** osvojila 9. mesto. Igralke so z uvrstitvijo dosegle zastavljeni cilj – obstanek v državni šahovski ligi. Letošnje državne prvakinje so postale igralke ***LŠK Metalka trgovina Ljubljana*** na čelu z rusko velemojstrico **Tatjano Stepovaio**.

Za tolminsko ekipo so igrale sestre **Uršič**: **Mateja**, **Simona** in **Mojca**. Njihova igra je bila spremenljiva in nepredvidljiva. Na začetku se je izkazala Mateja, ki je premagala rusko velemojstrico **Svetlano Prudnikovo**, ko pa je popustila, je igra stekla drugima dvema – posebno Simoni, ki ji je na koncu uspelo zbrati največ točk.

Novo mesto – Na državnem prvenstvu srednješolk in srednješolcev v pospešenem šahu, ki je 4. decembra potekalo v Novem mestu, so sodelovali trije člani ŠD AET Tolmin, ki so zastopali ***Gimnazijo Tolmin***. Na tekmovanju je nastopilo 15 deklet in 38 fantov. Med dekleti je lep uspeh dosegla **Simona Uršič**, ki je osvojila 4. mesto, **Mojca Uršič** je bila 12., **Andrej Pavšič** pa je med fanti zasedel 30. mesto.

Idrija – Na osnovnošolskem šahovskem prvenstvu Severne Primorske, ki je potekalo v soboto, 18. decembra, v idrijski osnovni šoli (OŠ), je nastopilo prek sto šahistk in šahistov; med njimi 16 učencev iz OŠ Tolmin. Med slednjimi so se najbolje izkazali člani ŠD AET Tolmin, ki so osvojili 3 medalje: eno srebrno (**Domen Gaberšček**) in dve bronasti (**Matic Novak** in **Jakob Uršič**). Naj ob tem še povemo, da sta se Domen in Jakob kvalificirala na državno prvenstvo, ki bo januarja v Kranju.

Most na Soči – V nedeljo, 19. decembra, pa je v hotelu Lucija potekal *14. Tornijev memorial*, na katerem je nastopilo 29 šahistk in šahistov iz Severne Primorske in Kranja. V močni konkurenci je s stoodstotnim izkupičkom sedmih točk zmagal **Jure Škoberne**, član ŠD AET Tolmin. Od Tolmincev sta se visoko uvrstili še **Simona** in **Mateja Uršič**, ki sta osvojili 4,5 točke in dosegli 6. oziroma 8. mesto.

Jožef Uršič, mentor šahovskega krožka in predsednik ŠD AET Tolmin

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
24. 12. (20.30)	**BOVEC**, nasproti mesnice	**Novoletni sejem** (9h do 12h in 15h do 18h)	Društvo bovških žena
24. 12. (20.30)	**BOVEC**	**Pohod z baklami v neznano** (zborno mesto na terasi gostilne Letni vrt)	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
25. do 31. 12. (20.00)	**STARO SELO**, Casino Aurora	**Glasbena animacija – Duo Candy**	Casino Aurora: 05/ 38-84-520
25. in 26. 12. (22.00 in 24.00)	**STARO SELO**, Casino Aurora	**Plesni spektakel – Angels**	Casino Aurora: 05/ 38-84-520
26. 12.	**ŠENTVIŠKA PLANOTA**	**Božično-novoletno praznovanje sv. Štefana**	Društva in skupine na Šentviški planoti: 031-302-616
26. 12. (10.00)	**TOLMIN**, Pri fontani	**Sejem in Dedek Mraz v Tolminu:** 10h do 14h: prodajno razstavni sejem na tržnici, popestritev s harmonikašem; 16h: kulturni program z živo glasbo na trgu 1. maja, nastop klovnese **Eve Škofič Maurer** in animatorjev; 17h: prihod **Dedka Mraza** in obdaritev otrok; nadaljevanje zabave s plesom	TD Tolmin, Jože Munih: 031-307-218
26. 12. (14.00)	**BOVEC**, telovadnica OŠ Bovec	**Božično-novoletni turnir v malem nogometu** (prijave od 10h dalje)	Uroš: 040-309-033 ali Miro: 031-236-970
26. 12. (17.00)	**BOVEC**	**Žive jaslice** (zborno mesto za Hotelom Kanin)	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
26. in 27. 12.	**ČEZSOČA,** Sport center kajak Čezsoča	**Člansko in mladinsko državno prvenstvo Slovenije v mednarodni dami** (organizira Dama klub Bovec)	Bernard Kašca: 05/ 38-96-120
26. 12. (17.00)	**DREŽNICA**, Cerkev srca Jezusovega	**Božični koncert Vokalne skupine Drežnica z gosti**	Vokalna skupina Drežnica: 05/ 38-48-562
27. 12. (17.00)	**BOVEC**, Kulturni dom	**Obisk Dedka Mraza z igrico Angelina trgovina**	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
28. 12. (17.00)	**BOVEC**, Kulturni dom	**Mini cirkus Buffetto**	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
28. 12. (20.00)	**BOVEC**, Kulturni dom	**Radio Ga ga show** (vstopnina 2000 SIT)	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
28. do 30. 12. (20.30)	**BOVEC**, nasproti mesnice	**Novoletni sejem** (9h do 12h in 15h do 18h)	Društvo bovških žena
29 12. (180)	**BOVEC**, Kulturni dom	**Novoletni koncert Helene Blagne** (vstopnina 2000 SIT)	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
30. 12. (19.00)	**BOVEC**, Kulturni dom	**Koncert Roka Kosmača** (vstopnina 1500 SIT)	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
30. 12. (21.00)	**BOVEC**	**Nočni pohod z baklami** (zborno mesto na terasi gostilne Letni vrt)	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
31. 12. (19.00)	**STARO SELO**, Casino Aurora	**Silvesterski večer**: koncert (**Dino & le ragazze**), plesni spektakel (**Angels**), glasbena animacija (**Duo Candy**), cabaret (**Franc Rosi**)	Casino Aurora: 05/ 38-84-520
31. 12. (19.00)	**KOBARID**, Prostori društva upokojencev	**Silvestrovanje**	Društvo upokojencev: 05/ 38-85-133
31. 12. (21.00)	**TOLMIN**, pri fontani	**Silvestrovanje:** 21h: glasba; 23h do 04h; živa glasba z ansamblom **Kolovrat**. Ob polnoči nagovor župana.	TD Tolmin, Jože Munih: 031-307-218
31. 12. (22.00)	**BOVEC**, trg	**Silvestrovanje na prostem z ansamblom Vagabundi**	TIC Bovec: 05/ 38-41-919
9. 1.	**DRAŽGOŠE**	**Zimski pohod v Dražgoše, vodi Darij Kenda**	Darij Kenda: 041-774-631
15. 1.	**ČRVOV GRIČ**	**Nočni vzpon**	TD, Karla Kofol: 05/ 38-09-564
22. 1.	**KOBARID**, Kulturni dom	**35. novoletno srečanje Slovencev iz Videmske pokrajine in Posočja**	Zdravko Likar: 05/ 38-00-800
23. 1.	**MATAJUR**	**Pohod na Matajur**, vodi **Mara Vidic**	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211
do 8. 2.	**TOLMIN**, Tolminski muzej	**Razstava Mezolitsko najdišče na planini Pretovč:** najstarejši sledovi človeka na Tolminskem	Tolminski muzej: 05/ 38-11-360
13. 2.	**ČADRG–GRUŠICA–TOLMINSKE RAVNE**	**Pohod v Čadrg, Grušico in Tolminske Ravne**, vodi **Mara Vidic**	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211
27. 2.	**POLDANOVEC**	**Pohod na Poldanovec**, vodi **Darij Kenda**	Darij Kenda: 041-774-631
do oktobra 2005	**KOBARID**, Kobariški muzej	**Razstava Od Gorice do morja: 6 ofenziv v 15-ih mesecih** (Italijanska vojska na Goriškem in na Krasu)	Kobariški muzej: 05/ 38-90-000

Informacije za koledar prireditev lahko posredujete: za občino Tolmin na LTO Sotočje: 05/ 38-00-480, e-pošta: info@lto-sotocje.si, za **občino Kobarid** Nadi Pajntar: 05/ 38-99-220, e-pošta: nada.pajntar@kobarid.si in za **Bovško** na PRC: 05/ 38-41-500.

Pridih novega leta

Zdi se, da je čas okoli novega leta nekaj posebnega, čarobnega. Vse je drugače, bolj svetlo, bolj bleščeče, bolj razigrano ... Stiski rok, poljubi, voščila, darila ...

Ker nas novoletno vzdušje navadno spremlja tudi v januarju, še vedno ni prepozno, da sebi in svojim bližnjim z malo spretnosti izdelate malce drugačno darilo. Kako se lotiti dela, smo povprašali kobariško cvetličarko in aranžerko **Damjano Skubin**. Svetuje nam, da uporabimo materiale, ki so nam blizu – na primer navadno ovčjo volno, ki je v Posočju zagotovo ne manjka.

1

2

3

4

5

6

7

8

***1 – ZA VOLNENI VENČEK POTREBUJETE**: **okrogel obod** (lahko ga kupimo ali pa naredimo iz vej), **ovčjo volno**, **svetleče perle** (priporočamo dve različni velikosti), **sukanec**, **lepilo** ali **silikonsko "pištolo"** in **pršilo z lakom za plastiko ali lase**.*

***2 – OBOD NA DEBELO POVIJETE Z NARAVNO VOLNO**, ki jo sproti privezujete s sukancem.*

***3 – LEPLJENJE PERLIC OZIROMA SVETLEČIH OKRASKOV** – Ko venček ovijete z volno, se lotite lepljenja svetlečih okraskov oziroma perlic. Če je volna črne barve, naj bodo okraski svetli in bleščeči (srebrni, svetlo roza ...). Če nimate majhnih otrok, si lahko pomagate s koščki razbitega ogledala – vendar previdno, da se ne porežete. Če je volna bela, raje uporabite temnejše odtenke (na primer čokoladno rjave barve). V venček lahko vstavite arašide ali kavna zrna. Okraske je treba nalepiti enakomerno po vsej površini – tudi ob straneh, da venček dobi globino.*

***4 – ZA BOLJ ŽIVE BARVE** je dobro, da venček "pospremo" s posebnim sprejem oziroma z lakom za plastiko (na primer za armaturne plošče). Če tega nimamo, si lahko pomagamo tudi z lakom za lase.*

***5 – VENČEK** postavite na mizo (v sredino lahko dodate okrasno okroglo svečo, vendar je raje ne prižigajte, da ne pride do požara) ali pa ga obesite na steno ali vhodna vrata.*

***6 – DAMJANA SKUBIN** razlaga, da letošnje novoletne modne smernice narekujejo kontraste. Prevladujejo belo-črne kombinacije ter kombinacije bež in kavne barve. Še vedno je v omejenih količinah prisotna klasična novoletna zlata barva. Opazimo lahko več rdečih in oranžnih odtenkov, najdemo pa tudi barvo ciklame. Med materiali vlada napetost med domačimi, prijetnimi in toplimi materiali ter hladnimi, surovimi in bleščečimi predmeti.*

Kakšne smernice bodo prevladale ob vaših ognjiščih, pa boste odločili sami.

***7, 8 – ŠE NEKAJ USTVARJALNIH ZAMISLI** izpod prstov kobariške cvetličarke.*

Besedilo in foto:
Tatjana Šalej Faletič